

การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2554

การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

บทคัดย่อ
ของ
สมพร ชุ่มเฟื่องพันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2554

สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์. (2554). การสืบทอดเพลงหน้าพาทย์ทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. ปรินิพนธ์ สป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี ที่สืบทอดเพลงหน้าพาทย์จากครูช่อ อากาศโปรง จำนวน 5 ท่าน ได้ข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กระบวนการทางมานุษยดุริยางควิทยา ในการสรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

การสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง สายนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้

- นายสรวง อินทร์เจริญ ผู้สืบทอด ทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นายณรงค์ สุขปรีดา และ นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ โดยการถ่ายทอดแบบ मुखปาฐะ
- นายขุน พงษ์ผล ผู้สืบทอด ทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอด ให้กับ นายกฤษฎาภรณ์ ไวยนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และ นายกฤษฎาภรณ์ ไวยนันท์ ได้ถ่ายทอดให้กับ นายสมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ครูดนตรีโรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี ตำบลแสงพัน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี และ ลูกศิษย์ภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถ่ายทอดโดยใช้โน้ต
- นายสุภัทร ภู่มร ผู้สืบทอด ทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้มีการบันทึกเทป ได้ถ่ายทอดให้กับ นายกิตติศักดิ์ เขาสนิท ซึ่งเป็นหลานชาย โดยการถ่ายทอดแบบ मुखปาฐะ

วิธีการสอน ใช้วิธีการสอน 2 แบบ คือ แบบ मुखปาฐะ และ แบบใช้โน้ต จึงทำให้การสืบทอดมีความแม่นยำ และ คาดเคลื่อนน้อยที่สุด

THE TRANSMISSION OF KHRU CHOR ARKASPONG NARPARTH SONG LOPBURI THAI
MUSICAL CLUB AMPHER MUANG LOPBURI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2011

Sompron Choompengpan. (2011). *The Transmission of Khru Chor Arkaspong Narparth Song Lopburi Thai Musical Club Amphur Muang Lopburi*. Master thesis. M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Chalernpol Ngamsutti, Assist. Prof. Prateep Lountratanaari.

This study intended to study the inheritance of gongs Epoeonghngorpordit bunch of Cho teachers in the band Music Club Thai Muang Lop Buri province Lop Buri The scope of this study was the band members, club music, Thailand Lop Buri Inherited from the teacher Epoeonghngorpordit Cho, 5 to clear the air by the collection of data field. Questionnaire, which was developed more The process of Duriyaongc SCIENCE Science. In Conclusion. The results showed that

The transmission of Epoeonghngorpordit Kong Teachers' Arkartpong Line bouquet of musicians in the band Music Club Thai Muang Lop Buri Lop Buri province is as follows.

- Mr. Suang In the successor of growth Kong Teachers' Cho first clear the air transmitted to Mr. Narong happy Prida and Mr. Kwan invention prepared by an auto Mookka Paa porch.

- Mr. Khun Pong successor of the gong teacher Cho clear the air first transmitted to Mr. Krisada Links Wai Nan Lecturer, Department of Thai music. Rajabhat University, and Mr. Krisada Thepsatri Links Wai Nan a successor to Mr Peng Chum Somporn Union. Home school music teacher Maneechot Samakkee slang billion, and Wang Muang, Saraburi Province, Thailand Department of Music followers. Rajabhat University Thepsatri. Transmitted by using the pad.

- Mr. Supat Poo Kong DOCUMENT successor of Cho's teachers first clear weather has been taped. Transmitted to. Kittisak said he mounted a grandson. The by an auto Mookka Paa jokes.

Teaching methods using two types of teaching Mookka Paa jokes and making note of the succession of precision and the least expected move.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะแนวทาง ดังรายนามที่กล่าวถึงซึ่งผู้วิจัย กราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมพล งามสุทธิ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่อง จนปริญญานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ดังที่ปรากฏ

กราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาดุริยางคศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ นายสมพร หว่างกล่อม ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี ที่อนุญาตและสนับสนุน ให้การศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสำเร็จได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณอาจารย์กฤษฎางค์ ไวยนันท์ นายสรวง อินทร์เจริญ นายปรุงประดิษฐ์วิญญู และ นายณรงค์ สุขปริดา ผู้ที่ได้รับการสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ที่ได้ให้ความรู้และข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัย จนทำให้เกิดเป็นปริญญานิพนธ์ขึ้นมาได้

กราบขอบพระคุณนางกฤษณพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนงบประมาณให้กำลังใจ รวมถึงการเก็บข้อมูลภาคสนาม เรียบเรียง จัดพิมพ์ จัดทำรูปเล่ม ในการเรียนและทำปริญญานิพนธ์

ท้ายที่สุดกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประสิทธิ์ คุณแม่อุบล ชุ่มเพ็งพันธ์ ผู้ให้กำเนิด อาจารย์กฤษฎางค์ อาจารย์รวีทิวา ไวยนันท์ ผู้อบรมเลี้ยงดูเคียงข้างใจให้ฝึกฝนดนตรีไทย ตั้งแต่เด็กจนทำให้มีโอกาสในการศึกษา ประสบความสำเร็จดังที่ปรากฏ

สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ของการศึกษา.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารตำราทางวิชาการ.....	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	23
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	23
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	24
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
4 ผู้สืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย	
ลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.....	26
นายสรวง อินทร์เจริญ.....	46
นายขุน พงษ์ผล.....	50
นายสุภัทร ภู่มร.....	51
นายณรงค์ สุขปรีดา.....	53
นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	57
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	57
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	57
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สรุปผลการศึกษา.....	58
อภิปรายผล.....	60
ข้อเสนอแนะ.....	61
ภาพแสดงสรุป.....	63
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก.....	68
ภาคผนวก ก.....	69
ภาคผนวก ข.....	79
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	139

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชาติไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่ที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้เป็นเวลาช้านาน อาทิเช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี ฯลฯ ว่าโดยเฉพาะศิลปะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ ด้านดนตรีไทย เช่น เครื่องดนตรี ทำนองดนตรี การขับกล่อมและการ ร้องเพลง ล้วนเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากการคิดค้น การสั่งสมและการถ่ายทอดโดยสังคีตอาจารย์แต่โบราณ จะเห็นได้ว่าศิลปะ การดนตรีไทย ได้ผ่านกระบวนการการพัฒนามาโดยตลอด ทั้งยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมไทยเป็น เครื่องบ่งชี้ความเป็นชาติไทย ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้ จรรโลงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ให้คงอยู่คู่ชาติทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและที่รับเข้ามาใหม่ ส่วนที่ดีก็ ดำรงไว้ ส่วนที่ไม่ดีก็สูญไปตามทฤษฎีของวัฒนธรรม ในลักษณะเช่นนี้ ชาติไทยเราจึงมีเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมอย่างสมบูรณ์ (กาญจนา อินทรสุวานนท์ . 2539: 79) ในส่วนของดนตรีนั้นถือเป็น วัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคมโลก มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุค มีการกำหนดแบบแผนวิชาการดนตรีของชนชาติต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะของเผ่าพันธุ์ หรือกลุ่มชนทางสังคมของชาตินั้น ๆ โดยถือว่าดนตรีเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์ ชาติใดก็ตามที่มี ภาษาพูด ภาษาเขียนเป็นของตนเอง ก็มักจะดัดมีดนตรีเป็นของตนเองด้วย เพราะดนตรีและเพลงร้อง เป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนามาพร้อมกับภาษาพูด (พูนพิศ อมาตยกุล . 2529: 1) โดยเฉพาะดนตรีไทยเป็นสิ่งที่ มีขึ้นพร้อมกับคนไทย ดนตรีและศิลปะถือเป็นเครื่องมือสำหรับวัดความเจริญรุ่งเรือง ของชาติอย่างหนึ่ง ชาติไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูงส่ง เพราะเรามีดนตรีและศิลปะที่เป็นแบบฉบับ (CLASSIC) (ปัญญา รุ่งเรือง. 2517: 1)

ดนตรีมีหลายประเภทเช่นเดียวกับศิลปะอื่นๆ มีทั้งที่เป็นแบบง่ายและแบบซับซ้อนสุดแต่การ พัฒนาของดนตรี ในขณะที่ส่วนหนึ่งของโลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและก้าวหน้ามาก อี กส่วนหนึ่งก็ ยังคงดำรงสภาพแบบดั้งเดิมตามธรรมชาติ แม้แต่ประเทศเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน ก็ยังมีความ เจริญก้าวหน้าต่างกัน ตามความรู้ รสนิยม ความเข้าใจความจำเป็นในการใช้งาน และระดับชั้นทางสังคม

เพลงไทย หมายถึง เพลงสำหรับบรรเลงดนตรี ซึ่งบรรพบุรุษไทยท่านได้ประพันธ์ไว้ตั้งแต่ สมัยกรุงสุโขทัยสืบทอดมาจนสมัยอยุธยาและรัตน โกสินทร์ ซึ่งปัจจุบันเพลงเรียกว่าเพลงไทยเดิม ซึ่ง แท้ที่จริงควรเรียกว่า “ เพลงไทย ” แบ่งออกเป็นหลายประเภท คือ เพลงขับ เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลง โหมโรง เพลงหน้าพาทย์ ฯลฯ (สมภพ ภิรมย์. 2523: 64 – 66)

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่บรรเลงประกอบกิริยา ไม่ว่าจะ เป็นกิริยาของมนุษย์ สัตว์ วัตถุ หรือธรรมชาติ ทั้งที่กิริยาที่มีดี วดน หรือ กิริยาสมมุติ และ ตลอดทั้งกิริยาที่เป็นปัจจุบันและอดีต เพลงที่บรรเลงประกอบกิริยาทั้งหลายเหล่านี้ ถือว่าเป็นเพลงหน้าพาทย์ทั้งสิ้น(ศัพท์สังคีต, มนตรี ตราโมท)

ลักษณะของเพลงหน้าพาทย์ โดยหลักใหญ่ ๆ เพลงหน้าพาทย์ แบ่งออกได้เป็นสองอย่างด้วยกันคือ เพลงหน้าพาทย์ใช้บรรเลง และ เพลงหน้าพาทย์ใช้ประกอบกิริยาอาการของตัวโจน ละคร ตามบท ปี่พาทย์ที่ไม่ได้ประกอบการแสดงมีอิสระในการบรรเลงไม่กำหนดเวลาที่แน่นอน อยู่ที่ผู้บรรเลงเป็นส่วนใหญ่ ปี่พาทย์ที่ประกอบการแสดงนั้นผู้บรรเลงจะต้องยึดผู้แสดง เป็นใหญ่ จะต้องใช้จังหวะที่แน่นอน ท่วงทำนองเพลงต้องให้สอดคล้องกับผู้แสดงจึงจะ เกิดความสมดุลกัน และเกิดสุนทริยรสมากยิ่งขึ้น นอกจากจะแบ่งในลักษณะดังกล่าวแล้ว เพลงหน้าพาทย์ยังแบ่งออกได้ตามลักษณะสูง ต่ำ ธรรมดา ได้อีกดังต่อไปนี้ คือ

ดนตรีไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของไทยเรา ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรี เป็นเครื่องหมายสำคัญหนึ่ง ที่เป็นเอกลักษณ์อันแสดงออกถึงความสำคัญของชาติ ที่เราคนไทยควรจะรักษาเอาไว้ แต่จากเวลาที่ผ่านมามีวัฒนธรรมตะวันตกได้แทรกเข้ามาในวัฒนธรรมไทย ทำให้ดนตรีตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย มากกว่าดนตรีไทยที่เป็นดนตรี ประจำชาติ มีผลให้แนวทางเพลงชั้นสูงอย่างเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งในอดีตบุคคลที่จะต่อเพลงหน้าพาทย์ และบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ได้นั้น จะต้องมีความรู้ตามกฎเกณฑ์ของครูเพลงหน้าพาทย์ที่กำหนดไว้ ขาดผู้สืบทอด ซึ่งปัจจุบันยังคงเหลือแต่บุคคลที่สูงอายุ และถือว่าเป็นบุคคลชั้นครูยังเป็นผู้สืบทอดอยู่ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น วงปี่พาทย์ชมรมดนตรีไทยลพบุรี ที่ได้สืบทอดทางเพลงหน้าพาทย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ โดยการถ่ายทอดจากครูช่อ อากาศโปรง มาสู่วงชมรมดนตรีไทย จังหวัดลพบุรี

ลพบุรีเป็นเมืองหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน นับตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ผ่านยุคสมัยต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน (นางวรรณิ จันทรศิริ . 2545: 1) จึงทำให้จังหวัดลพบุรีมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมอยู่มากมาย ประชากรในจังหวัดลพบุรี มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ให้มีความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะดนตรีไทย ที่มีการรวมตัวกันก่อตั้งชมรมดนตรีไทยต่าง ๆ เช่น ชมรมดนตรีไทยลุ่มน้ำบางขาม ชมรมดนตรีไทยลพบุรี ซึ่งในแต่ละวงหรือแต่ละชมรมจะมีทางของเพลง ในการบรรเลงของแต่ละวงซึ่งจะไม่เหมือนกันไปตามครูเพลงของแต่ละชมรมที่สืบทอดกันมา ในการบรรเลงแต่ละครั้ง ก็จะมีจุดมุ่งหมายและการบรรเลงที่ต่างกัน บ้างครั้งบรรเลงเพื่อความสนุกสนาน บ้างครั้งเพื่อแสดงความสามารถของผู้บรรเลง หรือ เพื่อประกอบศาสนพิธีและกิจกรรมอื่น ๆ นักดนตรีแต่ละท่านมาจากหลายวงหลายคณะ ลักษณะที่เด่นของวงชมรมดนตรีไทยจังหวัดลพบุรี จะเป็นวงที่บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีของจังหวัดลพบุรี เริ่มครั้งแรกประกอบพิธีที่วัดมณีชลขันธ์ และย้ายมาที่วัดป่าธรรมโสภณ วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ปัจจุบันประกอบพิธีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีนักเรียน นักศึกษาหลายจังหวัด ทหาร ประชาชน เข้าร่วมประกอบพิธีนี้เป็นจำนวนมาก

เนื่องจากการศึกษาแนวทางการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ ของวงปี่พาทย์ ปัจจุบันบุคคลต่างๆ ให้ความสำคัญในการศึกษา น้อย เพราะด้วยกฎเกณฑ์ในการต่อเพลงหน้าพาทย์ จะต้องมิกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียม เคล็ดกลางต่าง ๆ มากมาย ไม่ใช่ของที่จับถือปฏิบัติกันเล่น ๆ เช่น ผู้ต่อเพลงหน้าพาทย์ จะต้องได้รับการบวชเรียนก่อน และผ่านการครอบครู ไหว้ครู ในพิธีมาก่อน เป็นต้น และบุคคลที่สามารถบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ได้ในปัจจุบัน ก็มีน้อยลงตา มสภาพกาลเวลา อาจเป็น เพราะยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และกฎเกณฑ์ในการต่อเพลงหน้าพาทย์ ที่จำกัด เฉพาะในกลุ่มบุคคล ทำให้การสืบทอดเพลงหน้าพาทย์ไม่ได้มีการเผยแพร่ และมีการสืบทอดมาก จึงทำให้คนรุ่นใหม่หันไปสนใจวัฒนธรรมเครื่องดนตรีชาวต่างชาติ มีผลให้เพลง แนวทางเพลง อย่าง เพลงหน้าพาทย์ที่มีคุณค่ามาตั้งแต่สมัยอดีต อาจจะสูญหายไปตามกาลเวลา หากยังไม่มีการสืบทอดสู่ บุคคลรุ่นหลัง

ที่มาของทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ วงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เริ่มจากใน ครั้งนั้น จะมีพิธี ไหว้ครูครั้งแรกที่วัดมณีชลขันธ์ โดยเชิญหม่อมอมรรุณ จรูญสวัสดิ์ มาทำพิธี ท่าน หม่อมอมรรุณ เคยมีหนังสือมาถึงวงปี่พาทย์ลพบุรีว่า “ เล่นเพลงตามที่เขียนบอกมาได้หรือเปล่า ถ้าเล่น ไม่ได้ท่านก็จะไม่มาเพราะไม่เกิดประโยชน์ ” ในตอนนั้น นายสรวง อินทร์เจริญ ซึ่งเป็นคนระนาดที่มี ชื่อของจังหวัดลพบุรี ตอบกลับไป ว่า “ เล่นได้หมด ” แต่ที่จริงแล้วยังเล่นได้ไม่หมด จึงส่งครูสุภัทร ภูกัฒร มาเชิญครูจากกรุงเทพฯ เพื่อมาต่อเพลงให้ ในตอนนั้นตั้งใจจะมาเชิญครูฝรั่ง แต่ครูฝรั่งป่วยมา ไม่ได้ จึงได้จัดเตรียมวงจากกรุงเทพฯ ไว้ให้ ครูสุภัทรกลับมาจากกรุงเทพฯ นายสรวง อินทร์เจริญ ถามว่า “ ได้ครูมาต่อเพลงหรือไม่ ” นายครูสุภัทร ตอบว่า “ ไม่ได้ ครูฝรั่งท่านป่วย แต่ก็ได้เตรียมจัดวง เอาไว้ให้จากกรุงเทพฯ นายสรวง อินทร์เจริญ ตอบครูสุภัทร ว่า “ นักดนตรีจากกรุงเทพฯ หม่อมอมรรุณ ท่านรู้จักหมดแล้ว จะเสียเกียรตินักดนตรีลพบุรี จึง ได้เรียนเชิญครูช่อ อากาศโปรง มาเพื่อต่อเพลงและ ปรับมือให้เหมือนกัน และต่อเพลงที่ยังเล่นไม่ได้ โดยไปต่อที่บ้านของครูสุภัทร เพราะมีสถานที่และ เครื่องดนตรีพร้อม งานไหว้ครูในครั้งนั้นก็สำเร็จไปด้วยดี จนท่านหม่อม มรรุณชมเชย ยกย่องให้วง ดนตรีไทยลพบุรี เป็นวงที่บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ที่ดี และมีงานไหว้ครูก็จะให้วงนี้บรรเลงในเขตนี้

หลังจากนั้นพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ได้ย้ายมาทำพิธีที่วัดป่าธรรมโสภณ จนถึงปัจจุบัน และให้ ชื่อว่า “ วงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ” โดยมีประธานชมรมเรียงลำดับ ดังนี้

1. พันจ่าอากาศเอกวิสูตร
2. พันโทหอม โห้ล้ำยอง (เป็นนักดนตรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นพลเอก)
3. พันเอกสุทัศน์ สุบรรณจ้อย (เป็นทหาร และติเกเก่า)
4. นายอเนก พันธรัตน์ (นักจัดรายการวิทยุ จังหวัดลพบุรี)
5. นายสรวง อินทร์เจริญ (เป็นนักดนตรีไทย)
6. นายจำเริญ สละชีพ (เป็นนักการเมืองท้องถิ่น และเป็นประธานชมรมคนปัจจุบัน)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ทั้งนี้เพื่อศึกษาการสืบทอดทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ ของครูช่อ อากาศโปรง ในชมรมวงดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัด ลพบุรี ที่กำลังสูญหายไปกับกาลเวลา และสืบสานรูปแบบแนวทางการบรรเลงทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ให้คงอยู่ตลอดไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษากระบวนการและวิธีการถ่ายทอด ทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการสืบทอดทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และสืบทอดทางมรดกเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ให้ดำรงสืบต่อไปอย่างถูกต้อง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้จะทำการศึกษาจากสมาชิกในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรีอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่สืบทอดทางมรดกเพลงหน้าพาทย์จากครูช่อ อากาศโปรง ดังนี้

1. นายสรวง อินทร์เจริญ
2. นายสุภัทร ภู่มร
3. นายขุน พงษ์ผล
4. นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ
5. นายณรงค์ สุขปรีดา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสืบทอด หมายถึง การถ่ายทอดดนตรีไทย (ปี่พาทย์) ระหว่างครูผู้สอนดนตรีไทย กับศิษย์ผู้เรียนดนตรีไทย

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่บรรเลงประกอบกิริยา ไม่ว่าจะป็นกิริยาของมนุษย์ สัตว์ วัตถุ หรือธรรมชาติ ทั้งกิริยาที่เป็นตัวตน หรือ กิริยาสมมุติ กิริยาที่เป็นปัจจุบันและอดีต

ชมรม หมายถึง การรวมกลุ่มโดยความสมัครใจ ของผู้บรรเลงดนตรีไทยในจังหวัดลพบุรี เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับดนตรีไทยตามวัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ของชมรม โดยไม่ขึ้นกับหน่วยงานใด การตัดสินใจต่าง ๆ สิ้นสุดภายในกลุ่ม

ต่อเพลง หมายถึง การสอนเพลงของครูให้ศิษย์

นักดนตรีอาชีพ หมายถึง นักดนตรีที่ใช้งานการแสดงดนตรีไทย ประกอบเป็นอาชีพหลักในการดำรงชีวิต

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของ วงชมรมดนตรีไทยจังหวัดลพบุรี ต มหน้าที่ ที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของสังคม

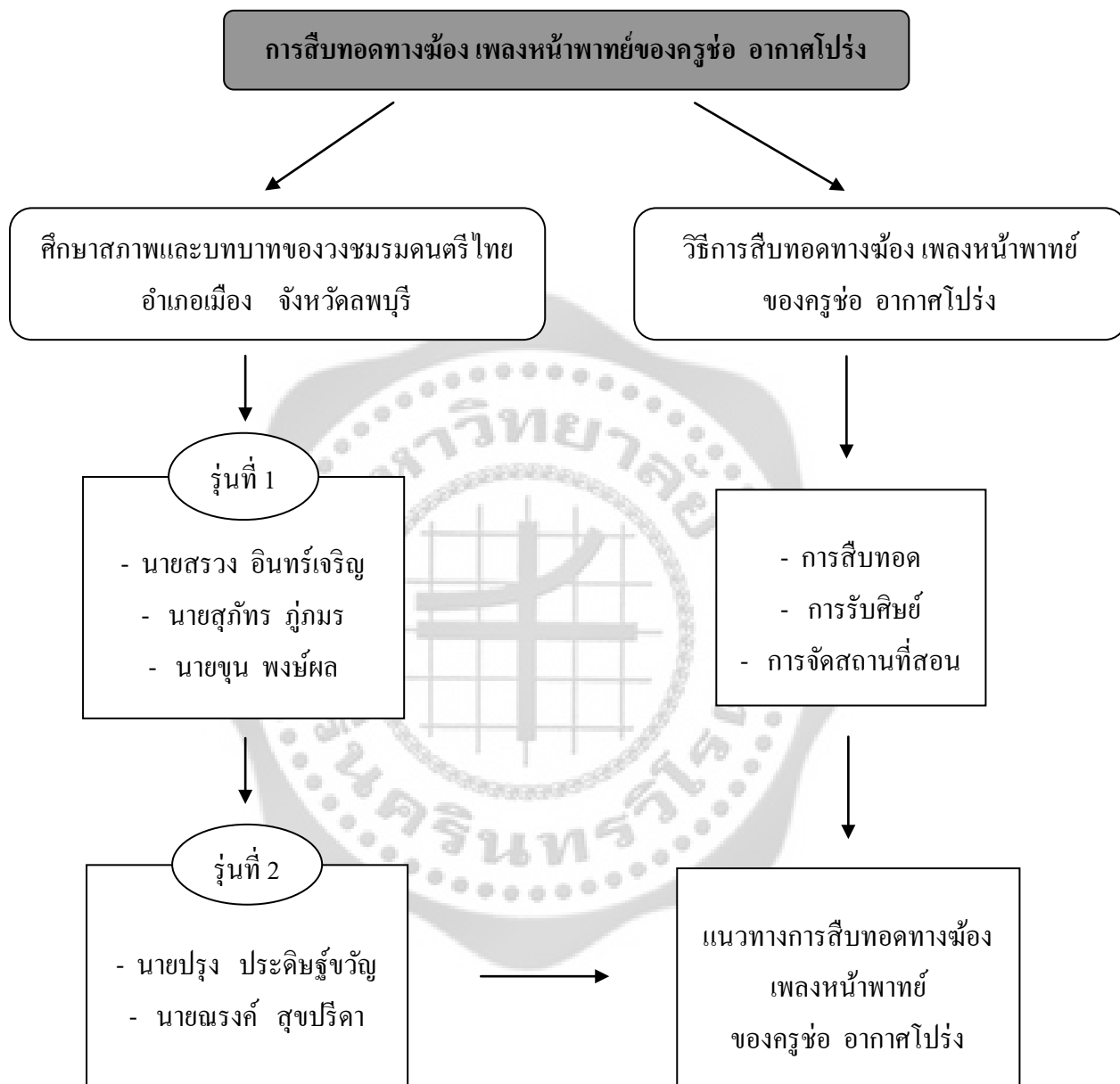
พิธีกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นเรื่องของความเชื่อถือที่มี จุดประสงค์ เพื่อให้จิตใจอบอุ่น เป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับคนและสังคม

มุขปาฐะ หมายถึง วิธีการเรียนการสอนของครูกับศิษย์ ที่มีลักษณะแบบตัวต่อตัว ปากต่อปาก ยึดแบบอย่างครูเป็นหลักสืบทอดกันมา

สายนักดนตรี หมายถึง การที่นักดนตรียอมรับหลักการ วิธีการและทางเพลงของครูท่านใดท่านหนึ่งมาเป็นแนวปฏิบัติ - บรรเลง โดยที่ยอมฝากตัวเป็นศิษย์ของครูท่านนั้น ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น นาย ก ไปฝากตัวเป็นศิษย์ของ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ก็ถือว่า นาย ก นั้น เป็นนักดนตรีสายครูหลวงประดิษฐไพเราะ

เซ้ หมายถึง การทอดลงจบ ซึ่งมีทำนอง ดังนี้ /- ท-ท /--- ล /--- ซ /--- ร /

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการศึกษา

1. เป็นการอนุรักษ์และสืบทอด ทางห้องเพลงหน้าพาทย์ ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี ที่กำลังจะสูญหายไป
2. เป็นการเผยแพร่การสืบทอด ทางห้องเพลงหน้าพาทย์ ของครูช่อ อากาศโปรง ใน วงชมรมดนตรีไทยลพบุรี ให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป
3. ทราบถึงวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การสืบทอด ทางห้องเพลงหน้าพาทย์ ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี
4. ทราบถึงรูปแบบการสืบทอด ขั้นตอน บุคคล เทคนิค และการถ่ายทอด การสืบทอด ทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศาสตร์สืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ใน วงชมรมดนตรีไทย ลพบุรีในครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการวิจัย จากเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารงานวิจัย หนังสือทางวิชาการ บทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยจะกล่าวพอสังเขปดังนี้

เอกสารตำราทางวิชาการ

พระยาอนุমানราชชน (2515: 73) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

1. มีการสะสม หมายถึง ต้องมีทุนอยู่ก่อนแล้วและสะสมทุนนั้นให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
2. วัฒนธรรมต้องมีการปรับปรุง หมายถึง ต้องดัดแปลงและปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง ให้มีความถูกต้องเหมาะสม

3. จะต้องมีการถ่ายทอด หมายถึง ทำให้วัฒนธรรมนั้นมีการแพร่หลายในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2540: 68) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม หมายความว่าครอบคลุมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ซึ่งสังคมในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง ที่อาจจะแตกต่างกันและเหมือนกับท้องถิ่น ค่านิยม ความรู้ ความเชื่อ จารีต ประเพณี ศิลปะกรรม วิทยาการ กฎหมายและทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้กระทำ ได้ประพฤติปฏิบัติโดยสมาชิกของสัง คม วัฒนธรรม เป็นทั้งวัฒนธรรมวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุ ซึ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรม มีทั้งองค์ วัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง เป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิติ ซึ่งมีการถ่ายทอดสืบทอดเป็นมรดกของ สังคม

จึงเห็นว่าเป็พาทย์ที่อยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นองค์วัตถุ ที่ใช้เสียงเป็นสื่อในการบอกเรื่องราวต่าง ๆ เป็นการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยการจดจำ สืบทอดกันมา จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะได้นำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2540: 80) กล่าวถึงความผูกพันของชาวสุโขทัยต่อดนตรี ปรากฏข้อความกล่าวถึงอยู่ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลักที่ 1 ด้านที่ 2 ดังนี้

“...คับังคับกลอย ด้วยเสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจักมักเล่น เล่นใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื้อน...”

จากจารึกดังกล่าว บอกให้รู้ถึงความสำคัญของดนตรีที่มีต่อการดำรงชีวิตของชาวสุโขทัย ว่าน่าจะมีดนตรีเล่นกันอย่างสนุกสนานมากมาย

ปีพาทย์นั้น ธนิต อยู่โพธิ์ (2530: 128-132) ได้อธิบายถึงวงปีพาทย์สมัยสุโขทัยที่พบเป็นหลักฐานจารึกในหลักที่ 1 ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงและหลักศิลาจารึกวัดพระยืนพอสรูปได้ว่า เครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ตามหลักฐานเห็นว่ามี ฆ้อง กลอง ตะโพน ฉิ่งและปี่ใน ส่วนระนาดนั้นยังเป็นที่กังขากันอยู่ว่าจะมีในสมัยสุโขทัยหรือไม่ เพราะมีคำที่น่าสงสัยว่าจะเป็ระนาด คือคำว่า พาทย์อยู่ 2 แห่งแห่งหนึ่งในไตรภูมิกล่าว “ ลางคนตี พาทย์ฆ้องตีกรับ ” อีกแห่งหนึ่งพบในศิลาจารึกวัดพระยืนว่า “ ตีพาทย์ตั้งพิณฆ้องกลอง ” คำว่า ตีพาทย์ ทำให้น่าคิดว่าพาทย์จะหมายถึงระนาดก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนี้ วงปีพาทย์เครื่องห้าก็ครบเหมือนในปัจจุบันนี้แล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ถ้ายังไม่มีระนาดก็ต้องนับเป็น 5 ทั้งฉิ่งด้วย ดังนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าปีพาทย์เริ่มเป็นวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว

จากหนังสือแผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์ โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานกา ร ประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี (2542: 84-87) กล่าวว่า ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช บ้านเมืองสมัยนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง และเนื่องด้วยพระองค์ทรงมีการติดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศมากมาย ทั้งทรงสร้างเมืองลพบุรีเป็นราชธานีที่สอง จึงมีการเสด็จโดยกระบวน พยุหยาตราทางชลมารค ขึ้น ล่องตามลำแม่น้ำลพบุรีอยู่เป็นเนืองนิตย์ และได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดกระบวนเรือหลวงออกไปรับ คณะราชทูตและแห่พระราชสาส์นของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส จากกรุงศรีอยุธยามายังเมืองลพบุรี

ทำนองเดียวกัน จากหนังสือแผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์ (2541: 13) กล่าวว่า ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2230 ถึง มกราคม พ.ศ. 2231 เดอลาดูแบร์ อัครราชทูตจากประเทศฝรั่งเศสพร้อม คณะบาทหลวงเยซูอิต 12 รูป ได้เดินทางเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่ลพบุรี เพื่อถวายคำปรึกษาในการสร้างหอดูดาวที่วัดสันเปาโล ขณะที่พำ นักอยู่ที่ลพบุรีนั้น เดอลาดูแบร์ได้บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสยามไว้อย่างละเอียดอย่างกรณีงานศพ เดอลาดูแบร์บันทึกเกี่ยวกับการทำศพของคนตายในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไว้ว่า

“โลงไม้ของคนตายทำด้วยยางรัก สำหรับคนที่มิฐานะก็จะเป็โลงปิดทองด้วย พิธีศพมีหลายคืนและพระสงฆ์จะสวดมนต์ภาษาบาลีว่าด้วยความตาย และบอกทางไปสวรรค์ ตรงหน้าโลงศพจุดเทียนและเครื่องหอมก่อนเผา ไม่ว่าจะเป็ที่ป่าช้าหรือที่วัดจะมีการนิมนต์พระมาสวด ผู้ที่มีฐานะจะตกแต่งขบวนแห่ศพ ซึ่งอาจจะแห่ไปทางน้ำหรือทางบกก็ได้ และที่เชิงตะกอนหรือบางแห่งเรียกว่า กองฟอน ก็มีการแหงหยวกกล้วยประดับให้งดงาม เมื่อเผาแล้วก็จะมีการจุดดอกไม้ไฟ และมีมหรสพการเล่นต่าง ๆ ส่งท้ายไม่ต่างไปจากงานบุญอื่น”

สังคมชาวบ้านไทยในอดีตนั้น เป็นสังคมที่พึ่งตนเองและสงบสุข ผู้คนที่เป็นชาวบ้านริมน้ำจะมีเทศกาลรื่นเริงเกี่ยวกับแม่น้ำลำคลองอยู่เสมอ เช่น งานลอยกระทงตามประทีปในหน้าน้ำ การแข่งเรือเล่นเพลงเรือ และแม้แต่เทศกาลสงกรานต์เมื่อน้ำแล้งก็เล่นสาดน้ำกัน คนไทยนั้นเป็นกวีทั้งภาษาและคำพูด การโต้ตอบในท้องน้ำและท้องทุ่ง จึงมักจะก้องด้วยเพลงฉ่อย เพลงเรือและเพลงเกี่ยวข้าวและไม่ว่าจะเป็นงานบุญประเพณี หรืองานฉลองในทุกเทศกาล ก็มักจะมิมหรสพครึกครื้น เช่น ในงานโกนผมไฟ โกงจุก บวชนาค แต่งงาน สงกรานต์ เข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ หรืองานศพ มหรสพที่เล่นได้แก่ โขน หนัง ระบำ ละครหุ่นกระบอก

ทางด้านดนตรี หน่วยศึกษานิเทศก์ (2542: 26) กล่าวว่า ลาลูแบร์ได้บันทึกถึงเรื่องเครื่องดนตรีไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไว้ว่า

“ชาวสยามมีเครื่องดนตรีฝีมือหยาบ ๆ อย่างหนึ่งจำพวกไวโอลินสามสาย เขาเรียกว่า ซอ (ซอสามสาย) กับอีกสิ่งหนึ่งที่เขาเรียกว่า ปี่ เขาเล่นได้ไม่เลวทีเดียว เล่นควบไปกับฆ้องซึ่งผู้เล่นคนหนึ่งใช้ไม้สั้น ๆ ตีไปตามจังหวะ (ตามที่ฟังด้วยหูไม่มีผู้อำนวยกาเพลงแต่ประการใด) ฆ้องนี้มีเชือกไว้แต่ละใบมีคานสอดพาดอยู่บนขาตั้งสองด้าน ในวงดนตรีนั้นยังมีกลองอีก 2 ชนิด คือ ตะลุงปุงปึง (เป็นรูปกลองสองหน้ามีคันถือมีลูกคี่งผูกสองข้าง ที่แท้ก็คือ บัณเฑาะว์นั่นเอง) กับตะโพน ไม้ที่ทำตะลุงปุงปึงนั้น ราวขนาดกลองรำมะนาของเรา แต่ขึงหน้าทั้งสองหน้าเหมือนกลองจริง ๆ แต่สองข้างตัวไม้ มีลูกตุ้มตะกั่วผูกติดอยู่ นอกจากนั้นกลองตะลุงปุงปึง ยังมีคานไม้เสียบเป็นคันถือ คนเล่นหมุนคานไม้นี้กลับไปมา ลูกตุ้มที่ผูกไว้สองข้างก็จะแกว่งไปกระทบหน้ากลองทั้งสองด้าน ...ตะโพนมีรูปร่างเหมือนถึงไม้ (ที่ใช้หมักเหล้า) มีเชือกผูกโยงแขวนคอไฟลามาไว้ข้างหน้าผู้เล่น แล้วก็ใช้กำปั้นทุบหน้ากลองทั้งสองหน้า ชาวสยามยังมีเครื่องดนตรีชนิดคือ ฆ้องวง ประกอบด้วยลูกฆ้อง ที่เขาเรียกว่า พาทยฆ้อง ลูกฆ้องนั้นล้วนผูกไว้ต่อ ๆ กันกับไม้สั้น ๆ ติดตั้งในทางราบอยู่บนขอบไม้รูปครึ่งวงกลมคล้ายกับกงล้อรถม้า ผู้เล่นเครื่องดนตรีชนิดนี้นั่งขัดสมาธิอยู่ตรงกลางหรือตรงที่ตั้งค้ำแล้วตีฆ้องด้วยไม้สองอัน อันหนึ่งถือด้วยมือขวา อีกอันถือด้วยมือซ้าย ”

นอกจากนั้นลาลูแบร์ ยังกล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยในสมัยนั้นอีก 4 ชนิด คือ กรับ โทน แตร (คาดว่าน่าจะเป็นปี่ชวา) และกลอง ดังนี้

“สิ่งที่ใช้ไม้สองชิ้นสั้น ๆ อันเรียกว่า กรับ ขยับให้กระทบกันไปพร้อม ๆ กับขับร้องเพลง (น่าจะเป็นขับเสภา)... ผู้ร้องเพลงนั้นเรียกว่า ช่างขับ เขาหามาเล่นในวันสุกดิบ พร้อมกับเครื่องดนตรีอีกหลายชนิดที่กล่าวแล้ว พวกราษฎรก็พอใจขับร้องเล่นในตอนเย็นตามลานบ้าน พร้อมกับกลองชนิดหนึ่งที่เรียกว่า โทน เขาถือโทนไว้ในมือซ้าย แล้วใช้กำปั้นมือขวาทุบหน้ากลองเป็นระยะ ... ชาวสยามชอบแตรเป็นที่สุด แตรของเขานั้นมีขนาดเล็กและเสี ขงแหลม นอกจากนี้ยังมีกลองแท้ ๆ (เหมือนกลองฝรั่ง) เรียกว่า กลอง (คาดว่าน่าจะเป็นกลองทัด) กลองของเขาจะมีขนาดย่อมกว่าของเรา แต่ก็มีได้คล้อยไหล่ หากเอากลองหน้าหนึ่งตั้งลงกับพื้นแล้วตีอีกหน้าหนึ่ง คนตีนั่งขัดสมาธิอย่างข้างกลอง ”

จากหนังสือแผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์ (2541: 32) กล่าวถึงบันทึกที่ลาดูแบร์ได้บันทึกไว้ เมื่อนำลักษณะเครื่องดนตรีที่ได้บรรยายลักษณะไว้ น่าจะเทียบเคียงกับเครื่องดนตรีในปัจจุบันได้ ดังนี้

ซอ	ในปัจจุบันคือ	ซอสามสาย
ปี่	ในปัจจุบันคือ	ปี่ใน
ฆ้อง	ในปัจจุบันคือ	โหม่ง
ตะลุงปุงปั่ง	ในปัจจุบันคือ	บัณเฑาะว์ (ถ้าพิจารณารูปลักษณะ ขนาดและวิธีการเล่นตามหลักฐานที่ปรากฏแล้วน่าจะเป็นกลองของจีนที่เรียกว่าปองเป็งมากกว่า)
ตะโพน	ในปัจจุบันคือ	ตะโพนไทยที่เปลี่ยนวิธีบรรเลงแบบสะพายแขวน มาตั้งตีบนขาตั้งที่เรียกว่า แท้ตะโพน
พาทย์ฆ้อง	ในปัจจุบันคือ	ฆ้องวง
กรับ	ในปัจจุบันคือ	กรับเสภา
โทน	ในปัจจุบันคือ	โทน ซึ่งแยกเป็นสองชนิดคือ โทนมโหรี กับ โทนชาตรี
แตร	ในปัจจุบันคือ	ปี่ชวา (ที่ลาดูแบร์ เรียกปี่ชวาว่าแตร เพราะ ปี่ชวามีลำโพงที่คล้ายเครื่องเป่าของชาวตะวันตก ประเภทแตร ทรัมเป็ต)
กลอง	ในปัจจุบันคือ	กลองทัด

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดนตรีมีความเจริญรุ่งเรืองพอสมควร โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่พระองค์ทรงอยู่ที่ลพบุรีเป็นเวลาถึงแปดเดือนในรอบหนึ่งปี เป็นระยะเวลาอันยาวนานจนกระทั่งสวรรคต ณ พระที่นั่งสุทธาสวรรย์ในพระนารายณ์ ราชนิเวศน์พระราชวังที่เมืองลพบุรีเมื่อ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2231 ดังนั้น เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ลาดูแบร์บันทึกไว้ จึงคาดว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เมืองลพบุรี มากกว่าที่อยุธยา โดยเฉพาะสภาพวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำลพบุรี

โดยเฉพาะวงดนตรีประเภทปี่พาทย์ มีการพัฒนารูปแบบที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน วัฒนธรรมดนตรีไทยปรับเปลี่ยนจากรูปแบบดนตรี เพื่อพิธีกรรมเป็นเครื่องดนตรีเพื่อการฟังมากขึ้น

สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พุนพิศ อมาตยกุล (2524: 24) กล่าวว่า การดนตรีไทยเจริญขึ้นมากมีวงดนตรีเกิดขึ้นหลายวง และมีครูดนตรีหลายท่านที่มีชื่อเสียง ในสมัยนี้อาทิเช่น พระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) พระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชานุญาตให้พระราชวงศ์มีวงดนตรีเป็นของตนเองได้ ซึ่งเป็นโอกาสให้นักดนตรีชาวบ้านที่มีฝีมือ ได้เข้ามารับใช้ทางด้านดนตรีอยู่

ตามวังต่าง ๆ ในพระอุปถัมภ์ของพระราชวงศ์หรือขุนนางมากขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาณของบุคคลและความรู้ในวิชาการด้านดนตรีมากขึ้นเป็นลำดับ เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นในสมัยนี้ ได้แก่ ระนาดเอกเหล็กและระนาดทุ้มเหล็ก ทำให้วงปี่พาทย์เครื่องคู่ในสมัยรัชกาลที่ 3 พัฒนามาเป็นวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ในสมัยรัชกาลนี้ การที่ปี่พาทย์ได้รับความนิยมในหมู่เจ้านาย ขุนนางด้วยหน้าที่ใหม่คือ การบรรเลงเพื่อการฟัง จึงนับเป็นก้าวใหม่ของวงการปี่พาทย์ ในสมัยรัตนโกสินทร์ที่เป็นแบบแผนชัดเจนขึ้น

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มนตรี ตราโมท (2527: 37) กล่าวว่า พระองค์ทรงประกาศยกเลิกระบบไพร่และทาส ทำให้สภาพสังคมดนตรีเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ นักดนตรีส่วนหนึ่งเข้าอยู่ในอุปถัมภ์ของราชสำนัก ในขณะที่นักดนตรีอีกส่วนหนึ่ง ออกไป ประกอบอาชีพอิสระ โดยบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงทั้งในเมืองหลวงและตามหัวเมืองต่าง ๆ

ในการเรียนปี่พาทย์นั้น มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและขั้นตอนในการเรียน ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องขนบประเพณีของปี่พาทย์

ในเรื่องของความเชื่อ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539: 173) อธิบายว่า ความเชื่อ (Belief Superstition) จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม หมายถึง ความเห็นจริงด้วยความนับถือ การยอมรับนับถือ ความเชื่อแบ่งได้กว้าง ๆ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ (Supernaturalism) ได้แก่ ความเชื่อใน ภูตผีและวิญญาณต่าง ๆ ซึ่งอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาตินี้ สามารถให้ทั้งผลดีและผลร้ายต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้ ความเชื่อนี้จึงเป็นพื้นฐานให้เกิดการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นพิธีกรรมและความเชื่อชนิดนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 ความเชื่อที่มีอยู่ในรูปของศาสนา (Religion)

1.1.2 ความเชื่อที่เป็นไสยศาสตร์ (Magic)

1.2 ความเชื่อในเรื่องธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะความเชื่อที่เป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) กัทรรณ จันทรธีราช (2539: 104) กล่าวว่า ผู้คนในสังคมแบบนี้มักเห็นว่าเรื่องของศาสนาหรือความเชื่อในอำนาจลึกลับเป็นเรื่องมงายไร้เหตุผล

ในสังคมปี่พาทย์นั้น มีวัฒนธรรมความเชื่อแฝงอยู่ในกลุ่มของนักปี่พาทย์เอง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทความเชื่อในอำนาจลึกลับ เชื่อว่าในวงดนตรีมี “พ่อแก่” ซึ่งมีรูปเคารพสักการะเป็นศรีษะฤาษีคอยคุ้มครองอยู่ หรือเชื่อว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นมีครูประจำอยู่ จะถูกหรือกระทำการอันหนึ่งอันใดที่ไม่สมควรต่อเครื่องดนตรีนั้น ๆ ไม่ได้ ซึ่งเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นขนบประเพณีสืบต่อกันมา เช่น บ้านที่เป็นที่รวมเครื่องดนตรี หัวหน้าคณะจะต้องจัดอาหารถวายครูทุกวันพฤหัสบดี หรือต้องจัดพิธีไหว้ครูเป็นประจำทุกปี กระทั่งกลายเป็นประเพณี

ในเรื่องของประเพณี บุปผา ทวีสุข (ม.ป.ป.: 16) ได้ให้ความหมายของประเพณีว่าหมายถึง การกระทำซึ่งประพุดกันอยู่บ่อย ๆ ในสังคมปีพาทย์จัดเป็นสังคมดนตรีที่มีการปฏิบัติในลักษณะ ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นส่วนใหญ่

ณรงค์ชัย ปิฎกักรัศ (2540: 26) กล่าวว่า ในสังคมไทยถือว่าวันพฤหัสบดีนั้น เป็นวันครูจะทำการเรียนไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาชีพใดก็ตาม จะเริ่มฝากตัวเข้าเรียน หรือ เริ่มเรียนกันครั้งแรกในวันครูคือ วันพฤหัสบดีนี้เอง ในสังคมดนตรีปีพาทย์ก็เช่นกัน พิธีกรรมสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับดนตรีไทยจะกระทำกัน ในวันพฤหัสบดี โดยถือวันพฤหัสบดีเป็นครู และในการฝากตัวเป็นศิษย์ ผู้เรียนจะต้องจัดเครื่องกำนลไป บูชาครูด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538: 94) ได้อธิบายว่ากำนลคือเงินค่านับ บูชาครูปีพาทย์ คือ พระปรคนธรรพ หรือ พระนารทมุณี ซึ่งถือว่าเป็นครูเดิมของตน มีเทียนสำหรับจุด ที่ตะโพนด้วย ในลักษณะที่สอดคล้องกัน ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้อธิบายถึงการรับเด็กเข้าเรียนในสำนัก ดนตรีว่าต้องมีผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ของเด็กต้องติดต่อแจ้งความประสงค์กับ ครู ผู้เป็นเจ้าของสำนัก ปีพาทย์ก่อนพร้อมนำวันเวลาวันซึ่งจะต้องเป็นวันพฤหัสบดีที่ถือกันว่าเป็นวัน ครู ผู้ใหญ่ก็จะพาผู้เรียนไปฝากกับผู้สอน โดยผู้เรียนจะต้องนำขันกำนลที่เป็นขันล้างหน้าใส่ดอกไม้ธูป เทียน ผ้าขาว ผ้าเช็ดหน้าและเงินกำนล 6 บาท ไปสักการะครูผู้ล่วงลับ ไปแล้วและเคารพครูผู้สอนจึงจะ ได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาให้

ประเพณีการรับศิษย์นั้น ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง (2534: 21) กล่าวไว้ในวารสารยูงทองว่า เมื่อ ครูรับขันกำนลจากศิษย์แล้ว ครูจะจุดธูปเทียน เพื่อบูชาครูที่เป็นเทวดาซึ่ง ได้แก่พระปรคนธรรพ ประยูงสิงขร และพระวิษณุกรรม เป็นต้น พร้อมทั้งกล่าวคำบูชานำศิษย์โดยให้ศิษย์ว่าตาม โดยแยก เป็นส่วน ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคาถาบูชาพระรัตนตรัย

ว่านะโมก่อน 3 จบ

พุทธบูชา มหาเศขวัน โศ ธรรมบูชา มหาปัญญา โส สังฆบูชา มหาโกลวโห ติโลก นาถัง อัครี พหุบุพผัง อหัง ชิตะเน อสีติ กัปปโกฏิโย อภิรุโป มหาปัญญา ทาเรนโต ปฏิกัตยง นิพพานัง ปรนัง สุขัง (กล่าวนำอย่างนี้ 3 ครั้ง)

ส่วนที่ 2 เป็นคาถากล่าวชื่อนามเทวดา

สัคเค กาม จรูเป คิริสิขรตเก จันตลิกเข วิมาน เทเป รัฐฐะ จ กาม ดารูณคหเน เภวัตตุ มหิ เขตเต ภูมม 1 จายันตุ เทวา ชลลลวิสเม ยักขคันธัพพนาคา ติฏฐันตา สันติเกยง มุนิ วรวจันัง สาธุโว เม สุขันตุ ธรรมสวณกาโล อัมภทันตา ธรรมสวณกาโล อัมภทันตา ธรรมสวณกาโล อัมภทันตา

ส่วนที่ 3 เป็นคาถาทดดอกไม้ธูปเทียน

อิมัง ฐปะฐบึง นุปลคันชัง ครูอาจารย์ชคุณนัง อะหังปุเชมิ (ว่า 3 ครั้ง)

สำหรับในเรื่องของกาลานี้ แต่ละสำนักจะไม่เหมือนกันแต่จะเป็นไปในลักษณะทำนองเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่แต่ละท่านได้รับสืบทอดกันมาจากครูผู้ใหญ่ในแต่ละสำนัก

พิธีกรรมไหว้ครู เป็นขนบประเพณีปฏิบัติเกิดจากความเชื่อ เป็นลักษณะเฉพาะของ วิชาศิลปะ ที่นอกจากแสดงความรักตเวทิกุณ กับครูที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและเสียชีวิตแล้ว การกระทำตเวทิกุณ ยังแผ่ออกไปถึงเทพเจ้าที่วิชานั้น ถือว่าเป็นครูบาอาจารย์ด้วยการไหว้ครูของคนตรีไทยนั้น มีหลายอย่าง เวลาก่อนนอนเราสวดมนต์ไหว้พระแล้วก็ไหว้ครูอาจารย์ด้วย แต่ถ้าเป็นการประกอบพิธีไหว้ครูที่เป็น พิธีรีตอง เพราะถือว่าพระพหูสบัติเป็นครูทั่วทุกวิชา บ้านใดมีเครื่องเป่าพาทย์ มีผู้บรรเลงเป็นหมู่คณะ มักจะประกอบพิธีไหว้ครูและครอบครูเป็นประจำทุกปี

2. การศึกษาปีพาทย์

รัตน ตันบุญเด็ก (2531: 40-41) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาในลักษณะทั่วไปว่า

1. การศึกษาเป็นกิจการของมนุษย์ และสำหรับมนุษย์เท่านั้น
2. การศึกษาเป็นกระบวนการมิใช่เป็นสิ่งที่คนเรารอบครองหรือเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ความรู้ หรือทักษะ หรือลักษณะดีงาม เป็นเพียงหลักฐานที่แสดงว่าคนเราได้รับการศึกษามิใช่เป็นการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์
3. การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ พัฒนาการชีวิตที่แท้จริงภายในตัวมนุษย์ให้มนุษย์ได้เรียนรู้และเติบโตต่อไป
4. การศึกษาต้องมีทิศทาง กระบวนการพัฒนามนุษย์นั้น ไม่ใช่การศึกษาทั้งหมดการศึกษา ต้องอาศัยองค์การการศึกษาช่วยชี้นำ ให้ทิศทางและปรุงแต่งให้มนุษย์เจริญงอกงาม และจะต้องเป็น กระบวนการสองทางคือ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ ผู้รับ
5. การศึกษาต้องเป็นไปด้วยเจตนาและเป็นเจตนาที่จะให้ผู้ศึกษาเกิดการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง เจริญงอกงามภายในตน
6. มนุษย์เท่านั้นที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษา วัตถุประสงค์แวดล้อมทางกายภาพทั้งหลาย ช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ แต่สิ่งเหล่านั้นมิใช่องค์การที่รับผิดชอบในเรื่องการศึกษา

ปรัชญาการศึกษาที่มีความหมายมาก มิได้มีความหมายหนึ่งเดียว สามารถให้ความหมายเป็น กลาง ๆ ได้ว่า ปรัชญาการศึกษา คือ การนำปรัชญามาใช้ในเรื่องของการศึกษา เป็นการใช้ปรัชญาและวิธี ของปรัชญา

ในเรื่องของปรัชญานั้น วิทย์ วิศเวทย์ (2526: 33) กล่าวว่า บทบาทของปรัชญานั้นจะมีส่วนช่วยในการวางแผน ในการดำเนินการทางการศึกษา บทบาทที่มองได้คือ ด้านเนื้อหาและวิธีการ ปรัชญามีส่วนช่วยนักการศึกษาในด้านการกำหนดเป้าหมาย หรือกำหนดสิ่งอันมีค่าสูงสุดในการดำเนินกิจการ การศึกษา การศึกษามีไว้เพื่อชีวิตและควรเป็น ชีวิตที่ดี ในแง่วิธีการ วิธีการของปรัชญาคือวิเคราะห์ สังเคราะห์และตีความโดยใช้เหตุผลตามครรลองของตรรกวิทยา และด้วยการค้นหาเชิงญาณทัศน์ (Insight) ปรัชญาไม่ใช่ความรู้ที่เกิดจาก ข้อมูลเชิงประจักษ์ (emirical data) ทำนองเดียวกัน วิมลศรี อุปรมัย (2530: 9) กล่าวถึง ปรัชญามีความหมายว่า ความรักในความลาด คนเราเมื่อมีความรักในสิ่งใดก็พยายามฝ่าฝืน สิ่งนั้น เช่น รักคุณค่าของปริญญาบัตรก็พยายามฝ่าฝืนและเกิดการศึกษาศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งด้านดนตรีไทยด้วย เพราะดนตรีไทยมีลักษณะการถ่ายทอดโดยใช้ความทรงจำถ่ายทอดจากครูสู่ศิษย์ในลักษณะตัวต่อตัว ลักษณะการศึกษาดนตรีจึงแตกต่างจากการศึกษาดนตรีในระบบโรงเรียนเช่นปัจจุบัน

ในการรับเด็กเข้าเรียน ชั้น ศิลปบรรเลง (2521: 27) กล่าวว่า การเรียนต้องมีแบบแผนประเพณี อย่างเก่าคือ ต้องมีผู้ใหญ่พาไปฝากผู้สอน ผู้เรียนต้องนำดอกไม้รูปเทียนไปสักการะครูใหญ่ ฝ่ายดนตรีผู้ ล่วงลับไปแล้วและเคารพครูผู้สอน จึงจะได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาฝึกฝนให้ ในลักษณะที่ สอดคล้องกัน เฉลิม บัวทั้ง (2530: 15) กล่าวถึงการรับเด็กเข้าเรียนปีพาทย์ว่า ผู้ปกครองนำเด็กถือขัน ดอกไม้ รูป เทียน เข้าไปกราบ 3 ครั้ง และเปล่งเสียงขอเรียนดนตรี กับท่าน พร้อมทั้งจะเชื่อฟังคำ ตักเตือนทุกอย่าง แม้ทำความผิดก็เข็ดได้ อาจารย์ก็จะรับไว้แล้วนำดอกไม้ รูป เทียนพร้อมทั้งขันและ เด็กไปที่เครื่องดนตรีแล้วให้เด็ก กราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวคาถานำเด็กครบ 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีในการ รับเด็กเข้าเรียน

สำหรับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อประกอบการสอนนั้น ชั้น ศิลปบรรเลง (2521: 27) กล่าว ว่า การเรียนดนตรีที่จะเก่งเร็วต้องไปอยู่บ้านครู ซ้ำบางคนยังมาอาศัยกินในบ้านครู เรียนกันแต่เช้าจน เย็น ต้องหมั่นผสมวงและฝึกซ้อม ตอนกลางคืนครูอาจเรียกมาสอนเพลงที่ท่านคิดขึ้น ได้อย่างปัจจุ บัน ทันด่วนก็มี การต่อเพลงอยู่ในวงจำกัดมีการหวงเพลง การเรียนต้องอาศัยความทรงจำเพียงอย่างเดียว เป็นการเรียนที่อยู่ในวงแคบโดยโบราณจารย์ ท่านได้กำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ปีพาทย์ ในสมัยโบราณดังที่ ครูเฉลิม บัวทั้ง (2530: 15) อธิบายว่าระเบียบปฏิบัติเป็นแบบแผนในการต่อ เพลง ดังนี้

1. เพลงโหมโรงเย็น โดยเริ่มต่อเพลงสาธุการไปจนจบทั้งชุด ยกเว้นเพลงตระโหมโรงไว้ 1 เพลง มีการไหว้ครูประจำปีครั้งต่อไปสามารถจับมือต่อเพลงตระโหมโรงโดยใช้อุปกรณ์เหมือน เช่นเดิม
2. เพลงช้า เพลงอะไรก็แล้วแต่ครูผู้สอนท่านจะต่อให้
3. เพลงลงสร
4. เพลงเวียนเทียน

5. เพลงพระฉัน
6. เพลงกราวรำ
7. เพลงเหาะ
8. เพลงเถา เริ่มต่อเมื่อเรียนประมาณปีที่ 3
9. เพลงหน้าพาทย์ เริ่มต่อเมื่อเรียนถึงปีที่ 4
10. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง เมื่อเรียนปีที่ 5

พินิจ นายสุวรรณ (2539: 80) ได้กล่าวถึง วิธีการฝึกขนาดเอกว่า เริ่มเรียนต้องฝึกห้องวงใหญ่ ก่อน โดยเรียนเพลง “สาธุการ” ในชุดโหมโรงเย็น หรือบางท่านเรียกเพลงชุดนี้ว่า “สวดมนต์ฉันเช้า” หลังจากนั้นก็คือเพลงดังต่อไปนี้

1. เพลงชุดโหมโรงเย็น
2. เพลงชุดโหมโรงเช้า
3. เพลงช้า เพลงเร็ว
4. เพลงเรื่องลงทรง
5. เพลงฉิ่งพระฉัน
6. เพลงวา
7. เพลงชุดนางหงส์

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2540: 26) พูดถึง การเรียนดนตรีไทยในสมัยก่อนว่า นักดนตรีไทยในสำนักดนตรีมีแบบแผนการเรียนแบบเข้ม มีวินัย มีขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์ ระหว่างศิษย์กับศิษย์ แต่หลักสูตรก็มีความหลากหลายไปบ้างแต่โดยหลักการทั่วไปแล้วการเรียนเริ่มต้นด้วยเพลงสาธุการ เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม เป็นต้น การเรียนเพลงชุดโหมโรงเย็น เพราะในการบรรเลงงานพิธีกรรมไม่ว่า จะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ งานบวชนาค งานพิธีกรรมอื่น ๆ เพลงส่วนนี้ต้องใช้บรรเลงในงานเหล่านั้น แต่ละเพลงในชุดโหมโรงเย็นมีเพลงขนาดยาวหลายเพลง เช่น เพลงเข้าม่าน เชิด กลม กราวใน เป็นต้น เพลงในลักษณะสำคัญและใช้เป็นหลักในการเรียนก็คือเพลงเรื่อง แต่ละสำนักดนตรีมีเพลงเรื่องที่ใช้สอนศิษย์มากมายแตกต่างกัน การรู้เพลงเรื่อง หมายความว่า นักดนตรีผู้นั้น ได้รู้จัก เพลงเล็กเพลงน้อยที่จัดกลุ่มไว้ชัดเจน ในยุคนี้นิยมนำเพลงเก่ามา แต่งขยายในอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นชั้นเดียว และนำมาบรรเลงลดหลั่นที่เรียกว่าเพลงเถานั่น ส่วนใหญ่ให้นักดนตรีนำทำนองเพลงเรื่องไปเป็นสมมุติฐานในการแต่งเพลง กระบวนการเหล่านี้เป็นการเรียนดนตรีไทย ตามแบบแผนดั้งเดิม ในเรื่องของวิธีสอนนั้น เสรี หวังในธรรม และสุจิตต์ วงษ์เทศ (2527: 120) กล่าวว่า การเรียนดนตรีไทยเรียนด้วยความจำ การสอนจึงเริ่มด้วยภาคปฏิบัติเพียงอย่างเดียว ส่วนภาคทฤษฎีไปสอนเมื่อสามารถปฏิบัติได้แล้ว การที่จะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะเครื่องดนตรีแต่ละอย่างมีลักษณะการเล่นต่างกัน โดยใช้หูและความจำเป็นหลักการปฏิบัตินั้น บางอย่างใช้นิ้ว บางอย่างใช้ข้อ บางอย่างใช้ปอด ต้องใช้กำลังลมเป่า หากศิษย์ผู้ที่เลือกเรียนเครื่อง

ดนตรีเลือกสิ่งที่ไม่เหมาะสมผลที่ได้ไม่ได้เป็นไปตามความประสงค์ เพราะฉะนั้นผู้เลือกเรียนเครื่องดนตรี ชนิดใดนั้นจะต้องให้เหมาะสมกับตนเองด้วย

ในเรื่องของเวลา ที่ใช้ในการเรียนการสอนและฝึกซ้อมนั้น ชลิตา จันท์แก้ว (2539: 9-10) กล่าวถึง สำนักดนตรีไทยบ้านบาตรของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จัดเวลาเรียนดนตรีว่า เริ่มตั้งแต่เช้ามีดเพื่อไล่มือ ฝึกซ้อมและทบทวนเพลงต่อเนื่องกันเป็นชั่วโมงก่อนที่ถึงเวลาอาหารเช้า ช่วงสาย บ่าย เย็น คำ มีการต่อเพลงจากครูฝึกซ้อมวงหรือทบทวนเพลงเฉพาะบุคคล

สำหรับสื่อที่ใช้ในการสอนของครูดนตรีไทยมักเป็นเครื่องดนตรีไทยที่ครูมีอยู่แล้ว หากจำนวนเครื่องดนตรีมีน้อยไม่พอกับจำนวนผู้เรียน มักจะให้ผลัดกันเรียน ผลัดกันซ้อม สื่ออื่น ๆ มักไม่ปรากฏว่าครูโบราณท่านใช้อุปกรณ์ใด ๆ มาช่วยในการสอนมากนัก

สำหรับการสืบทอดในทางปี่พาทย์นั้น มีลำดับขั้นตอนในการสืบทอดหรือการศึกษาโดยเฉพาะทั้งในเรื่องของเพลงละเครื่องดนตรี โดยเบื้องต้นเริ่มศึกษาเครื่องดนตรี ที่เป็นหลักของวงปี่พาทย์ เป็นเครื่องดนตรีที่รักษาเนื้อเพลงหลักไว้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ฆ้องวงใหญ่ เพลงที่โบราณจารย์ได้กำหนดไว้คือ เพลงสาธุการ ซึ่งเป็นเพลงแรกในชุดโหมโรงเย็น ถือกันว่าเมื่อเรียนเพลงสาธุการแล้ว ผู้เรียนเข้าใจวิธีการต่าง ๆ ในการใช้มือฆ้องซึ่งแจกแจงอยู่ในเพลงครบถ้วน

แม้ว่าจะมีผู้กำหนดให้นักดนตรีเป็นทาง “ฝั่งโน้น” หรือ “ฝั่งนี้” อย่างไรก็ตามแต่ลักษณะการเรียนการสอนดนตรีไทย มีรูปแบบเป็นขนบปฏิบัติอยู่แล้ว การสืบทอดดนตรีไทยทั่วไป เราได้รับการสืบทอดมาเป็นลำดับเป็นรุ่น เหมือนได้รับการสืบทอดหรือการถ่ายทอดวิธีการบรรเลง ตลอดจนเนื้อเพลงที่เป็นลีลา เป็นท่วงทำนองต่าง ๆ ก็รักษากันไว้ด้วยสมองด้วยความจำ กันมาแต่โบราณบางอย่างถึงคลาดเคลื่อนกันไปบ้าง แต่ถึงกระนั้นโครงสร้างหรือทำนองเพลงส่วนใหญ่ ก็คงความคล้ายกันอันแสดงถึงว่า ดนตรีไทยนั้นมีกำเนิดมาจากรากฐานเดียวกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. อาศัยกรอบแนวคิดของ เอกวิทย์ ฌ กลาง (2540: 45-48) ที่วิเคราะห์และประมวลลักษณะการเรียนรู้ของชาวบ้าน 8 ประการ และผนวกกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่ลีลากรรม นาคทรพร (2538: 27-28) เสนอไว้ 4 ประการ แต่มี 2 ประการที่ซ้ำซ้อนกัน จึงนำส่วนที่แตกต่างอีก 2 ประการเพิ่มเข้าไป ทำให้กรอบแนวคิดในการศึกษากระบวนการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านมี 10 ประการ ดังนี้

1.1 ในบรรพกาลมนุษย์เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตและรักษาเผ่าพันธุ์ให้อยู่รอด ด้วยการลองผิดลองถูก ประสบการณ์ของการลองผิดลองถูก มนุษย์เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิต และรักษาเผ่าพันธุ์ให้อยู่รอด ด้วยการลองผิดลองถูก ประสบการณ์ของการลองผิดลองถูกมนุษย์ก็สะสมความรู้ความเข้าใจ ของตนไว้แล้วถ่ายทอดให้ลูกหลาน นาน ๆ เข้าก็กลายเป็นจารีต ประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติหรือขนานวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ ไปมนุษย์ก็ตั้งสมมุติปัญหาในการดำรงชีพไว้มากขึ้นและมีความเสี่ยงน้อยลง

1.2 มนุษย์เรียนรู้ด้วยการลงมือทำจริง ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง การเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้ในสถานการณ์จริง ปฏิบัติจริงแล้วส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลานแบบค่อยเป็นค่อยไปได้กลายเป็นแบบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติ

1.3 การถ่ายทอดความรู้จากการเรียนรู้จากการทำจริงได้พัฒนาต่อมา จนเป็นการส่งต่อ (Transmission) แก่คนรุ่นหลังด้วยการสืบทอดวิธีการและสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral Tradition) และการสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์ (Literary Tradition) ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านจะนิยมสองวิธีแรก ในกรณีที่เป็นศิลปะ/วิทยาการระดับที่มีความซับซ้อนหรือลึกซึ้งจึงจะใช้วิธีลายลักษณ์

1.4 การเรียนรู้โดยพิธีกรรม ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ และมีอำนาจโน้มน้าวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรม ที่ต้องการเข้าไปในตัวเป็นการตอกย้ำความเชื่อกรอบศีลธรรมจรรยา ของกลุ่มชนแนวปฏิบัติและความคาดหวัง โดยไม่ต้องใช้การจำแนกแจกแจงเหตุผล

1.5 ศาสนา ทั้งในด้านหลักธรรมคำสอน ศีล และวัตรปฏิบัติตลอดจนพิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในเชิงการเรียนรู้ ล้วนมีส่วน ตอกย้ำ ภูมิปัญญา ที่เป็นอุดมการณ์แห่งชีวิต ให้กรอบและบรรทัดฐานความประพฤติ และให้ความมั่นคงอบอุ่นทางจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่คนในการเผชิญชีวิตบนความไม่แน่นอน อันเป็น ศีลธรรมอย่างหนึ่ง สถาบันศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของคนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า

1.6 การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ระหว่างชุมชนที่แตกต่างกันทั้งในทางชาติพันธุ์ ถิ่นฐานทำกิน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกับคนต่างวัฒนธรรมทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีความคิดใหม่ วิธีการใหม่เข้ามาผสมผสานกลมกลืนบ้างขัดแย้งกันบ้าง แต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กว้างขวาง ทั้งในด้านสาระ รูปแบบและวิธีการ

1.7 การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural Reproduction) ในการแก้ปัญหา ได้มีความพยายามเลือกเฟ้นเอาความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมาในสังคม ประเพณี มาผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ให้ตรงกับฐานความเชื่อเดิม ขณะเดียวกันก็แก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้ระดับหนึ่ง

1.8 ครูพักลักจำ เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่างแอบลองทำทำตามแบบอย่าง ที่เฝ้าสังเกตอยู่เงียบ ๆ แล้วรับเอามาเป็นของตน เมื่อสามารถทำได้จริง ซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น

1.9 การเรียนรู้เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากชาวบ้านได้ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ หาแนวทางและอื่น ๆ ในการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกัน

1.10 การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ดังนั้นการเรียนรู้ของชาวบ้าน และชุมชนจึงมิได้มีความหมายเพียงการยกระดับความคิด สติปัญญาของชาวบ้าน ให้สูงขึ้นเท่านั้น แต่การเรียนรู้ของชาวบ้านและชุมชนเป็นเรื่องของวิถีชีวิตของชาวบ้าน ของท้องถิ่นของชุมชน จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและเรียนรู้

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Associative Theory) ทฤษฎีนี้ อธิบายว่าพื้นฐานการกระทำของบุคคลขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Passive) หน้าที่ของผู้สอนคือ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน หลักของทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง คือ

2.1 การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดการตอบสนอง หรือพฤติกรรม การเรียนรู้

2.2 การฝึกฝน (practice) ได้แก่ การทำแบบฝึกหัด การฝึกซ้ำเพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์ โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ

2.3 การรู้ผลการกระทำ (Feedback) ได้แก่ การที่สามารถให้ผู้เรียนได้รู้ผลการปฏิบัติได้ทันที เพื่อจะให้ผู้เรียนได้ปรับพฤติกรรมได้ถูกต้อง

2.4 การสรุปเป็นกฎเกณฑ์ (Generalization) ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถสร้างมโนทัศน์ (Concept) จนกระทั่งสรุปเป็นกฎเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ได้

2.5 การแยกแยะ (Discrimination) ได้แก่ การจัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลได้ชัดเจน

2.6 ความใกล้ชิด (Contiguity) ได้แก่ การสอนที่คำนึงถึงความใกล้ชิดระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง เป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ชุมชน เพื่อสืบหาความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรม และกระแสวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการสืบทอดปีพาทย์บนสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี เพื่อที่จะได้ศึกษาให้ทราบถึงวิธีการสืบทอดปีพาทย์ที่ยังมีการกระทำต่อเนื่องอยู่จนถึงปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิมาลา ศิริพงษ์ (2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน กรณีศึกษา สกูลพาทย์โกสลด และสกูลศิลปะบรรเลง ” มีเนื้อหาพอสรุปได้ดังนี้ คือ เป็นการศึกษาโดยเปรียบเทียบจากประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ การจัดองค์กรทางดนตรี ลักษณะทางดนตรี พิธีกรรม และโลกทัศน์ด้านดนตรีไทย พบว่าทั้ง สองตระกูลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ตระกูลพาทย์โกสลดเป็นองค์กรลักษณะบ้านพิณพาทย์ สืบทอดวัฒนธรรมดนตรีของจนโดยพยายามรักษา ไว้ให้คงรูปแบบเดิมอย่างที่สุด ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบขององค์กร การทำงาน เพลงที่ใช้ในการถ่ายทอดวิชาหรือประกอบพิธีกรรม โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนตัวเอง

ณรงค์ เขียนทองกุล (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ มนุษย์วิทยาการดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำภู ” มีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้คือ ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของบ้านบางลำภู เน้นในเรื่องกระบวนการดำเนินงานวิชาชีพดนตรีของบ้านคนตรี พร้อมกับการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของนักดนตรีในตระกูลนี้ รวมทั้งได้รวบรวมรายละเอียดของศิลปเพลงไทยของบ้านบางลำภู ” ตั้งแต่ พ.ศ. 2448 เป็นลำดับเรื่อยมาจนถึงชั้นลูกหลาน ทั้งเขยและสะใภ้ ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของบ้านบางลำภูนั้น ทางขับร้องสืบเชื้อสายจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทีน) ส่วนทางบรรเลงได้รับอิทธิพลมาจากวังบ้านหม้อ ต่อมาบรรเลงตามแนวของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

กนก คล้ายมุข (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ การสืบทอดปีพาทย์ในอำเภอบางบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ” พบว่าปัจจุบันอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวงปีพาทย์จำนวน 24 วง นักดนตรี 160 คน การสืบทอดดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของปีพาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก การบรรเลงเพื่อประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพ การบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก กระบวนการสืบทอดปีพาทย์ พบว่าความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปีพาทย์คลี่คลายลง พิธีกรรมในการจับมือเปลี่ยนแปลงไป สถานที่เรียนใช้บ้านครัว มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตรเริ่มเปลี่ยน โดยนำเพลงมอญมาใช้สอนแทนเพลงชุดโหมโรงเข้าโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีการสอนใช้วิธีสาธิตเป็นหลัก การลงโทษด้วยการตีไม่นิยมใช้เสริมแรงด้วยการชมมากกว่าการให้รางวัล การวัดผลและประเมินผลใช้วิธีสังเกต

รสสุคนธ์ อินคง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพบทบาทและกระบวนการสืบทอดปีพาทย์ปัจจุบันในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจุบันจังหวัดอ่างทองมีคณะปีพาทย์จำนวน 34 คณะ นักดนตรี 398 คน ส่วนใหญ่เป็นชาย นักดนตรีอายุระหว่าง 10 – 30 ปี มีมาก แสดงให้เห็นว่ามีการสืบทอดปีพาทย์สู่เยาวชนปัจจุบันมาก สภาพการสืบทอดของนักดนตรีส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษ บทบาทของปีพาทย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ปีพาทย์มีความสำคัญในฐานะดนตรีประกอบพิธีกรรม ปัจจุบันพบว่า การบรรเลงปีพาทย์เพื่อประกอบพิธีกรรมส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมในงานศพ การบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงลดน้อยลงมาก

2. กระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ พบว่า ความเชื่อในการรับศิษย์เข้าเรียนปี่พาทย์ ยังเหมือนในอดีตคือ ผู้ปกครองนำเด็กมาฝาก พิธีกรรมในการจับมือก่อนเริ่มการเรียนปี่พาทย์ เริ่มเรียนเพลงสาธการ สถานที่ยังใช้บ้านครูเป็นสถานศึกษา มีเครื่องดนตรีเป็นสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน เนื้อหาการสอนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเพลงมอญมาใช้สอนแทน เพลงชุดใหม่ โรซ่า โหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม วิธีสอนใช้วิธีการสาธิตเป็นหลัก

ในอดีตการเรียนปี่พาทย์นั้น ผู้เรียนจะให้ความสำคัญกับครูมาก เพราะต้องการได้รับความรู้จากครู แต่ในปัจจุบันครูต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพื่อสืบทอดปี่พาทย์ และมีผู้บรรเลงปี่พาทย์เวลารับงานแสดง

กฤษฎาภักดิ์ ไวยนันท์ (2548: บทคัดย่อ) การสืบทอดวงปี่พาทย์ในกลุ่มน้ำลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและบทบาทของวงปี่พาทย์ที่อยู่บริเวณลุ่มน้ำลพบุรีเป็นดังนี้

- จำนวนคณะปี่พาทย์ทั้งหมดรวม 65 คณะ เป็นลักษณะวงปี่พาทย์ไทย 20 คณะ เป็นลักษณะวงปี่พาทย์มอญ 45 คณะ จำนวนนักดนตรีทั้งสิ้น 499 คน
- การบรรเลงประกอบพิธีกรรม นิยมใช้วงปี่พาทย์มอญในงานศพ และใช้วงปี่พาทย์ไทยประกอบพิธีกรรมในงานบุญทั่วไป เช่น บวชนาค พิธีไหว้ครู เป็นต้น ซึ่งมีแนวโน้มนิยมใช้วงปี่พาทย์มอญมากกว่าวงปี่พาทย์ไทย

2. ขบวนการสืบทอดวงปี่พาทย์ของหัวหน้าคณะปี่พาทย์ เป็นดังนี้

- การสืบทอดสายนักดนตรี ไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่าสืบทอดมาจากสายใด และนักดนตรีส่วนใหญ่ก็ไม่ยึดติดกับสายหนึ่งสายใดอย่างเคร่งครัด
- การสืบทอดวงดนตรีแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จำนวน 41 คณะ และตั้งคณะขึ้นใหม่ จำนวน 24 คณะ
- การรับศิษย์ปัจจุบัน ครูผู้สอนไม่เคร่งครัดเรื่องฤกษ์ยามและไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองนำมาฝาก ถ้าเด็กสนใจมาขอเรียนก็สอนให้ โดยส่วนหนึ่งสอนเพื่อเป็นวิทยาทานและส่วนหนึ่งหวังเพื่อใช้เป็นลูกวงต่อไป

- การจัดสถานที่สอน ใช้เครื่องดนตรีที่มีอยู่ประจำบ้านของครูผู้สอน และส่วนหนึ่งนิยมใช้เทปในการช่วยทบทวนเพลง รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 วิธี คือ ยึดถือตามประเพณีการเรียนการสอนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ และวิธีประยุกต์ให้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน

- วิธีสอนพบว่ายังคงใช้วิธีการแบบเดิมคือ ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียนและใช้วิธีสอนแบบ “มุขปาฐะ”

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายชิ้นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสามารถใช้งานการศึกษาเหล่านี้ เป็นแนวทางในการศึกษา เรื่องการสืบทอดทาง้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย การสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในครั้งนี้ เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำรา บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและออกปฏิบัติการภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยได้ศึกษาสภาพทั่วไป ของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมเอามาวิเคราะห์เรียบเรียง รายงานการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย โดยกำหนดแนวทาง การดำเนินการวิจัย เป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสารหลักฐาน ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารวารสาร จุลสาร บทความ รายงานการสัมมนา และการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ใน วงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
- 1.2 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 1.3 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.4 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 1.5 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
- 1.6 วัฒนธรรมสถาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- 1.7 ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
- 1.8 ห้องสมุดประชาชนจังหวัดลพบุรี
- 1.9 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
- 1.10 วัดป่าธรรมโสภณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับนักดนตรีอาชีพ โดยสัมภาษณ์จากสมาชิกในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่ต่อเพลงหน้าพาทย์จากครูช่อ อากาศโปรงและผู้เกี่ยวข้องในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่เคยมีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 5 คน ดังนี้

1. นายสรวง อินทร์เจริญ
2. นายสุภัทร ภู่มกร

3. นายขุน พงษ์ผล
4. นายปรุงประดิษฐ์ขวัญ
5. นายณรงค์ สุขปรีดา

3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้ใช้กระบวนการทางมานุษยวิทยา ดังนี้

3.1 สังเกตการณ์สอนปีพาทย์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่เข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอนปีพาทย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก

3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

3.3 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยสัมภาษณ์จากหัวหน้าคณะวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และผู้เกี่ยวข้องในวงปีพาทย์วงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

3.4 การบันทึกเสียง บันทึกภาพ หัวหน้าวงและสมาชิกในชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เวล ๑ สถานที่ที่จัดการเรียนการสอน พร้อมอุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนของแต่ละวง

ขั้นศึกษาข้อมูล

1. ถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงและเทปบันทึกภาพ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ศึกษาเปรียบเทียบจากเอกสาร รายงานการวิจัย ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ทางวิชาการ รวมทั้งวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ถูกต้อง
3. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ สรุปรียบเรียงเนื้อหาและเหตุการณ์ให้เรียงลำดับและสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้จัดเรียงหัวข้อเป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพและบทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ดังนี้
 - 1.1 สภาพวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
 - 1.2 จำนวนสมาชิกนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 - 1.3 บทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในการบรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู ดนตรีและนาฏศิลป์จังหวัดลพบุรี

1.4 บทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในการ บรรเลงประกอบ การแสดง

2. ศึกษาการสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ใน วงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2.1 การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ สายนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2.2 การรับศิษย์

2.3 การจัดสถานที่สอน

การเสนอผลการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการ พรรณนา บรรยายเป็นความเรียงและสรุปรายงานการวิจัย

บทที่ 4

กาสิบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่ออากาศโปรงในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ครูช่อ อากาศโปรง หรือในวงการดนตรี เรียกว่า ช่อ แหว่ง เป็นผู้ที่ได้รับการสั่งสอนถ่ายทอดจากคุณครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ด้วยวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ครูช่อ เป็นผู้ที่มีความมานะอดทนที่จะเป็นคนตีฆ้อง ให้ได้ ในที่สุดความสำเร็จจึงเป็นของครู ครูช่อได้เป็นคนตีฆ้องประจำวงบ้านบาตร ซึ่งเป็นวงของครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ มีหลายท่านยอมรับว่า ครูช่อ เป็นคนตีฆ้องอย่างจริง ๆ เหนียวแน่น แม่นเพลง ขยันรู้แนวเพลงว่าช้าเร็วตรงไหน นี่คือหัวใจหลักของคนตีฆ้อง

ภาพแสดง ครูช่อ อากาศโปรง

ครูช่อ อากาศโปรง เข้ารับราชการเป็นคนตีฆ้อง ประจำวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 จนเกษียณอายุราชการ และอยู่ต่อในตำแหน่ง อัตราร้าง ผู้อำนวยการดนตรีไทย ประจำวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ท่านศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับดนตรีไทยแทบทุกชนิด แม้กระทั่งเรื่องเครื่องหนัง เพลงโล้ เพลงเดี่ยว ท่านยังไปฝากตัวปรนนิบัติรับใช้ครูป่อง เป็นปีๆกว่าจะได้หน้าทับเพลงโล้ ซึ่งหายาก แล้วนำมา ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ของท่าน ในวงการดนตรีไทยไม่ค่อยมีใครรู้จักท่าน สักเท่าไร เพราะท่านไม่ได้เข้ามาสอนในสถานศึกษา คุณครูได้มาเสียชีวิต ที่จังหวัดนครสวรรค์ มีคำพูดของครูที่พูดกับลูกศิษย์ที่ได้ยินบ่อย ๆ คือ “ จะเรียนอะไรก็แล้วแต่ เรียนให้จริง รู้ให้ลึก ในหน้าที่ความสำคัญของเครื่องดนตรีนั้น ๆ อย่าสักแต่ว่าตีให้จบ ๆ เพลงไป

การสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลบุรี ส่วนใหญ่แล้ว เป็น นักดนตรีในแถบลุ่มน้ำพุนีมีจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่จะไม่ได้เพลงหน้าพาทย์ เพราะวานิยมเล่นกันแต่เพลงเถา เพื่อประกวด ประชันเป็นส่วน ใหญ่ จึงได้จัดตั้งเป็นวงชมรมขึ้น และได้ครูช่อ อากาศโปรง เป็นผู้มาถ่ายทอดเพลงหน้าพาทย์ให้ในวงชมรม ชุดแรกที่เรียนกับครูช่อ ได้แก่

- 1 นายสรวง อินทร์เจริญ
- 2 นายสุภัทร ภูภมร (เสียชีวิตแล้ว)
- 3 นายประยงค์ รามวงศ์ (เสียชีวิตแล้ว)
- 4 พันโทเปลี่ยน วงษ์หอมเนียม (เสียชีวิตแล้ว)
- 5 นายสนาม (ไม่ทราบนามสกุล เสียชีวิต)
- 6 นายเปียร์ (ไม่ทราบนามสกุล)
- 7 นายหวล เกรือคต (เสียชีวิตแล้ว)
- 8 นายสว่าง มะลิพวง (เสียชีวิตแล้ว)
- 9 นายขุน พงษ์ผล (ได้รับหน้าที่ให้บันทึกโน้ต เสียชีวิตแล้ว)

ในการต่อเพลงหน้าพาทย์ครั้งนี้ คุณครูช่อ อากาศโปรงให้ไปต่อกันที่วัด ทุกคนจึงพร้อมใจไปต่อกันที่วัด โดยเลือกวัดมณีชลขันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีที่ต่อเป็นเพลงแรกคือ เพลงสาธุการกลอง โดยนายสรวง อินทร์เจริญ ต่อ ระนาดเอก นายสุภัทร ภูภมร ต่อฆ้องวงใหญ่ นายประยงค์ รามวงศ์ ต่อระนาดทุ้ม นายขุน พงษ์ผลต่อฆ้องวงเล็ก พันโทเปลี่ยน วงษ์หอมเนียม ต่อระนาดทุ้มนายสว่าง มะลิพวง ต่อฆ้องวงใหญ่ นายสนาม (ไม่ทราบนามสกุล) นายเปียร์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายหวล เกรือคต ต่อหน้าทับตระโพนกลองทัด โดยทุกคนต่อเป็นทางฆ้องทั้งหมด ซึ่งใช้เวลาในการต่อเพลงทั้งสิ้น เป็นเวลา 3 วัน แต่เนื่องด้วยระยะเวลาที่จำกัด ทุกคนกังวลและเกรงว่าจะจำเพลงไม่ได้ นายสรวง อินทร์เจริญ จึงบอกกับนายขุน พงษ์ผล ซึ่งมีความสามารถในการอ่านและเขียนโน้ตเพลงไทย ให้ช่วยบันทึกเพลงทั้งหมดเป็นโน้ตไว้ด้วย สำหรับเพลงที่ต่อกันในครั้งนี้ ต่อเรียงตามลำดับตามที่ ส.ว.จรูญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ได้เขียนเป็นจดหมายมาถึงวงปีพาทย์ประจำชมรมดนตรีไทยและนาฏศิลป์จังหวัดลพบุรี ดังนี้

เพลง	หน้าทับ	รั้ว
1 เพลงสาธุการกลอง	สาธุการกลอง	ลาเดี่ยว
2 ตระบองกัน	ชำนาญ ท่อน 2 (ตี 2 เทียว)	ลาเดี่ยว
3 ตระสันนิบาต	ตระ 2 ชั้น 4 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
4 ตระเชิญ	ตระ 2 ชั้น 4 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
5 บาตรสกุณี	ชำนาญ ท่อน 2 ต่อด้วยหน้าทับเสมอ	เฉพา
6 ตระประทานพร	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
7 เทวาประสิทธิ์	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
8 เสมอเถร	9 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
9 เสมอผี	5 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
10 เสมอมาร	5 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
11 ตระพระประคนธรรพ	4 ไม้ลา 2 เทียว	ตัด
12 แผละ	ปฐุม	-
13 พรหมณ์เข้า	เสมอ 20 ไม้ลา	เฉพา
14 ตระนรายนั้บรมสินธุ์	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
15 ตระพระวิษณุกรรม	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
16 องค์พระพิราบ	รั้ว เสมอ 16 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
17 ลงตรง	ลงตรง	ทอดลง (เข้า)
18 โปรนข้าวตอกดอกไม้	ชำนาญ 2 เทียว	ทอดลง
19 พรหมณ์ออก	เสมอ 8 ไม้ลา	เฉพา
20 เสมอเข้าที่	เสมอ 5 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
21 ตระกริ่ง	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
22 ตระมงคลจักรวาล	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
23 ตระประสิทธิ์	4 ไม้ลา 2 เทียว	ลาเดี่ยว
24 ตระพระพิฆเนศ	8 ไม้ลา 2 เทียว	- 3 ลา - ตันซุบ - เข้าม่าน - ท้ายปฐุม - ลาเดี่ยว
25 ตระพระฤๅกัลย์โกศ	เสมอ (4 ไม้ลา)	ลาเดี่ยว

เพลง	หน้าทับ	รั้ว
26 ระเบียบธรรมไพโร	4 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
27 ระเบียบเหนือ เขียวใต้	4 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
28 เสมอ 3 ลา	เสมอ 15 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
29 คำเนินพราหมณ์	เสมอ 4 ไม้ลา และ 8 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
30 คั่นเสมอ	เสมอ 5 ไม้ลา	ลาเดี่ยว
31 เสมอพราหมณ์	เสมอ 4 ไม้ลา และ 9 ไม้ลา	เฉพาะ
32 ระเบียบนิมิต	ระเบียบนิมิต 2 ชั้น	ลาเดี่ยว
33 ลา	ตระ 2 ชั้น	ลาเดี่ยว
34 เสมอข้ามสมุทร	เสมอ 8 ไม้	ลาเดี่ยว
35 เถารำ	เถารำ	ทอดลง (เข้า)

สำหรับหน้าทับที่ครูช่อ อากาศโปรง ได้ต่อไว้ให้ นายสนาม (ไม่ทราบนามสกุล) นายเปียร์ (ไม่ทราบนามสกุล) นายหวด เกรือคต มีลักษณะที่บันทึกเป็นโน้ต ต่อไว้ให้ดังนี้

หน้าทับสระการ

						-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง
--- ร	--- ม	--- ม	- ช - ล	--- เห่ง	--- ละ	----	- ตู้บ - ดิง
				- ร - ม	- ร - ล	ล ล - ช	ช ช - ร

วรรค 1

----	----	----	----	----	----	----	--- ดิง
----	----	----	----	----	--- ดิง	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง
----	----	----	----	----	--- ดิง	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง
----	--- ดิง	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง	--- ดิง	-- ตู้บ เห่ง	--- ละ	--- ตู้บ

วรรค 2

----	----	----	----	----	----	----	--- ตู้บ
----	----	----	--- ตู้บ	--- เห่ง	--- ละ	----	- ตู้บ - ดิง
----	----	----	--- ดิง	----	--- ดิง	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง
----	--- ดิง	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เห่ง	--- ดิง	-- ตู้บ เห่ง	--- ละ	--- ตู้บ

วรรค 3

--- ตล็ด	- ต็ด - ดิง	--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	----	--- ละ	----	- - ตู้บดิง
--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	--- ละ	- ตู้บ - ดิง	--- เท่ง	-- ตลึง	- ดิง - ตู้บ	-เพริง-เท่ง
----	--- ตู้บ	--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	----	--- ละ	----	- - ตู้บดิง
--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	--- ละ	- ตู้บ - ดิง	--- เท่ง	-- ตลึง	- ดิง - ตู้บ	-เพริง-เท่ง

วรรค 4

----	----	----	- เท่ง - ดิง	-- ตลึง	- ดิง- ดิง	- ดิง- ดิง	- ดิง - เท่ง
----	--- ตู้บ	--- ดิง	-- ตู้บเท่ง	--- ดิง	-- ตู้บเท่ง	--- ละ	--- ตู้บ
-- ตล็ด	- ต็ด - ดิง	--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	----	- ตู้บ - เท่ง	----	----
-เท่ง - ตู้บ	-เท่ง - ตู้บ	-เท่ง - ตู้บ	-เท่งดิงตู้บ	--- ดิง	-- ตู้บเท่ง	--- ละ	-- ตู้บดิง

หน้าทับเพลงหေး และ เพลงโคมเวียน

ขานเพลง						--- ร	-ร -ช
						----	----
----	--- ล	--- ท	--- ม	-ม ร ท	-ล -ช	-ล ช ค	-ช -ช
----	--- ตู้บ	--- ดิง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิง	-- ตู้บเพรียง	--- ถะ	- ตู้บ - ดิง
----	--- 0	--- 0	----	-0--	--- 0	--- 0	----

วรรค 1

----	----	----	-- ตู้บ	----	-- ตู้บ	-- ตู้บดิง	-- ตู้บเพรียง
----	--- ●	--- ●	----	---	---	---	---

วรรค 2

----	-- ตู้บ	--- ดิง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิง	-- ตู้บเพรียง	--- ถะ	- ตู้บ - ดิง
----	--- 0	--- 0	----	-0--	--- 0	--- 0	----
						ลงจบ	---
						---	---

หน้าทับนั่งกิน (ปรกไก)

----	--- พรียง	-พรียง-ตู้บ	ดิงถะ-ตู้บ	--- พรียง	--- พรียง	--- ตู้บ	--- พรียง

หน้าทับแข่งเหล้า

--- ตู้บ	-เท่ง--	- ตู้บ- พรียง	---	เท่ง					
				เวลาจบ	---	ดิง	-- ตู้บเท่ง	-เท่ง - ดิง	- ตู้บ - ป๊ะ

หน้าทับเพลงโล้

-- ตู้บเพรีง ----	- ดิง - ตู้บ --- ●	- เท่งดิงตู้บ --- ●	- ดิง - ละ ----	- ตู้บดิงตู้บ --- ●	- ดิง - ตู้บ ----	ดิงตู้บ-เท่ง - ● - -	ดิงเท่งดิงตู้บ --- ●
-- ตู้บเพรีง --- 0	- ดิง - ตู้บ --- 0	- เท่งดิงตู้บ --- 0	- ดิง - ละ --- 0	- ตู้บดิงตู้บ --- 0	- ดิง - ตู้บ --- 0	ดิงตู้บ-เท่ง --- 0	ดิงเท่งดิงตู้บ --- 0

หน้าทับเพลงกราวใน

- ตู้บ - - ----	- ดิง - ตู้บ - ● - ●	- เพรีง-เท่ง --- ●	- ดิง - - --- ●

หน้าทับเพลงกราวนอก

- ดิง-เท่ง ----	-- ดิง ดิง --- ●	- ดิง - ตู้บ --- ●	- เพรีง-เท่ง - ● - ●

หน้าทับเพลงกลม

แบบที่ 1

- ดิง - ตู้บ ----	- เพรีง-เท่ง --- ●	- เท่งดิงตู้บ -- ● -	- เพรีง-เท่ง - ● - ●

แบบที่ 2

- ดิง - - ----	ละตู้บเพรีงเท่ง --- ●	ดิงเท่ง - ตู้บ -- ● -	- เพรีง - เท่ง - ● - ●

* กลองทัดตีสลับกันทั้งตัวเมียและตัวผู้

- ล - ท	- ม - ร	- ค - ท	- ล - ร	- ล - ท	- ค ร ม	- ช ช ช	- ล - ช
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	%	%
---	●	---	●	---	●	---	●

- ค ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ท ท ท	- ช --	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	%	%
---	●	---	●	---	●	---	●

---	---	---	---	---	---	- ท - ม	- ร - ท
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	-แห่ง - ละ	-ตุ๊ปดิงตุ๊ป
---	●	---	●	---	●	---	---

- ม - ร	- ร --	- ม --	- ช - ล	- ท - ล	- ช ช ช	- ร - ม	- ล ช ม
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	%	%
---	0	---	0	---	0	---	0

- ร - ช	- ช - ช	- ร - ช	- ร - ค	- ท - ล	- ช - ล	- ท - ล	- ร - ค
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	%	%
---	0	---	0	---	0	---	0

- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม	- ฟ ช ล	- ท - ล	- ท ท ท	- ล - ท	- ค ร ม
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%	%	%	%	%
---	0	---	0	---	0	---	0

- ม ม ม	- ช - ล	- - ช ฟ	- ล - ช
-แห่งดิงตุ๊ป	%	%	%
---	0	---	0

หน้าทับเพลงเชิด ชั้นเดียว

-ท - ล	-ช - ม	-ช - -	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ท	ม ร ท ล	ร ท ล ช
-แท่ง - ถะ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ	-แท่งดึงตุ๊บ	แท่งดึงตุ๊บ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ	-แท่งดึงตุ๊บ	-แท่งดึงตุ๊บ	-แท่งดึงตุ๊บ
--- 0	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●

-ท - ล	-ช - ม	-ช - -	ท ล ช ม	-ร - ช	-ล - ท	-ล - ท	ท ท - ล
-แท่งดึงตุ๊บ	%	%	%	%	%	%	%
- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●

-ร - ล	-ช - ม	-ท - ล	-ช - -	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ท	ม ร ท ล
-แท่งดึงตุ๊บ	%	%	-แท่ง - ถะ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ	-ตุ๊บดึงตุ๊บ
- ● - ●	- ● - ●	- ● - ●	----	--- 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0

ร ท ล ช	-ด ร ม	-ช - ล	-ท - ล	-ช - ม	-ร - ช	-ล - ท	-ล - ท
-แท่งดึงตุ๊บ	%	%	%	%	%	%	%
- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0	- 0 - 0

ท ท - ล	-ท ล ช
%	%
- 0 - 0	- ● - ●

หน้าทับเพลงพรเจ้าลอยลาด

--- แท่ง	- ดึง - ตุ๊บ	--- แท่ง	- ดึง - ตุ๊บ	--- แท่ง	ดึงตุ๊บ - -	-แท่งดึงตุ๊บ	-แท่งดึงตุ๊บ
----	--- 0 ●	----	--- 0 ●	----	--- 0 ●	--- 0 ●	--- 0 ●
			ลจบบ	--- ดึง	-- ตุ๊บ แท่ง	- ถะ - ตุ๊บ	- ดึง - ตุ๊บ
				--- 0	--- 0	--- ●	--- ●

หน้าทับ เพลงสาธการกลอง

-- ตู้บ เท่ง	- ดิง - ตู้บ	-- ตู้บ เท่ง	- ดิง - ตู้บ	--- เท่ง	ดิงตู้บ--	-เท่งดิงตู้บ	-เท่งดิงตู้บ
----	--- ●	----	--- ●	----	--- ●	--- ●	--- ●

-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เท่ง	ดิงตู้บ--	-เท่งดิงตู้บ	--- เท่ง	ดิงตู้บ--	-เท่งดิงตู้บ	-เท่งดิงตู้บ
----	--- 0	--- 0	--- 0	----	--- 0	--- 0	--- 0

-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เท่ง	ดิงตู้บ--	-เท่งดิงตู้บ	--- เท่ง	ดิงตู้บ--	-เท่งดิงตู้บ	-เท่งดิงตู้บ
--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●	--- ●

- ดิง - เท่ง	- ถะ - ตู้บ	-ดิง-ตู้บ	-ดิงตู้บ-เท่ง	--- ดิง	-- ตู้บ เท่ง	- ถะ - ตู้บ	- ดิง-ตู้บ
--- 0	--- 0	--- 0	----	--- 0	--- 0	--- ●	--- ●

หน้าทับเพลงลงทรง

----	--- ป๊ะ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- ดิง	- ตู้บ - ป๊ะ

----	--- ป๊ะ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- ดิง	- ตู้บ - ป๊ะ

--- ตู้บ	-เพลิง - -	-ตู้บ-เพลิง	--- ตู้บ	--- ตู้บ	-เพลิง-เท่ง	--- ถะ	- ตู้บ - ดิง

--- เพลิง	--- ดิง	- ดิง - ตู้บ	-เพลิง-เท่ง	-- ตู้บดิง	-- ตู้บเท่ง	- เท่ง - ดิง	- ตู้บ - ป๊ะ

หน้าทับเพลงสิงโลด

----	--- ป๊ะ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	- ดิง - -	- ตู้บ - ป๊ะ
--- ตู้บ	- เพล็ง - -	- ตู้บ - เพล็ง	--- ตู้บ	--- ดิง	-- ตู้บ เพล็ง	- เท่ง - ดิง	- ตู้บ - ป๊ะ

หน้าทับเพลง เสมอ

ไม้เดิน 5 ไม้

ไม้ 1	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เพร็ง	--- ดิง	--- ตู้บ
	- ดิง - เท่ง	- ดิง - เท่ง	----	--- ●
ไม้ 2	--- ดิง	--- ละ	--- ตู้บ	- ดิง - ตู้บ
	----	----	----	--- ●
ไม้ 3	--- เท่ง	--- ละ	--- ตู้บ	- ดิง - ตู้บ
	----	----	----	--- ●
ไม้ 4	--- เท่ง	--- ตลิง	- ดิง - ตู้บ	- เพร็ง - เท่ง
	----	----	----	--- ●
ไม้ 5	-- ตู้บ ดิง	-- ตู้บ เท่ง	--- ดิง	--- ตู้บ
	----	----	----	--- ●

ไม้ลา

--- เท่ง	ดิง ตู้บ - -	- เท่ง ดิง ตู้บ	- เท่ง ดิง ตู้บ	--- เท่ง	ดิง ตู้บ - -	- เท่ง ดิง ตู้บ	- เท่ง ดิง ตู้บ
----	- 0 - -	--- 0	--- 0	----	- ● - -	--- ●	--- ●
- ดิง - เท่ง	- ละ - ตู้บ	- ดิง - ตู้บ	- ดิง ตู้บ เพร็ง	--- ดิง	- ตู้บ เพร็ง	- ละ - ตู้บ	- ดิง - ตู้บ
--- 0	- 0 - -	--- 0	--- 0	- 0 - -	--- 0	--- ●	--- ●

หน้าทับเพลงโลม

----	----	--- ตู้บ	--- พลิ่ง	--- พลิ่ง	--- ป๊ะ	----	--- ตู้บ

----	--- พลิ่ง	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- เพริ่ง	--- ตู้บ	-เพริ่ง-เท่ง	--- พลิ่ง

----	--- ป๊ะ	----	--- ตู้บ	----	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	--- พลิ่ง

----	--- ป๊ะ	--- ตู้บ	-เพริ่ง-เท่ง	--- ตู้บดิ่ง	-- ตู้บเพริ่ง	-เท่ง-ดิ่ง	- ตู้บ-ป๊ะ

หน้าทับเพลงโอด ชั้นเดียว

----	----	-ดิ่งตู้บเพริ่ง	-ดิ่ง- ตู้บ	-- ตู้บเพริ่ง	-ดิ่ง- ตู้บ	-- ตู้บเพริ่ง	-ดิ่ง- ตู้บ
-ดิ่ง- เท่ง	-ดิ่ง- เท่ง	---- ดิ่ง	---- ●	----	---- ●	----	---- ●

--- เท่ง	ดิ่งตู้บ--	-เท่งดิ่งตู้บ	-เท่งดิ่งตู้บ	--- เท่ง	ดิ่งตู้บ --	-เท่งดิ่งตู้บ	-เท่งดิ่งตู้บ
----	--- ●	--- ●	--- ●	----	--- 0	--- 0	--- 0

--- เท่ง	ดิ่งตู้บ--	-เท่งดิ่งตู้บ	-ดิ่ง-เท่ง	- ถะ- เท่ง	- ถะ- ตู้บ	-ดิ่ง-ตู้บ	-ดิ่งตู้บเพริ่ง
----	- ● --	--- ●	--- ●	---- 0	--- 0	--- 0	----

--- ดิ่ง	-- ตู้บเพริ่ง	- ถะ- ตู้บ	-ดิ่ง-ตู้บ
----	--- 0	--- ●	--- ●

หน้าทับ เพลงเรื่องกระนะ

----	--- ปี่	----	--- ตูบ	----	--- ปี่	--- ตูบ	--- พลิ้ง

----	--- ปี่	--- ตูบ	- ดิง-เท่ง	-- ตูบดิง	-- ตูบเพ็ริง	- เท่ง-ดิง	- ตูบ-ปี่

หน้าทับ เพลงเรื่อง เขมรใหญ่

----	----	----	----	--- ดิง	--- เพ็ริง	--- ดิง	--- ปี่

----	--- ปี่	----	--- ตูบ	----	--- ปี่	--- ตูบ	--- ดิง

----	--- ปี่	----	--- ตูบ	----	--- ปี่	--- ตูบ	--- ดิง

----	--- ปี่	--- ตูบ	- ดิง - เท่ง	--- ดิง	-- ตูบ เท่ง	--- ดิง	- ตูบ - ปี่

หน้าทับ เพลงเรื่องพญาโศก

----	----	--- ตูบ	--- พลิ้ง	--- พลิ้ง	--- ปี่	----	--- ตูบ

----	--- พลิ้ง	--- ปี่	--- ตูบ	--- เพ็ริง	--- ตูบ	- เพ็ริง - เท่ง	--- พลิ้ง

หน้าทับเพลง ตั๋วรเชษฐ์

--- ปี่ะ	--- ตู้บ	--- ปี่ะ	--- ดิง	----	-ดิง - เพริ่ง	- ตู้บ - ปี่ะ	----

--- ปี่ะ	--- ตู้บ	--- ปี่ะ	--- ดิง	----	-ดิง - เพริ่ง	- ตู้บ - เพริ่ง	----

หน้าทับเพลง ลา

ไม้เดิน 4 ไม้

ไม้ 1

--- ดิง	--- ละ	--- ตู้บ	- ดิง - ตู้บ
----	----	----	--- ●

ไม้ 2

--- เท่ง	--- ละ	--- ตู้บ	- ดิง - ตู้บ
----	----	----	--- ●

ไม้ 3

--- เท่ง	--- ตลิง	- ดิง - ตู้บ	- เพริ่ง - เท่ง
----	----	----	--- ●

ไม้ลา

--- เท่ง	ดิงตู้บ --	-เท่งดิงตู้บ	-เท่งดิงตู้บ	--- เท่ง	ดิง ตู้บ --	-เท่งดิงตู้บ	-เท่งดิงตู้บ
----	-0--	---0	---0	----	- ● --	--- ●	--- ●

-ดิง- เท่ง	- ละ - ตู้บ	- ดิง - ตู้บ	-ดิงตู้บเพริ่ง	--- ดิง	- ตู้บเพริ่ง	- ละ - ตู้บ	-ดิง- ตู้บ
---0	-0--	---0	---0	-0--	---0	--- ●	--- ●

หน้าทับตระ (ทั่วไป)

ไม้เดิน

----	--- ดิ่ง	----	--- ณะ	----	--- ตู้บ	--- ดิ่ง	--- ตู้บ
----	----	----	----	----	----	----	--- ●

----	--- ดิ่ง	-- ตู้บดิ่ง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิ่ง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิ่ง	--- ตู้บ
----	----	----	----	----	----	----	--- ●

--- ตู้บ	-เพรียง-แท่ง	--- ณะ	-- ตู้บดิ่ง	--- แท่ง	--- คดิ่ง	-ดิ่ง - ตู้บ	-เพรียง -แท่ง
----	----	----	----	----	----	----	--- ●

----	--- ตู้บ	--- ดิ่ง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิ่ง	-- ตู้บเพรียง	--- ดิ่ง	--- ตู้บ
----	----	----	----	----	----	----	--- ●

ไม้ลา

--- ดิ่ง	-- ตู้บเพรียง	--- ณะ	--- ตู้บ	-ดิ่ง-ตู้บ	-ดิ่ง- ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ
----	----	----	----	----	----	----	--- 0

--- ดิ่ง	-- ณะตู้บ	- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ
----	----	--- ●	----	----	--- ●	----	--- ●

--- ดิ่ง	-- ณะตู้บ	- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ	--- ดิ่ง	- ณะ - ตู้บ
----	----	--- 0	----	----	--- 0	----	----

- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ	-- ตู้บเพรียง	- ดิ่ง - ตู้บ
--- ●	----	----	--- ●	----	--- ●	----	--- ●

แยกलग

--- ดิ่ง	-- ตู้บแท่ง	- ณะ - ตู้บ	- ดิ่ง - ตู้บ
--- 0	--- 0	--- ●	--- ●

ในตอนกลางคืนก่อนที่จะทำพิธีไหว้ครู ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ได้พูดกับครูช่อ อากาศ ไปร่งว่า.... “ฉันอยากฟังเพลงเสมอ 3 ลา แต่ไม่ใช่เสมอ 3 เทียนนะ” ครูช่อ อากาศไปร่งจึงได้เรียกนักดนตรีมาต่อเพลงเสมอ 3 ลาเพิ่ม พอวันรุ่งขึ้นท่านพันโทหอม โห้ถ้ายอง (ยศในขณะนั้น) ซึ่งเป็นประธานชมรมดนตรีไทยและน านุกูลจังหวัดลพบุรี ได้เชิญนักดนตรีที่จะบรรเลงหน้าพาทย์ทุกคนมารับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมวิบูลศรี ตรงข้ามโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย (ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว) โดยจัดเลี้ยงแบบอาหารฝรั่ง นายสรวง อินทร์เจริญ ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า “อาหารที่รับประทานเข้าไปไม่รู้รสชาติอาหารเป็นอย่างไร” เพราะสาเหตุมาจากความเครียด กังวลที่ตัวเองจะต้องตีระนาด ครูช่อ อากาศไปร่ง ไม่ต่อทางระนาดให้ โดยครูช่อ อากาศไปร่ง บอกว่า “ให้คิดทางระนาดเอง” หลังจากรับประทานอาหารเช้าเสร็จ ทุกคนไปพร้อมกันที่วัดมณีชลขันธ์ ซึ่งขณะนั้น ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ผู้ทำพิธีในวันนั้นได้มาถึงก่อนหน้าแล้ว พร้อมกับมีนักดนตรีวงบ้านใหม่ ทางกระเบน จากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ติดตามมาด้วย ซึ่งหมายความว่า ถ้าวางปีพาทย์ชมรมดนตรีไทยจังหวัดลพบุรีไม่สามารถบรรเลงตามที่ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์เขียนมาได้ ก็จะใช้วงบ้านใหม่ ทางกระเบน เล่นแทน จึงทำให้นายสรวง อินทร์เจริญ ซึ่งเป็นคนระนาด และเป็นหัวหน้าวงชมรมดนตรีไทยจังหวัดลพบุรี เกิดความเครียด จนทำอะไรไม่ได้แม้กระทั่งเพลงสาธุการ ซึ่งในขณะนั้นนายสรวง อินทร์เจริญ ได้มองเห็นรูปครุหลวงประดิษฐ ์ เพราะ ซึ่งตั้งอยู่บนแท่นพิธี จึงลุกขึ้นไปกราบรูปครุหลวงประดิษฐ ์ เพราะพร้อมตั้งจิตอธิษฐานในใจว่า “คราญนี้ลูกถึงตาซบขันแล้ว ขอบารมีคุณครู ช่วยดลบรรดาลให้จำเพลงได้และบรรเลงอย่างได้มีพิสดารด้วยเถิด” พอกราบรูปคุณครูและอธิษฐานเสร็จแล้ว นายสรวง จึงเข้าไปไหว้ ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ซึ่ง ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ กล่าวกับนายสรวง อินทร์เจริญว่า “นายสรวง ใจเย็น ๆ นะ ตั้งสมาธิให้ดี เพลงแรกอย่าให้พลาด แล้วทุกอย่างจะเรียบร้อย” นายสรวง ยกมือไหว้แล้วไปนั่งประจำที่ในตำแหน่งคนระนาด แล้วทุกคนก็นั่งประจำที่ตามตำแหน่งที่วางไว้ โดยมีครูช่อ นั่งกำกับอยู่หลัง คนตีตระโพน ปรากฏว่าการบรรเลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครูของวงปีพาทย์ชมรมดนตรีไทยกลับดำเนินไปด้วยความราบรื่น ไม่มีข้อบกพร่องใดๆ กระทั่งจบพิธี ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ จึงเรียกนายสรวง เข้าไปหาพร้อมกับยกนิ้วหัวแม่มือไปที่นายสรวง อินทร์เจริญ แล้วพูดว่า “นี่มันต้องอย่างนี้ซิ พ่อสรวง เยี่ยมจริง ๆ” พร้อมกับหัวเราะอย่างมีความสุข นายสรวงก็ยกมือไหว้ ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ พร้อมพูดปนหัวเราะว่า “ก็พี่หม่อมคุณถูกพวกผมไว้นะ” ม.ล.ว จริญญาสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ก็เรียกพูดขึ้นว่า “ไม่ใช่อย่างนั้นที่ฉันเขียนมาเพราะว่าฉันเคยมีประสบการณ์ ไปประกอบพิธีบางที่ ฉันเรียกเพลงอะไรไปก็ตีกันไม่ค่อยได้ ทำให้บรรยากาศในการประกอบพิธีดูไม่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ขอชมเชยว่าพวกเราทำได้ดีจริง ๆ” ทุกคนในวงก็หัวเราะพร้อมกันอย่างมีความสุข

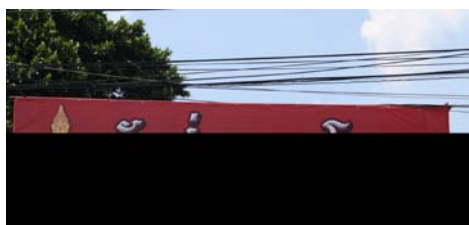
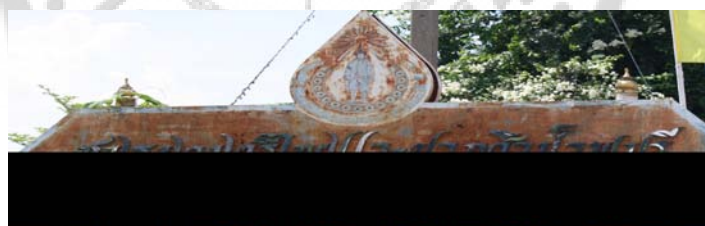
การประกอบพิธีไหว้ครูของชมรมดนตรีไทยและนาฏศิลป์จังหวัดลพบุรี จัดขึ้นครั้งแรกที่วัดมณีชลขันธ์ จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2520 ปีต่อมาได้ย้ายมาจัดพิธีไหว้ครูที่วัดป่าธรรมโสภณ จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้รับการตอบรับจากบรรดาศิลปินในวงการดนตรีไทย มาร่วมในงานไหว้ครูและบรรเลงถวายมือเป็นอย่างดีทุกปี สำหรับการประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่ถือเป็นงานใหญ่ระดับประเทศ จะมีอยู่ 2 ที่หลัก ๆ ได้แก่ 1 พิธีไหว้ครูชมรมดนตรีที่วัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพมหานคร

2 วัดป่าธรรมโสภณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

และวงชมรมดนตรีไทยจังหวัดลพบุรี ก็ได้มีหน้าที่บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการประกอบพิธีไหว้ครูตลอดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้มาบรรเลงในงานไหว้ครู ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษาที่เรียนดนตรีอีกด้วย

ภาพแสดง สถานที่ประกอบพิธีไหว้ครูครั้งแรก ของวงชมรมดนตรีไทย จังหวัดลพบุรี

ภาพแสดง สถานที่ประกอบพิธีไหว้ครูในปัจจุบัน ของวงชมรมดนตรีไทย จังหวัดลพบุรี การสืบทอดชุดที่ 2 (เรียนกับลูกศิษย์ครูช่อ อากาศโปรง)

เนื่องจากลูกศิษย์ชุดแรกที่เรียนทางฆ้องกับครูช่อ ได้เสียชีวิตเกือบหมดแล้วจึงเหลือผู้สืบทอดชุดแรกเพียง 3 ท่าน ที่ยังพอมีข้อมูลอยู่บ้างคือ

นายสรวง	อินทร์เจริญ	(คนระนาดเอก)
นายสุภัทร	ภู่มกร	(คนฆ้องวงใหญ่) ผู้บันทึกเทป
นายขุน	พงษ์ผล	(คนฆ้องวงเล็ก และ บันทึกโน้ต)

โดยมีลำดับขั้นตอนการถ่ายทอด ดังนี้

1 นายสรวง อินทร์เจริญ

เกิดเมื่อ พ.ศ. 2468 ปัจจุบันอายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 062 หมู่ 4 ตำบลพรหมศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดตองปุ จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรคนที่ 5 ของ หมื่นประชาเจริญ (ชาว อินทร์เจริญ) และ นาง เชื่อม อินทร์เจริญ มีพี่น้อง 5 คน คือ

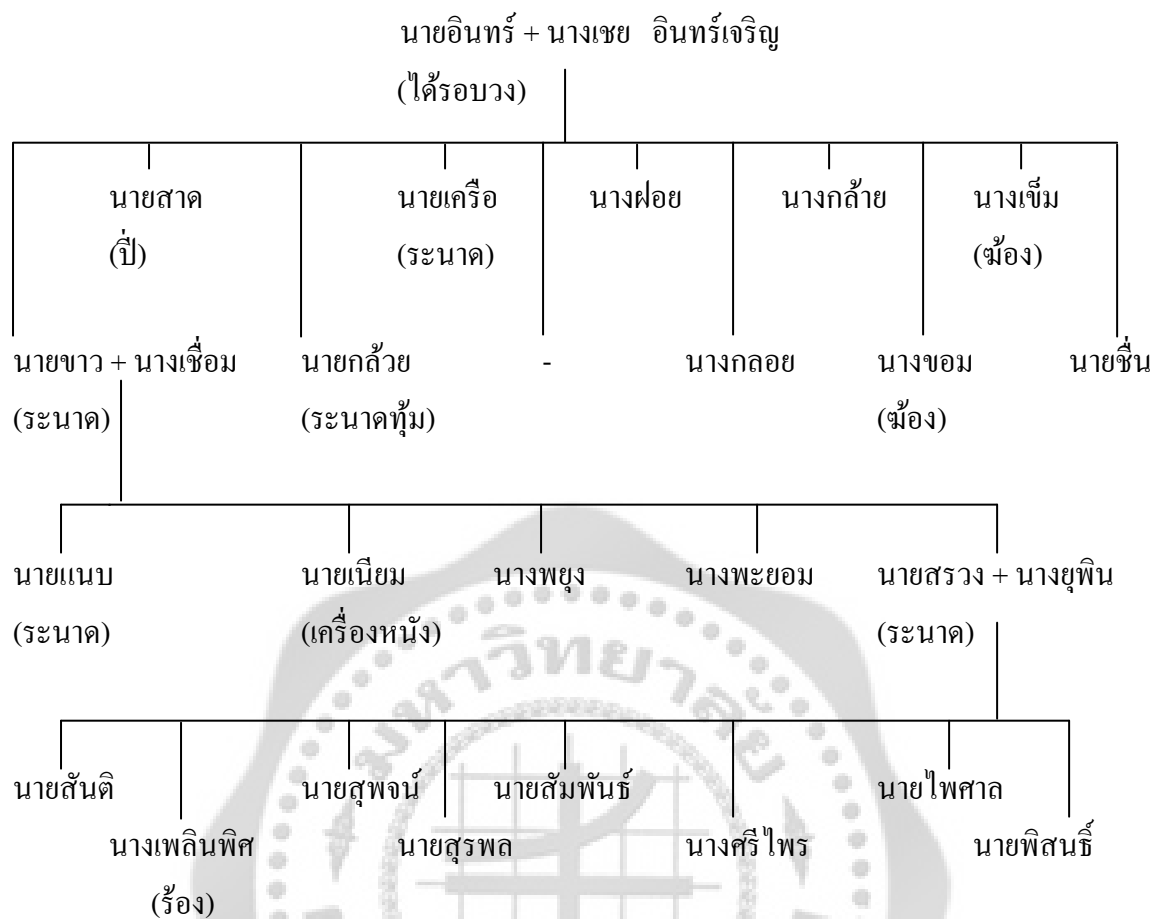
1. นายเนบ อินทร์เจริญ ปี่พาทย์ (ระนาดเอก) เคยอยู่วังบูรพา
2. นายเนียน อินทร์เจริญ รับราชการ , ปี่พาทย์(เครื่องหนัง)
3. นายพุง อินทร์เจริญ ค้าขาย
4. นางพะยอม อินทร์เจริญ ค้าขาย
5. นายสรวง อินทร์เจริญ ปี่พาทย์ (ระนาดเอก) , ศิลปินดีเด่น จังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ. 2540

สมรสกับ นางยุพิน มีบุตรด้วยกัน 8 คน คือ

1. นายสันติ อินทร์เจริญ
2. นางเพลินพิศ อินทร์เจริญ
3. นายสุพจน์ อินทร์เจริญ
4. นายสุรพล อินทร์เจริญ
5. นายสัมพันธ์ อินทร์เจริญ
6. นางศรีไพร อินทร์เจริญ
7. นายไพศาล อินทร์เจริญ
8. นายพิสนธิ์ อินทร์เจริญ

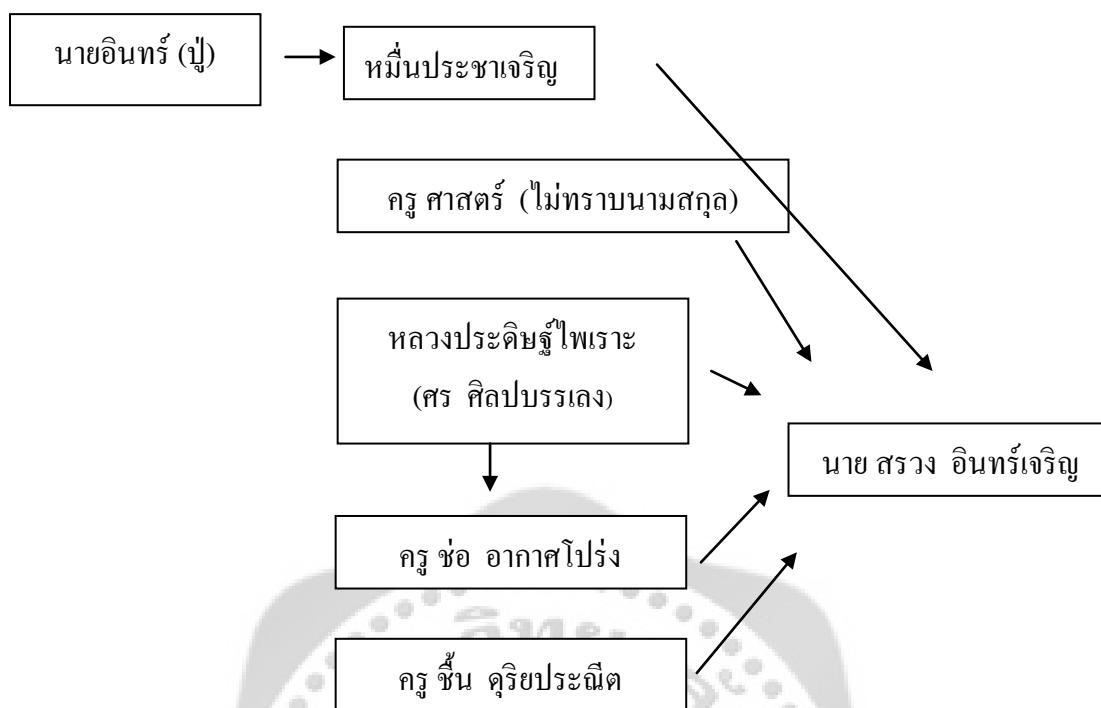
โดยมีอาชีพรับทำปีพาทย์ในงานต่างๆ และรับราชการทหาร เลี้ยงครอบครัว

นายสรวง อินทร์เจริญ เป็นนักดนตรีไทยที่สำคัญคนหนึ่งของจังหวัดลพบุรี เพราะเป็นผู้ที่มีความสามารถและความรู้ด้านดนตรีไทย ทางปีพาทย์เป็นอย่างดี ที่บ้านของท่าน อยู่แถววัดมณีชลขันธ์ เคยเป็นสำนักดนตรีที่ใหญ่และเป็นแหล่งรวมของบรรดาคครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงอยู่หลายท่าน พ่อของนายสรวง อินทร์เจริญ เคยนำวงปีพาทย์ไปบรรเลงรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อคราวเสด็จทางชลมารคมาประทับแรมที่ลพบุรีบริเวณหน้าวัดมณีชลขันธ์ และในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระราชทานให้นายขาว อินทร์เจริญ เป็นหมื่นประชาเจริญ สำหรับ นายสรวง อินทร์เจริญนั้นเคยรับราชการเป็นสารวัตรทหารจนได้ยศสิบเอกซึ่งภายหลังได้ลาออกมาประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีปีพาทย์ตามที่ตนเองถนัดและชอบ จนชาวจังหวัดลพบุรีเรียกกันติดปากว่า “ปีพาทย์คณะหมู่สรวง” หลังจากบวชเรียนแล้วอายุได้ประมาณ 30 ปี หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเห็นว่าคุณนายสรวง อินทร์เจริญ เป็นคนระนาดที่มีฝีมือ จึงชักชวนพาไปฝากตัว เป็นลูกศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยไปอยู่เป็นช่วง ๆ ไม่ได้อยู่ประจำ พอได้ความรู้ก็ลากลับมาคุมวงปีพาทย์ และถ่ายทอดวิชาความรู้ จากที่ได้ไปเรียนมาให้กับบรรดาลูกวง ในระยะนั้นบรรดาคครูดนตรีหลายท่าน ได้อพยพหนีภัยสงคราม(สงครามโลกครั้งที่ 2) มาอยู่ลพบุรี (ในแถบลุ่มแม่น้ำลพบุรี) โดยมาอาศัยอยู่กับวงปีพาทย์ต่างๆ ที่มีอยู่หลายคณะ โดยเฉพาะครูชื่น ดุริยประณีต ได้มาพักที่บ้านของ นายสรวง อินทร์เจริญ เป็นที่สุดท้าย โดยได้ต่อเพลงเดี่ยว เพลงมอญ ให้กับ นายสรวงอินทร์เจริญ หลายเพลงด้วยกัน หลังจากนั้นครูชื่นก็กลับไปอยู่ที่สำนักปีพาทย์บางลำพู และเสียชีวิตในเวลาต่อมา นายสรวง อินทร์เจริญ เล่าว่าเพลงของครูชื่นที่ยังจำได้ดีได้แก่ บรรเลง “บัวลอย” ทางระนาดเอกสำหรับเพลงหน้าพาทย์นั้น นายสรวง อินทร์เจริญ ต่อกับครูช่อ อากาศโปร่ง ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ภาพประกอบ การสืบทอดวงปีพาทย์คณะ “สรวง อินทร์เจริญ”

นายสรวง อินทร์เจริญ เริ่มเรียนดนตรีไทยกับคุณพ่อหมื่นประชาเจริญขาว อินทร์เจริญ, ครูศาสตร์ (สถานที่เรียนบ้านสามเรือฆรูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ตรี ศิลปบรรเลง , ครูชื่น คุริยประณีต , และ ครูช่อ อากาศโปรง และได้รับมอบโองการจากครูช่อ อากาศโปรง ท่านสามารถเล่นดนตรีไทยได้ ทุกประเภท โดยมีระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่ถนัดและเล่นได้ดีที่สุดในที่สุด ประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีไทยครั้งแรก คืองานประชันวงดนตรีไทย วัดถ้ำตะโก จังหวัดลพบุรี

ภาพประกอบ การสืบทอดความรู้ ของ นายสรวง อินทร์เจริญ

ลักษณะงานที่รับบรรเลง คือ งานพิธีกรรมทางศาสนา งานพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต และประกอบ การแสดงต่างๆ การรับศิษย์ของนายสรวง อินทร์เจริญ จะประกอบพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดี มีค่า กำนด 12 บาท มีสถานที่เรียนและประกอบพิธีที่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้คือ เครื่องดนตรีไทยที่ผู้เรียนสนใจ และโน้ตเพลงใช้วิธีต่อจำ สำหรับการสืบทอดทางฆ้องของ ครูช่อ อากาศโปรง ของนายสรวงอินทร์เจริญ ได้ถ่ายทอดให้แก่ นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ และ นายณรงค์ สุขปรีดา

ภาพแสดงประกอบ การสืบทอดความรู้ทางฆ้องครูช่อ อากาศโปรง ของนายสรวง อินทร์เจริญ

ภาพแสดงประกอบ ผู้วิจัยบันทึกภาพ กับ นายสรวง อินทร์เจริญ ขณะทำการเก็บข้อมูล

วันที่ 25 ธันวาคม 2553

2. นายขุน พงษ์ผล

เกิดเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2482 ณ ตำบลโรงช้าง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี อายุ 71 ปี เป็นบุตรคนที่ 5 ของ นายโหนก พงษ์ผล และ นางเนย พงษ์ผล มีพี่น้องด้วยกัน 5 คน ดังนี้ คือ

1. นายดอกรัง พงษ์ผล เสียชีวิตแล้ว
2. นายจอม พงษ์ผล เสียชีวิตแล้ว
3. นายฮั่น พงษ์ผล เสียชีวิตแล้ว
4. นางสมนึก จินขจร ยังมีชีวิตอยู่
5. นายขุน พงษ์ผล เสียชีวิตแล้ว

ด้านการศึกษา นายขุน พงษ์ผล สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชาบาลวัดป่าหวาย อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวินิตศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จบชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาวิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาประสานมิตร สมรสกับ นางสาวชม้อย วงษ์สุวรรณ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ นางสาวสุขุมาลัย พงษ์ผล , นางสาวประณีต พงษ์ผล , นายสุขุม พงษ์ผล

นายขุน พงษ์ผล เป็นคนรักดนตรีไทยมาแต่เยาว์วัย เนื่องจากบิดามีวงปี่พาทย์ไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ เด็กชายขุนในขณะนั้นจะติดตามไปด้วย เมื่ออยู่ที่บ้านพ่อของนายขุน พงษ์ผล จะสอนให้เล่นดนตรีไทยทุกชนิด จากประสบการณ์นั้นเป็นแนวทางชีวิตที่อยู่เคียงข้างดนตรีไทยตลอดชั่วอายุ ในเวลาราชการ นายขุน พงษ์ผล จะถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์อย่างเต็มความสามารถ นอกเวลาราชการจะไปร่วมวงปี่พาทย์ เพื่อรับแสดงตามงานต่าง ๆ เป็นประจำ นายขุน พงษ์ผล เล่นดนตรีไทยเป็นทุกชนิดที่ชื่นชอบเป็นพิเศษ คือ ระนาด ฝีมือนักทำไม่เป็นรองใคร จึงตั้งใจถ่ายทอดวิชาให้กับบุตรทั้ง 3 คนเป็นพิเศษด้วยความเอาใจจริงเอาใจ บางครั้งลูกศิษย์ถึงกับน้ำตาไหลลงลูกระนาดอยู่บ่อยๆ การเกี่ยวเนื่องอย่างจริงจัง มีผลทำให้ลูกชายคนโปรด นายสุขุม พงษ์ผล เก่งกาจสร้างความปลาบปลื้มใจให้กับนายขุน พงษ์ผล เป็นอย่างยิ่ง ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ นายขุน พงษ์ผล เป็นคนที่รักดนตรีไทยมาก มุ่งหวังให้ดนตรีไทย อยู่คู่กับชาติไทยอย่างแท้จริง

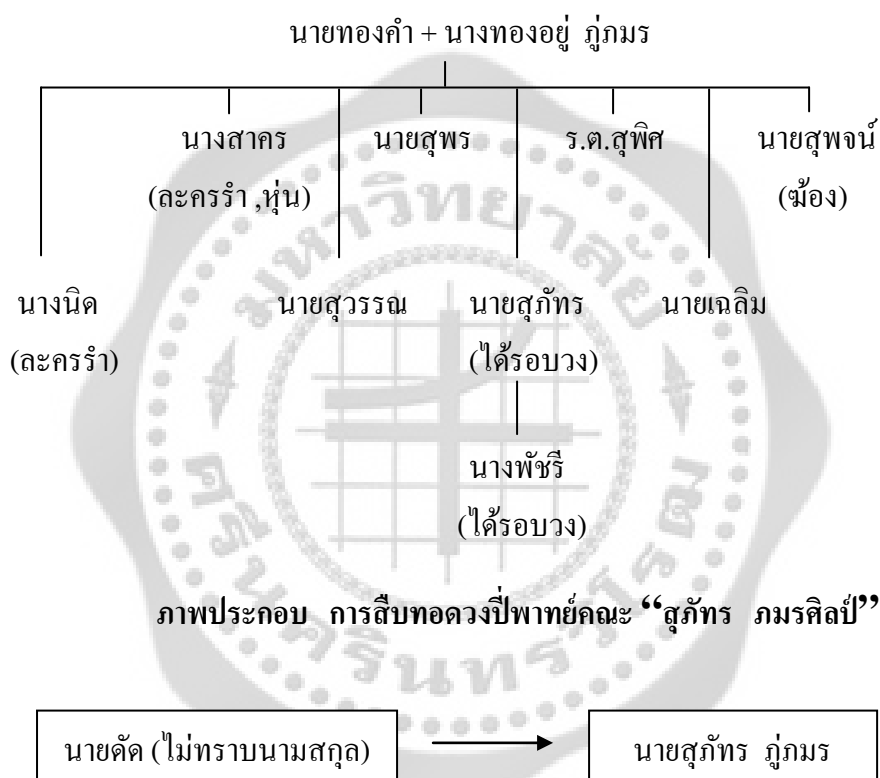
การรับศิษย์ของนายขุน พงษ์ผล จะประกอบพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดี มีค่ากำนัล 12 บาท สถานที่เรียน คือมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อุปกรณ์ที่ใช้คือเครื่องดนตรีไทยที่ผู้เรียนสนใจ และโน้ตเพลงใช้วิธีต่อจำ สำหรับการสืบทอดทางฆ้องของครูช อากาศโปรง ได้ถ่ายทอดให้แก่ นายกฤษฎาภรณ์ ไวยนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนายกฤษฎาภรณ์ ไวยนันท์ ได้ถ่ายทอดให้กับ นายสมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ครูสอนดนตรีไทย โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี ตำบลแสงตะวัน อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดสระบุรี และลูกศิษย์สาขาภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกคน นายขุน พงษ์ผล เป็นคนเดียว ที่บันทึกโน้ตเพลงทางฆ้อง เพลงหน้าพาทย์ของครูช อากาศโปรงเอาไว้

3. นายสุภัทร ภูมกร

เกิดเมื่อ 2470 อายุ 83 ปี อยู่บ้านเลขที่ 254 ถนนรามเดโช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรคนที่ 5 ของนายทองคำ ภูมกร และ นางทองอยู่ ภูมกร มีพี่น้อง 8 คน ดังนี้คือ

1. นางนิต คงพันธุ์ รับราชการครู
2. นางสาว อุดมเดชะ ละครร่า , หุ่นกระบอก
3. นายสุวรรณ ภูมกร ถึงแก่กรรม
4. นายสุพร ภูมกร ถึงแก่กรรม
5. นายสุภัทร ภูมกร ถึงแก่กรรม
6. ร.ต.สุพิศ ภูมกร ข้าราชการบำนาญ
7. นายเฉลิม ทั้งทอง
8. ส.อ.ชรินทร์ (สุพจน์) ภูมกร ข้าราชการบำนาญ

นายสุภัทร ภู่มกร เป็นชาวบ้านท้ายตลาด วัดตะเคียน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี สมัยเด็ก ๆ นายสุภัทร ชอบตามพี่สาวทั้งสองได้แก่ นางนิตและนางสาคร ไปดูเขาหัดละครรำ ที่วัดตะเคียน ซึ่งในเวลานั้น มีหลวงพ่อบ้านเป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่านมีความสนใจในด้านศิลปะการแสดงของไทย เป็นอย่างมาก ท่านให้การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการฝึกหัด โขน- ละครรำ และ ปี่พาทย์ สำหรับปี่พาทย์นั้น มีครูคัดเป็นคนสอน นายสุภัทร ภู่มกร จึงสมัครเป็นลูกศิษย์ครูคัด ขอเรียนระนาดกับครูคัดเรื่อยมา กระทั่งย้ายมาอยู่ในตัวเมืองลพบุรี จึงได้ตั้งคณะปี่พาทย์ “สุภัทร ภูมรศิลป์” ขึ้น รับบรรเลงงานทั่วไป โดยเฉพาะบรรเลงประกอบการแสดงละคร – หุ่นกระบอกร่วมกับพี่สาว คือ นางสาคร อุดมเดชะ

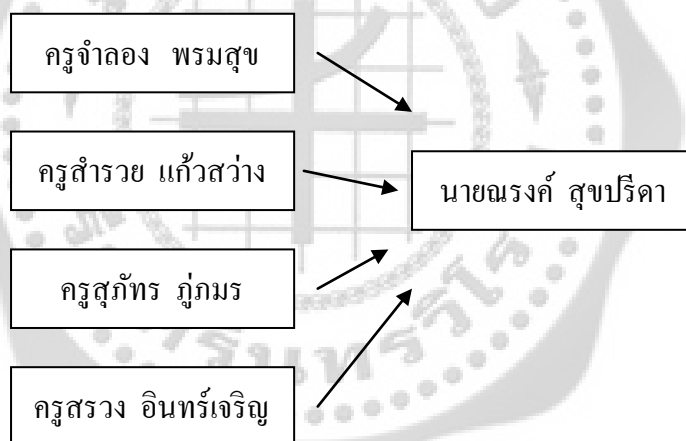
ภาพประกอบ การสืบทอดความรู้ของนายสุภัทร ภู่มกร

สำนักดนตรีของคณะสุภัทร ภูมรศิลป์ นั้น ไม่มีนักดนตรีประจำคณะเป็นของตนเอง เวลาที่มีผู้มาหางาน นางพัชรีผู้เป็นลูกสาวจะเป็นผู้จัดหาคนตามคณะต่าง ๆ และนักดนตรีอิสระที่ยังไม่ได้รับงานมาบรรเลงร่วมกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุรายชื่อนักดนตรีที่แน่นอนได้ ปี่พาทย์คณะสุภัทร ภูมรศิลป์ เคยเป็นสำนักปี่พาทย์ ที่ใหญ่ของจังหวัดลพบุรี สมัยก่อนเคยเป็นที่พักพิงของครูดนตรีและนักดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น ครูเขียน , ครูประสงค์ พิณพาทย์ , สมนึก ศรีประพันธ์ ฯลฯ แต่ปัจจุบันปี่พาทย์คณะสุภัทร ภูมรศิลป์ ไม่คึกคักเหมือนแต่ก่อนและค่อนข้างจะอ่อนล้าลงไปพอสมควร ซึ่งนายสุภัทร ภู่มกร ได้ถ่ายทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ให้กับ นายกิตติศักดิ์ เขาสถิต ผู้ซึ่งเป็นหลานชาย

4. นายณรงค์ สุขปรีดา

เกิดเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2486 ปัจจุบันอายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 29/2 หมู่ที่ 1 ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุตรคนที่ 2 ของ นายไ้ สุขปรีดา และ นางเฟื้อง สุขปรีดา สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสังฆราชาวาส จังหวัดสิงห์บุรี สมรสกับ นางเฉลียว มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ นางมาลัย นาย ชัยยันต์ และ นายสุริยนต์ โดยมีอาชีพรับทำปี่พาทย์ในงานต่างๆ ตัดผม และทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เป็นวิทยากรสอนดนตรีไทยแก่นักเรียนโรงเรียนต่างๆ เป็นอาชีพรอง

เริ่มเรียนดนตรีไทยกับครูจำลอง พรหมสุข ครูสำรวย แก้วสว่าง ครูสุภัทร ภู่มร และ นายสรวง อินทร์เจริญ เครื่องดนตรีที่นายณรงค์ สุขปรีดา เล่นได้ ได้แก่ ระนาดเอก ซออู้วง ซอ ปี่ ขลุ่ย และ อังกะลุง โดยมี ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่ถนัดและเล่นได้ดีที่สุด มีวงปี่พาทย์ในชื่อวงครูณรงค์ นักดนตรีประจำวงใช้วิธียืมตัวจากวงต่างๆ มาใช้บรรเลง โดยมีนักดนตรีที่ประจำวงอยู่ 3 คน คือ นายณรงค์ สุขปรีดา นายแสวง (ไม่ทราบนามสกุล) และ นายประยูร (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นตัวหลักของวง

ภาพแสดงประกอบ การสืบทอดความรู้ ของ นายณรงค์ สุขปรีดา

การรับศิษย์ของนายณรงค์ สุขปรีดา จะประกอบพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดี มีค่ากำน ๓ บาท มีสถานที่เรียนและประกอบพิธีที่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนดนตรี คือ เครื่องดนตรีไทยที่ผู้เรียนสนใจ และโน้ตเพลง สำหรับการสืบทอดทางซอของครูซอ อากาศโปรง ของนายณรงค์สุขปรีดาได้ถ่ายทอดให้แก่ นายสิทธิโชคศักดิ์สุภผล ซึ่งเป็นนักดนตรีในวง โดยใช้เวลาในวันหยุดตอนเช้า และ เย็น ในการฝึกซ้อมและต่อเพลง

นายณรงค์ สุขปรีดา

นายสิทธิโชค รักดีสุกผล

ภาพแสดงประกอบ การสืบทอดความรู้ทางฆ้องกรู้ออ อากาศโปรง ของนายณรงค์ สุขปรีดา

ภาพแสดงประกอบ การบรรเลงวงปี่พาทย์มอญ ของนายณรงค์ สุขปรีดา
วันที่ 25 ธันวาคม 2553

ภาพแสดงประกอบ ผู้วิจัยบันทึกภาพ กับ นายณรงค์ สุขปรีดา ขณะทำการเก็บข้อมูล
วันที่ 25 ธันวาคม 2553

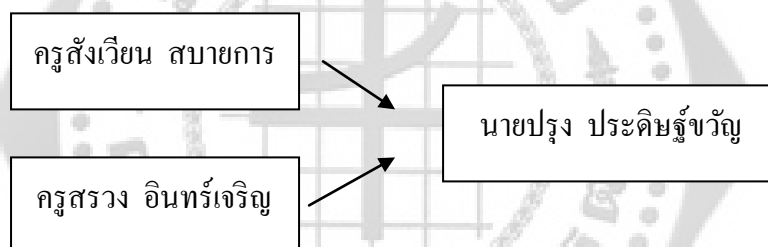
5. นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ

เกิดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2481 ปัจจุบันอายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 199 / 3 หมู่ 1 ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรคนแรกของนายพริ้ง ประดิษฐ์ขวัญ และนางบาง ประดิษฐ์ขวัญ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางประหังหวัดพระนครศรีอยุธยาสมรสกับนางบุญช่วย ประดิษฐ์ขวัญ มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ

1. นางสาวกรณา ประดิษฐ์ขวัญ
2. นายชาติรี ประดิษฐ์ขวัญ

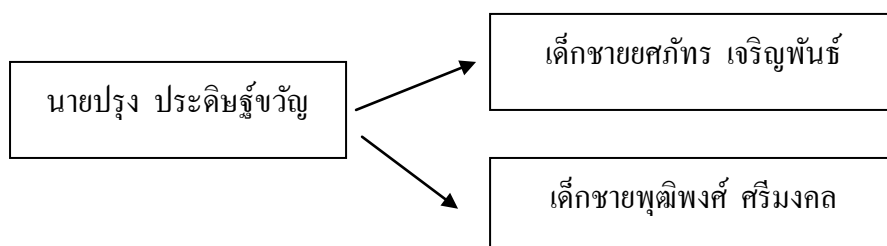
โดยมีอาชีพรับราชการ เป็นอาชีพหลัก และ เล่นดนตรีไทยตามวงต่าง ๆ เป็นอาชีพรอง

เริ่มเรียนดนตรีไทยกับครูสังเวียน สบายการ และ นายสรวง อินทร์เจริญ นายปรุงประดิษฐ์ขวัญ สามารถเล่นดนตรีไทยได้ทุกประเภท แต่ไม่ถนัดเครื่องหนัง มีฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีไทยที่ถนัด และเล่นได้ดีที่สุด ประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีไทยครั้งแรก คือ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บ้านครูสังเวียน สบายการ ในเพลง โหมโรงเช้า – เย็น ในตำแหน่ง ฆ้องวงใหญ่

ภาพแสดงประกอบ การสืบทอดความรู้ ของ นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ

การรับศิษย์ของนายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ จะประกอบพิธีรับศิษย์ในวันพฤหัสบดี มีค่ากำหนด 12 บาท สถานที่เรียนและประกอบพิธีที่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้คือ เครื่องดนตรีไทยที่ผู้เรียนสนใจและโน้ตเพลง ใช้วิธีต่อจ่า สำหรับการสืบทอดทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง ได้ถ่ายทอดให้แก่ นายศภัทร เจริญพันธ์ และ นายพุดพิงศ์ ศรีมงคล ซึ่งเป็นหลาน ของนายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ

ภาพประกอบ การสืบทอดความรู้ทางฆ้องครูช่อ อากาศโปรง ของนายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ

ภาพแสดงประกอบ เครื่องดนตรีไทยที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ของนายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ

ภาพแสดงประกอบ ผู้วิจัยบันทึกภาพ กับ นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ ขณะทำการเก็บข้อมูล
วันที่ 25 ธันวาคม 2553

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย
ลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ สามารถสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสืบทอดทางร้องเพลงหน้า พาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย
ลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรี
ไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative
Research) ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การเก็บข้อมูล (Data Colletion)
2. การวิจัยวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)
3. การเสนอผลวิจัย

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และรวบรวมข้อมูลจาก
การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรม
ดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสารหลักฐาน จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์
และหนังสือที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอด ทางร้อง เพลงหน้าพาทย์ของ ครูช่อ
อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรีอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 5 คน
3. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และ การสัมภาษณ์
แบบมีโครงสร้าง ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทางร้องเพลงหน้าพาทย์ ครูช่อ อากาศโปรง ในวง
ชมรมดนตรีไทยลพบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาศึกษาการสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพและบทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ดังนี้
 - 1.1 สภาพวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
 - 1.2 จำนวนสมาชิกนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 - 1.3 บทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในการบรรเลงประกอบ พิธีไหว้ครู จังหวัดลพบุรี
 - 1.4 บทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในการบรรเลงประกอบ การแสดง
2. ศึกษาการสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 - 2.1 การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ สายนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 - 2.2 การรับศิษย์
 - 2.3 การจัดสถานที่สอน

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาศึกษาการสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. สภาพและบทบาทของวงชมรมดนตรีไทย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 - 1.1 เป็นวงปี่พาทย์ไทย และ วงปี่พาทย์มอญ แล้วแต่โอกาสในการออกบรรเลง
 - 1.2 สมาชิกในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี จะเป็นนักดนตรีอาชีพ และส่วนใหญ่มีวงเป็นของตนเอง ในการรับงานออกบรรเลงในโอกาสต่างๆ
 - 1.3 บทบาทส่วนใหญ่ของวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี จะบรรเลงประกอบในพิธีไหว้ครู ดนตรีเป็นส่วนใหญ่ และใช้นักดนตรีที่มีความชำนาญในทางเพลงหน้าพาทย์ มักใช้วงปี่พาทย์ไทยในการบรรเลง
 - 1.4 บทบาทของวงชมรมดนตรีไทย ในฐานะการบรรเลงประกอบการแสดง พบว่ามีบทบาทในการบรรเลงประกอบการแสดง เช่น บรรเลงประกอบการรำหน้าศพ ลิเก งานมงคล เป็นต้น

2. การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2.1 การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง สายนักดนตรีในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีดังนี้

- นายสรวง อินทร์เจริญ ผู้สืบทอดทางห้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นายณรงค์ สุขปรีดา และ นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ
- นายขุน พงษ์ผล ผู้สืบทอดทางห้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นายกฤษฎาภักดิ์ ไวยนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และ นายกฤษฎาภักดิ์ ไวยนันท์ ได้สืบทอดให้กับ นายสมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ครูดนตรีโรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี ตำบลแสลงพัน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสระบุรี และ ลูกศิษย์ภาควิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกคน
- นายสุภัทร ภู่มกร ผู้สืบทอดทางห้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นายกิตติศักดิ์ เขาสถิต ซึ่งเป็นหลานชาย
- นายปรุง ประดิษฐ์ขวัญ ผู้สืบทอดทางห้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นายยศภัทร เจริญพันธ์ และ นายพุดพิงศ์ ศรีมงคล ซึ่งเป็นหลานชาย
- นายณรงค์ สุขปรีดา สืบทอดทางห้องของครูช่อ อากาศโปรง รุ่นแรก ได้ถ่ายทอดให้กับ นาสิตธิโชติ ภักดีสุภผล มือห้องประจำวงปีพาทย์

2.2 การรับศิษย์ของวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี ในอดีตนั้นยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีในการรับศิษย์คือ ต้องมีผู้ปกครองหรือญาติผู้ใหญ่นำมาฝากจึงจะรับเป็นศิษย์เข้าเรียนในสำนักของแต่ละคณะ แต่ปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่ความเข้มงวดตามแบบขนบประเพณีโบราณ ได้เปลี่ยนไปจากอดีตดังนี้

2.2.1 ถ้าผู้เรียนสนใจต้องการเรียนเพลงหน้าพาทย์จริง ๆ ถึงแม้ไม่มีผู้ปกครองนำมาฝาก ครูก็รับเป็นศิษย์

2.2.2 กำนัลที่ใช้ในการฝากตัวเป็นศิษย์ก็เรียกพอเป็นพิธี

2.2.3 คาถาที่ใช้ประกอบพิธีมี 3 ลักษณะ คือ ภาษาไทย ภาษาบาลี และใช้ ภาษาไทย และภาษาบาลีควบคู่กัน

2.2.4 การจับมือยังคงจับด้วยห้องไทยในเพลงสาธุการก่อน แล้วจับมือห้องมอญทีหลัง

2.2.5 วันที่ประกอบพิธีส่วนใหญ่ยังคงยึดถือวันพฤหัสบดีเป็นหลัก แต่มีบางคณะ เปลี่ยนเป็นวันอาทิตย์ เพราะเป็นวันหยุดราชการ ทำให้มีความสะดวก ในกรณีที่ผู้เรียนต้องเรียนวิชา สามัญในวันปกติ โดยใช้คำพูดที่เป็นขวัญและกำลังใจว่า “วันอาทิตย์เป็นมิตรกับครู”

2.3 การจัดสถานที่สอนของครูที่ใช้ทำการสอนศิษย์ แบ่งเป็นดังนี้

2.3.1 สอนที่บ้านครู

2.3.2 สอนตามสถานศึกษา

2.3.3 สอนตามสถานที่ที่ไปบรรเลง

สรุป หลังจากที่ครูผู้สอนได้คัดเลือกผู้เรียนโดยดูจากความเหมาะสมในหลายประการ เช่น บุคลิกลักษณะ และ ระดับสติปัญญา เป็นต้น ครูผู้สอนก็จะเริ่มทำการสอน โดยใช้วิธีสอน ดังนี้

1. ครูเป็นผู้ถ่ายทอดด้วยตัวเอง
2. มอบให้ศิษย์รุ่นพี่ที่ครูไว้วางใจเป็นผู้ถ่ายทอด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสืบทอดเพลงหน้าพาทย์ทางฆ้องของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรี ไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีประเด็นสำหรับอภิปรายผล ดังนี้

ผลการศึกษาทำให้เห็นสภาพของการสืบทอดเพลงหน้าพาทย์ กระบวนการสืบทอด ลักษณะ การจัดการเรียนการสอนตามสภาพปัจจุบัน ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาการ ดนตรี รวมถึงแนวทางในการศึกษาทางด้านดนตรีศึกษา พอเป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนเพื่อการสื บทอดเพลงหน้าพาทย์ที่น่าสนใจศึกษา

ทางด้านสังคมของการสืบทอด ควรมีการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มขึ้นในพื้นที่ที่ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้งของทางเพลงที่ถูกต้องและใช้ในการบรรเลงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แก้ปัญหาการ ขาดแคลนนักดนตรี เป็นการช่วยประคับประคองให้เพลงหน้าพาทย์สืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้ และยังเป็น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักดนตรีด้วยกันอีกด้วย

1. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาและการแก้ปัญหา

ทางด้านจัดการเรียนการสอนนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน เรื่องดนตรีไทย ควรช่วยส่งเสริมอนุรักษ์ โดยเฉพาะการเรียนการสอนดนตรีไทย การต่อเพลงแบบ ดั้งเดิมที่ บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อ ๆ กันมา เพื่อให้วิทยากรเหล่านี้ ยังคงสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นหลังได้ อย่างถูกแบบแผน ไม่คิดเพี้ยนไปมากนัก

2. กระบวนการสืบทอดเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง

กระบวนการสืบทอดในปัจจุบัน มีลักษณะที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมของบรรพบุรุษไว้ในบางประการ และบางประการก็ถูกปรับเปลี่ยนไปตามกระแสความต้องการของสังคม ดังนี้

2.1 การสืบทอดสายนักดนตรี ลักษณะสายนักดนตรีที่สืบทอดในอดีตนั้น มีลักษณะเป็นแบบดั้งเดิมจากนักดนตรีของแต่ละท้องถิ่นมาก่อน ต่อมาภายหลังได้รับรูปแบบวัฒนธรรมดนตรีในแบบอย่างของหลวงประดิษฐไพเราะฯ พระยาเสนาะดุริยางค์ และครูจาวาพั่ว พาทย์โกศล เข้ามาผสมด้วย แต่ปัจจุบันนี้นักดนตรีไทยและครูดนตรีไทยได้เปิดใจกว้างยอมรับในสิ่งที่ดี ๆ ของครูท่านอื่น ๆ มากขึ้น รวมทั้งสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีส่วนช่วยให้ลักษณะการหวงวิชาแบบในอดีตลดลง นักดนตรีสามารถหาความรู้จากครูดนตรีไทยทั่วไปส่งผลทำให้ กิจการปรับทางดนตรีได้อย่างอิสระ จนทำให้ในปัจจุบันนี้ ไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่า นักดนตรีแต่ละท่านสืบทอดเพลงมาจากสายใด และนักดนตรีส่วนใหญ่ ก็ไม่ได้ยึดติดกับความเป็นสายหนึ่งสายใดอย่างเคร่งครัด

2.2 การรับศิษย์ ในอดีตจะทำพิธีในวันพฤหัสบดี ผู้เรียนต้องให้ ผู้ใหญ่พามาฝาก แต่ในปัจจุบันพบว่า ครูดนตรีไทยรับศิษย์โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองมาฝาก เพราะว่า วิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยเพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำมาประกอบอาชีพได้เหมือนสมัยก่อน เด็กจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้ไม่มีเวลาให้กับศิลปะด้านนี้มากนัก ดังนั้นครูปี่พาทย์จึงต้องหาเด็กที่มีความเหมาะสมทั้งด้านครอบครัวและด้านการศึกษา ฝึกหัด เพื่อความอยู่รอดของคณะ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีศิษย์กลุ่มหนึ่งสนใจมาขอเรียนด้วยตนเองก็ตาม แต่ก็มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น

2.3 การจัดสถานที่สอน สถานที่ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังคงใช้ที่บ้านครูเป็นหลัก ในการเรียนการสอน แม้เพลงที่ห้ามต่อที่บ้านมาแต่ครั้งอดีต ในปัจจุบันก็ลดความเคร่งครัดลง สามารถต่อที่บ้านได้ แสดงให้เห็นว่าแหล่งที่ให้การศึกษา คนดนตรีนั้นบ้านครูยังเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาและการแก้ปัญหา

ทางด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องดนตรีไทย ควรช่วยส่งเสริมอนุรักษ์ โดยเฉพาะการเรียนการสอนดนตรีไทย การต่อเพลงแบบดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้สืบทอดต่อ ๆ กันมา เพื่อให้วิทยาการเหล่านี้ ยังคงสืบทอดไปยังอนุชน รุ่นหลังได้อย่างถูกแบบแผน ไม่ผิดเพี้ยนไปมากนัก

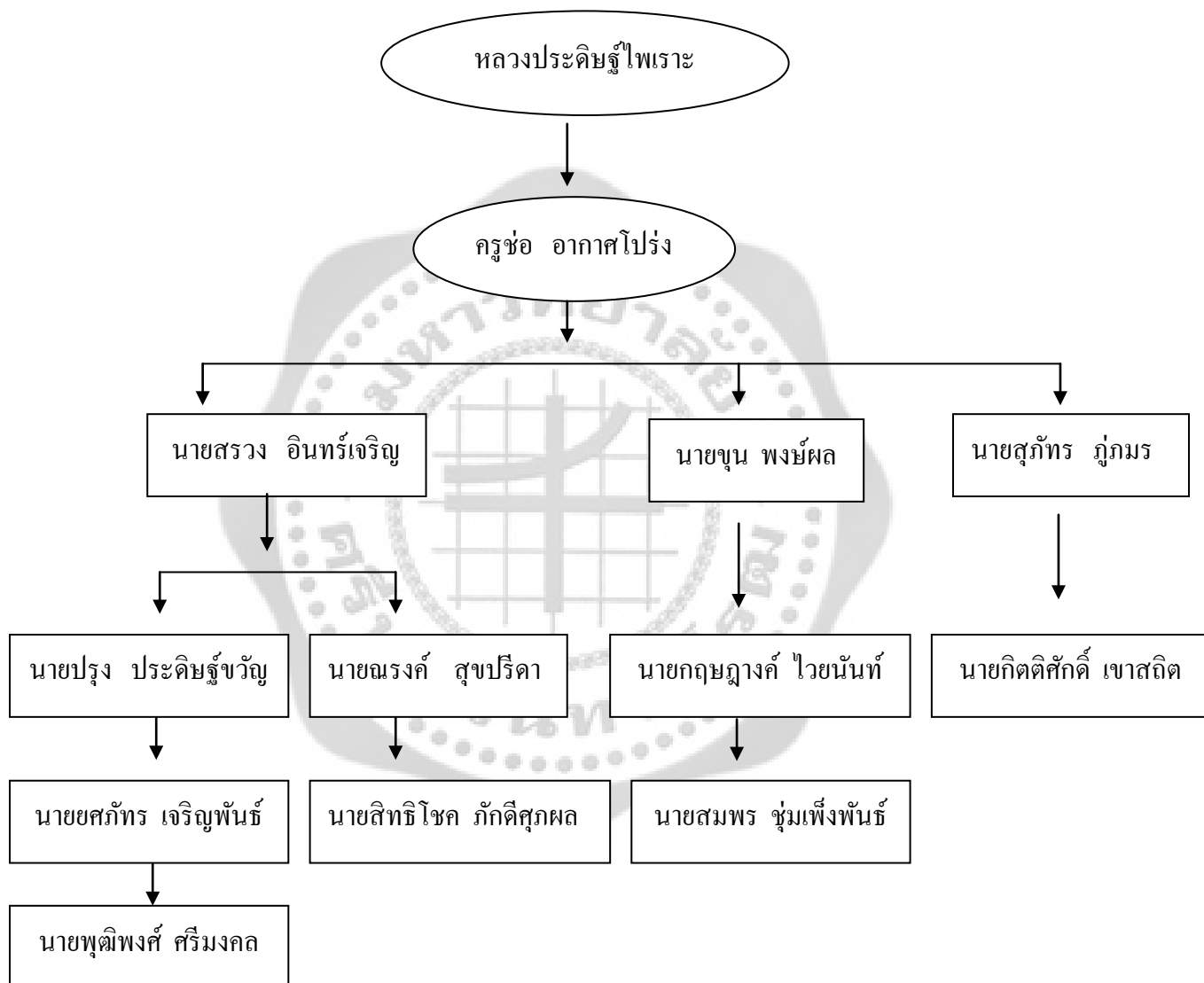
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การศึกษาของผู้วิจัยข้างต้น เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ทั้งนี้ยังมีรายละเอียดในส่วนอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น

1. ศึกษาเรื่องวัดในพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมอนุรักษ์ดนตรีไทย
2. ศึกษาเรื่องเพลงหน้าพาทย์ของครูแต่ละสายว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ทำไม และเพื่ออะไร
3. ศึกษาเรื่องวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักดนตรีที่บรรเลงเพลงหน้าพาทย์
4. ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบการศึกษา มีผลอย่างไรต่อการเรียนการสอนแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพแสดงสรุป
การสืบทอดทางห้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก คล้ายมุก. (2542). *การสืบทอดปี่พาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2539). *อิหร่าน : ภูมิลักษณะประชาชนและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กฤษฎางค์ ไวยนันท์. (2548). *การสืบทอดวงปี่พาทย์ในลุ่มน้ำลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติศักดิ์ เขาสนิท (2553, 25 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่บ้านเลขที่ 254 ถนนรามเดโช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.
- เฉลิม บัวท่ง. (2530). *ไหว้ครู*. งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: แอัสเสทการพิมพ์.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2540). *ระบบครอบครุวงักคนตรีไทย การเปลี่ยนแปลงจากยุคสังคมเกษตรสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรม*. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 24. นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์.
- ชลิดา จันทร์แก้ว. (2539). *สำนักดนตรีไทยบ้านบาตร*. รายงานการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ชื่น ศิลปะบรรเลง. (2521). *ผู้เรียนดนตรีและนักดนตรี*. ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ พรินต์ติ้งเซนเตอร์.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. (2539). *มานุษยวิทยาการดนตรี : กรณีศึกษาบ้านบางลำพู*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรีศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ชัย ปิฎกธรงค์. (2540). *พิธีไหว้ครูดนตรีไทย*. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ สุขปริดา. (2553, 25 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่วัดบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2530). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ. (กรมศิลปากร).
จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 80 ปี ของธนิต อยู่โพธิ์.
- น้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง. (2534). *วารสารยูงทองเทพสตรี*. จังหวัดลพบุรี ฉบับที่ 12 / 2534 ลพบุรี:
โรงพิมพ์หน่วยประชาสัมพันธ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- บุปผา ทวีสุข. (ม.ป.ป.). *คติชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *ประวัติการดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประณีต พงษ์ผล. (2553, 25 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี.
- ปรุ่ง ประดิษฐ์ขวัญ. (2553, 25 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่บ้านเลขที่ 199 / 3 หมู่ 1 ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.

- พินิจ ฉายสุวรรณ. (2539). *พื้นฐานทางดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2538).
- พลพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจิตร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามสมัย.
- (2524). *นามานุกรมศิลปเพลงในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ภัทรวรรณ จันทร์ธิดา. (2539). *พื้นฐานอารยธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แอัสเสทการพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. (2527). *คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะกับข้าพเจ้า*. อนุสรณ์คำนิ่งในวาระฉลองรอบร้อยปีเกิดหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รสสุคนธ์ อินคง. (2546). *การศึกษาสภาพและกระบวนการสืบทอดปี่พาทย์ปัจจุบัน ในจังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (มนุษยศึกษาควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ต้นบุญเด็ก. (2531). *วัฒนธรรมปี่พาทย์มอญของไทย*. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพาบางแสน ชลบุรี.
- วรรณิ์ จันทร์ศิริ. (2545). *ลพบุรี : ธานีแห่งอารยธรรม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิทย์ วิศเวทย์. (2526). *วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: ขงศ์สวัสดิ์การพิมพ์.
- วิมลศรี อุปรมย์. (2530). *ดนตรีในระบบการเรียนการสอน (สำหรับชั้นประถม มัธยม และอุดมศึกษา)*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ ห.จ.ก. รวมใจสหกิจ.
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย ปัจจุบัน*. กรณีศึกษาศกฤตพาทย์โกสธและสกุลศิลปบรรเลง. วิทยานิพนธ์ (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมภพ ภิมย์. (2523). *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรวง อินทร์เจริญ. (2553, 25 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สมพร ชุ่มเพ็งพันธ์ ที่ บ้านเลขที่ 062 หมู่ 4 ตำบลพรหมศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ. (2538). *ลักษณะการเรียนรู้ของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯการพิมพ์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสรี หวังในธรรม; และ สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2527). *โสมส่องแสง : ชีวิตคนดนตรีไทย ของมนตรี ตราโมท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2539). *วัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์.

อนุমানราชชน , พระยา. (2515). ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมโดยเสถียรโกเศศ (นามแฝง).

กรุงเทพฯ: บรรณาการ.

เอกวิทย์ ฌ ถกลาง. (2540). การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

โอภาส ศรีปัญญา. (2542). แผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์. สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด.

ลพบุรี: กรุงเทพการพิมพ์.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
การสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง
ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

คำอธิบาย

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจข้อมูล การสืบทอดทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จากสมาชิกในวงชมรมดนตรีไทย ที่ต่อเพลงหน้าพาทย์จากครูช่อ อากาศโปรง และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงชมรมดนตรีไทย ที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง และครบทุกคำถาม เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์ คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์และสืบทอด ทางฆ้องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี ต่อไป

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือ

นายสมพร ชุ่มเพ็งพันธ์

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

การสืบทอดทางน่องเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1. ชื่อผู้สืบทอด.....
2. เกิดวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ปัจจุบันอายุ.....ปี
3. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... ซอย..... หมู่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
เบอร์โทรศัพท์.....
4. บิดาชื่อ..... มารดาชื่อ.....
5. คู่สมรสชื่อ..... อายุ.....ปี
6. มีบุตร – ธิดา รวม.....คน ได้แก่

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ	เป็นดนตรี	หมายเหตุ
6.1				
6.2				
6.3				
6.4				
6.5				
6.6				
6.7				
6.8				
6.9				
6.10				

7. เครื่องดนตรีที่เล่นได้
- 7.1
- 7.2
- 7.3
- 7.4
- 7.5
- 7.6
- 7.7

-2-

- 7.8
- 7.9
- 7.10
- 7.11 ทุกชนิด
- 7.12 เล่นได้นั่งและตีที่สุด ได้แก่.....
8. เริ่มเรียนดนตรีกับครูดนตรีตามลำดับ ได้แก่
- 8.1 สถานที่เรียน.....
- 8.2 สถานที่เรียน.....
- 8.3 สถานที่เรียน.....
- 8.4 สถานที่เรียน.....
- 8.5 สถานที่เรียน.....
- 8.6 สถานที่เรียน.....
- 8.7 สถานที่เรียน.....
- 8.8 สถานที่เรียน.....
- 8.9 สถานที่เรียน.....
- 8.10 สถานที่เรียน.....
- 8.11 สถานที่เรียน.....
- 8.12 สถานที่เรียน.....
9. การศึกษา
- 9.1 โรงเรียน.....
- 9.2 โรงเรียน.....
- 9.3 โรงเรียน.....
- 9.4 โรงเรียน.....
- 9.5 โรงเรียน.....
- 9.6 โรงเรียน.....
- 9.7 โรงเรียน.....
- 9.8 โรงเรียน.....
- 9.9 โรงเรียน.....
- 9.10 โรงเรียน.....

-3-

10. ประสบการณ์การบรรเลงดนตรี ครั้งแรก

.....

.....

.....

11. อาชีพดนตรี

11.1 มุ่งงานปีละ.....ครั้ง

11.2 รับงานครั้งละ.....บาท

11.3 หักค่าใช้จ่ายเหลืองานละ.....บาท

11.4 รวมรายได้สุทธิปีละ.....บาท

12. อาชีพอื่น

.....

.....

.....

13. สรุพอาชีพหลัก ได้แก่.....

อาชีพรอง ได้แก่.....

14. มีพี่น้องทั้งสิ้น..... คน ได้แก่

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ	เป็นดนตรี	หมายเหตุ
6.1				
6.2				
6.3				
6.4				
6.5				
6.6				
6.7				
6.8				
6.9				
6.10				

-4-

15. มีลักษณะดนตรีชื่อ..... นักดนตรีประจำคณะ มีดังนี้

ลำดับ	รายนามนักดนตรี	อายุ	เครื่องมือนักร้อง	อาชีพหลัก	อาชีพเสริม	รายได้ / ปี
15.1						
15.2						
15.3						
15.4						
15.5						
15.6						
15.7						
15.8						
15.9						
15.10						
15.11						
15.12						
15.13						
15.14						
15.15						
15.16						
15.17						
15.18						
15.19						
15.20						

16. ลักษณะงานที่บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ของครูช่อ อากาศโปรง ในวงชมรมดนตรีไทยลพบุรี

16.1 พิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่

- เข้าพรรษา
- ออกพรรษา
- เทศน์มหาชาติ
- อื่นๆ.....

-5-

16.2 พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต

- เกิด
- บวช
- แต่งงาน
- ตาย
- อื่น.....

16.3 ประกอบการแสดง

- ลิเก
- ละคร
- โขน
- หนัง
- หุ่น
- อื่นๆ.....

17. การจัดการเรียนการสอน

17.1 การรับศิษย์

.....

.....

.....

17.2 ความเชื่อด้านโหราศาสตร์

.....

.....

.....

18.3 ความเชื่อเรื่องเทพ

.....

.....

.....

18. พิธีการรับศิษย์

18.1 วันประกอบพิธี.....

18.2 ค่ากำหนด.....

18.3 คำบูชาครู.....

18.4 การปวารณาตัวของศิษย์

.....
.....
.....

19. สถานที่เรียน

.....
.....
.....

20. สื่อและอุปกรณ์
เครื่องดนตรี

.....
.....
.....
.....

เทคโนโลยีสมัยใหม่

.....
.....
.....
.....

โน้ต

.....
.....
.....
.....

21. ลำดับการถ่ายทอดทางน้องของครู

.....
.....
.....

22. วิธีสอน

22.1 วิธีการถ่ายทอดจากครูช่อ

22.1.1 ถ่ายทอดจากครูช่อ ให้..... ต่อให้.....
วิธีการ.....

22.1.2 ถ่ายทอดจากครูช่อ ให้..... ต่อให้.....
วิธีการ.....

22.1.3 ถ่ายทอดจากครูช่อ ให้..... ต่อให้.....
วิธีการ.....

22.1.4 ถ่ายทอดจากครูช่อ ให้..... ต่อให้.....
วิธีการ.....

22.1.5 ถ่ายทอดจากครูช่อ ให้..... ต่อให้.....
วิธีการ.....

22.2 ลักษณะการถ่ายทอด

.....
.....
.....

22.3 วิธีการถ่ายทอดของครู

.....
.....
.....

22.4 ขนบปฏิบัติของผู้เรียน

.....
.....
.....

22.5 เวลาในการฝึกซ้อมและต่อเพลง

.....
.....

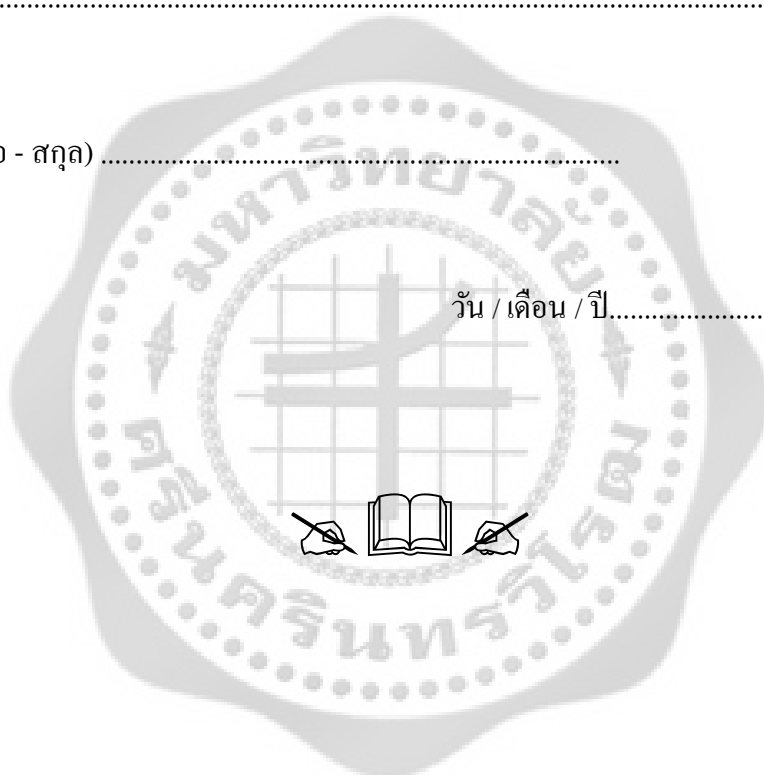
-8-

22.6 การลงโทษ

.....
.....
.....

ผู้ให้ข้อมูล (ชื่อ - สกุล)

วัน / เดือน / ปี.....ที่ให้สัมภาษณ์

โน้ตเพลงหน้าพาทย์
บนทักโน้ตโดย
พงษ์ผล

The image shows a handwritten musical score on a five-line staff. The text is written in Thai script. The first line contains the title 'โน้ตเพลงหน้าพาทย์' (Note Song Front Pathay). The second line contains 'บนทักโน้ตโดย' (On the note by). The third line contains 'พงษ์ผล' (Pong Phol). There are some musical symbols and notes written above the lines, but they are not clearly legible.

ลัทธิบัญญัติ

	หน้า		
เสาศูการกลอง	1	สระพระภาณุกลัยโกศ	16
สระบพกัน	1	สระบรรทมไพโร	16
สระสันนิบาต	2	สระเชษฐุหรณีเชษฐุใต้	17
สระเชษฐุ	2	เสมอ 3 ลา 15 ไม้มลา	17
บาทาสกฤณี	3	ตำเนินนพราหมณ์	18
สระประทานพร	4	(4 ไม้มลา 8 ไม้มลา)	
สระเทวาประสิทธิ์	4	ต้นเสมอ 5 ไม้มลา	18
เสมอทร	5	เสมอพราหมณ์	19
เสมอผี	5	(4 ไม้มลา 4 ไม้มลา)	
เสมอมาร	5	โตมเวียน	20
สระพระปรตณชรรพ	6	สระนิมิต	21
พราหมณ์เจ้า (20 ไม้มลา)	7	พระเจ้าลอยจาด	22
สระนารายนับรรหมลันธุ์	7	ปลายเข้ามาน	22
สระพระวิษณุกรรม	8	ลา 2 ชั้น (หน้าทับสระ	22
องค์พระพิธาพ	9		
นั่งกัน	11		
ชั้นเหล่า	11		
ลงสร้าง	12		
ไปรษย์ข้าวตอกดอกไม้	13		
พราหมณ์ออก 8 ไม้มลา	13		
เสมอเข้าที่	14		
กษัตริย์	14		
สระกริ่ง	15		
สระมงคลจักรวาล	15		
สระประสิทธิ์	15		
สระพระพิฆเนต	16		
(3 ไม้มลา)			

บาทลักษณ์ (เล่มมอต้นนก) 3

ใช้หน้าทับขำนาญก่อน ๒ ตีกลับต้นถึงบรรทัดที่ 6* บรรทัดที่ ๗ หน้าทับเสมอ

	ตี 16	ไม้ลา	ถ้ากล่น	ประกอบ	การวิ	ตี 14	ไม้ลา	ตัดท	ณ X-X	ออก
บรรดา	ล ^๘	ร ^๔	ร ^๔	ล ^๘	ล ^๘	ร ^๔	ร ^๔	ล ^๘		/
	ล ^๘	ฟ ^๔ ม ^๔ ร	ม	มม	ร ^๔	ด ^๔ ท ^๔ ล ^๘	ท	ร ^๔		/
	↓	ร ^๔	↓	ฟ ^๔	↓	ฟ ^๔	ฟ	ฟ ^๔ ฟ ^๔		/
	ม	ม ^๔ ม ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ท	ม ^๔ ฟ ^๔	ด ^๔ ด ^๔	ท ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘		/
	ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘	ล ^๘	ฟ ^๔ ฟ ^๔	ช ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ฟ ^๔ ช ^๘		/
	ด ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ฟ ^๔ ช ^๘	ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ร ^๘	ด ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ฟ ^๔		/
	ฟ	ฟ ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ล ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ร	ร ^๔	ด ^๔ ท ^๔ ล ^๘	ท	ฟ ^๔ ม ^๔		/
	ร ^๔ ม ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔	ร ^๔ ม ^๔	ฟ ^๔ ท	ร ^๔	ร ^๔ ล ^๘	ม ^๔ ฟ ^๔ ม ^๔	ร ^๔ ท ^๔ ร ^๔		/
บรรดา ๒	ล ^๘	ร ^๔ ร ^๔	ล ^๘	ท	ม ^๔	ม ^๔ ร ^๔ ด ^๘	ร ^๔	ร ^๔ ร ^๔		/
	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ฟ ^๔ ม ^๔	ม ^๔	ท	ม ^๔ ร ^๔ ด ^๘	ร ^๔ ร ^๔	ล ^๘ ร ^๔	ล ^๘ ล ^๘		/
	ล ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ม ^๔	ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘ ม ^๔	ล ^๘ ท ^๘		/
	ท ^๘	ด ^๘ ด ^๘	ท ^๘ ด ^๘	ด ^๘ ท ^๘	ร ^๔ ม ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ฟ ^๔		/
	ฟ	ฟ ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ล ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ร	ร ^๔	ด ^๔ ท ^๔ ล ^๘	ท	ร ^๔		/
	ด ^๔ ท ^๔ ล ^๘	ท ^๘ ร ^๔	ล ^๘ ล ^๘ ฟ ^๔	ร ^๔ ม ^๔ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ร	ม ^๔ ฟ ^๔	ม ^๔ ฟ ^๔	ช ^๘ ล ^๘		/
	ล ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ฟ ^๔	ม ^๔	ฟ ^๔	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ท ^๘		/
บรรทัด 16*	ร ^๔ ล ^๘	ร ^๔ ม ^๔	ม ^๔ ม ^๔	ฟ ^๔ ร ^๘	↓	ม ^๔ ม ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔	ร ^๔ ท ^๘		/
» 17*	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ร ^๔	ม ^๔	ฟ ^๔	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ร ^๔ ร ^๔		/
หน้าทับเสมอ 16 ไม้ลา 17	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ร ^๔	ม ^๔	ฟ ^๔	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ท ^๘	๒ หน้า	/
	ล ^๘ ฟ ^๔ ม ^๔			ร ^๔		ล ^๘ ฟ ^๔ ม ^๔	ม ^๔ ร ^๔	ท ^๘	๒ หน้า	/
ฟ	ฟ ^๔ ฟ ^๔	ร ^๔ ม ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ม ^๔	ด ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘ ฟ ^๔		/	
ร ^๔ ด ^๘ ออก X → บรรทัดเดียว	ม ^๔	ด	ด ^๘ ด ^๘	ท ^๘	ร ^๔ ม ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ฟ ^๔	X	/
	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘ ร ^๔	ล ^๘ ล ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ร	ร ^๔ ม ^๔ ฟ ^๔	ล ^๘ ม ^๔	ล ^๘ ฟ ^๔	ฟ ^๔ ม ^๔ ร ^๔ ท ^๘		/
	ร ^๔	ร ^๔	ด ^๔ ท ^๔ ล ^๘	ท	ร ^๔	ท	ด ^๔ ร ^๔ ม ^๔	ร ^๔		/
				ชื่อเฉพาะ						/

วิเศษเฉพาะ

4

เสียงต่ำ	-ด-ท-ค	ท-ท-ท	-จ-ม	---ช	พ-ม-ร-ท	-จ-ม	-ค-ล	-ค-ล	
	ม-ล-ช	ม-ล-ช	-พ-ม-ร	-ม-ช	ช-ล-ท-ค	-ท-ท	-ท-ท	ท-ท-ท-ท	---
	-จ-ม	-จ-ท	-ค-ท	---ล	ล-ช	---	ช	ติดไป	
	-จ-จ	---ม-พ	-ค-พ	-ม-จ	พ-ม-ม	ค-ล-ช	พ-ม-ร-ม	พ-ล-ช	←
	-จ-จ	-จ-ล	-ค-ล	---	---	---	ติดไป		
	-จ-ม	-จ-ท	-ค-ท	-ล-ช	-ล-ช	---	ช-ช	---	
	-ม-ม	---	ท-ล	---	ช-พ	ล-ช-ช	---	ช	
			✓ (ตระประทานพร 4ไม้ ลากกลับ ๒๖ทวน)						
	ล-จ	-ท-ล-ล	-ค-ล	---	พ-ม-ร	-ม-จ	-จ-จ	---	ล-จ
	-พ-ม	-จ-จ	-ด-ท-ค-ท	-ด-จ-ม	---	---	---	---	ล-จ
	---	-ด-ด	-ท-ด	-ม-ท	-ช-ช-ช	-ล-ท	-ม-จ	-ท-จ	
สูง	-ด-ท-ค	-ท-ค	-ล-จ	---	-ค-จ	-จ-ม-พ	-ช	-ช-ล-ท-ค	
	---	-พ-ม-ร	---	-ม-ม	---	---	---	---	
	-จ	---	-ท-ท	---	-ด-ร-ม	-ช-ล	-ท-ล	-ช-ม	
	-ค-ล	ท-พ-ม-ร	---	-ม-ม	-ม-ท	-ม-จ-ม	-ล-ช	ช-ช-ล	
	---	-ท-ท	-ม-จ	-ท-ล	-ม-ม	-ช-ล	---	-ช-ช	กลับต้น
			✓ (ตระทานพร ๒๖ทวน 4ไม้ ลากกลับ ๒๖ทวน)						
1	---	-ช-ช-ช	---	-ล-จ	-ช-ช-ช	-ล-จ-ม	-จ-ช	ช-ช-ล	ล-ล-ท
๒*	---	-ท-ท	-ช-ช-ช	-ล-ท	-จ-ม	-จ-ท	ท-ท-ค	ล-ล-ช	---
	-ล-ท	-จ-ล	-ช-ม	-ม-ม	-ค-ท	-ด-ร-ม	-ม-ม-ม	-ช-ล	---
	-จ-ท	-ล-ช	ช-ช-ค	ล-ล-ท	-จ-ม	-จ-ท	ท-ท-ค	ล-ล-ช	---
ไม้ ๒	---	---	---	---	-ท	-ท-ท	-จ-ท	-ล-ช	---
	-พ-ม-ร	-ม-จ	-จ-จ	---	-จ-ท	-ล-ช	ช-ช-ค	ล-ล-ท	---
	-ค-ท	-ด-ร-ม	-ม-ม-ม	-ช-ล	-ท-จ	-ท-ค	ล-ล-ช	ช-ช-ม	---
	-ล-ช	ช-ช-ล	ค-ค-ท-ท	-จ-ม	-จ-ท	-ล-ช	-ค-ช-ช	-ช-ช	ครบที่ ๒
			เวลากลับต้นใช้บรรทัดล่างแทนบรรทัดที่ ๑ กลับบรรทัดที่ ๒*						
	---	-ช-ช	ค-ล-ท-ท	-ม-ช	ล-ล-ท-ท	-ม-ช	ช-ช-ค	ล-ล-ท	กลับต้น

6

สระพระประคณฉรรพ 4 มีลากลับย เทียว

	ตะเพน	ขึ้นหน้า	(-- ตึง	-- ตึง	-- ตับ	ตึง (ต้อม)		
//	- อ ⁴	- อ ⁴	- ม ⁴ - อ ⁴	- ด- ท	- ท ⁴ ล ⁴ ช	- ล ⁴ - ท	- ล- ท	- ต ⁴ - อ ⁴
	- ช ⁴ - ต ⁴	- ต ⁴ ร ⁴ ม ⁴	- ช ⁴ - ช ⁴	- ม ⁴ ร ⁴ ด	- ต ⁴	- ล ⁴ - อ ⁴ - อ ⁴	- อ ⁴ - อ ⁴	- ต ⁴
	- ช ⁴ - ช ⁴	- ล ⁴	- ม ⁴ ร ⁴ ด	- ต ⁴	- ม ⁴ ร ⁴ ด	- อ ⁴	- อ ⁴ - อ ⁴	- อ ⁴
	- อ ⁴	- ท	- อ ⁴	- ต ⁴ ท ⁴ ล- ม ⁴	- อ ⁴ ม ⁴ ฟ	- ล ⁴ - ม ⁴	- ล ⁴ - ม ⁴	- อ ⁴ ร ⁴ ด
	- ม ⁴ - อ ⁴	- ต ⁴ ท ⁴ ล	- ม ⁴ - ต ⁴	- ล ⁴ ท ⁴ ด	- ต ⁴ ท ⁴ ล	- ท ⁴ - ต ⁴	- ท ⁴ - ต ⁴	- อ ⁴ - ม ⁴
	- ม ⁴	- ท	- ม ⁴ - ม ⁴	- อ ⁴	- อ ⁴	- ท	- ม ⁴ - ม ⁴	- อ ⁴
ไม้ท ⁴	- ล ⁴	- ล ⁴ - ล ⁴	- ท ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- อ ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- ม ⁴	- ม ⁴ ม ⁴ ไม้ท ⁴ ม ⁴
	- ล ⁴	- ล ⁴ - ล ⁴	- ท ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- อ ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- ม ⁴	- ม ⁴ ม ⁴ ไม้ท ⁴ น
	- อ ⁴	- ต ⁴ ท ⁴ ล- ท	- ต ⁴ ร ⁴ ม ⁴ - อ ⁴	- ม ⁴ - ม ⁴	- ม ⁴ - ม ⁴	- ม ⁴ - ม ⁴	-	-
	- ล ⁴ - ล ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴ - ม ⁴	- ฟ ⁴ ช ⁴ ล ⁴ - ช ⁴	- ล ⁴ - ล ⁴	- ล ⁴ - ล ⁴	-	-	-
	- อ ⁴ - ม ⁴	- อ ⁴ - ท ⁴	- ล ⁴ - ท ⁴	- ล ⁴ - ช ⁴	- ล ⁴ - ช ⁴	- ช ⁴	- ช ⁴ - ช ⁴	-
	- ม ⁴ - ม ⁴	- ม ⁴	- ท ⁴ - ล ⁴	- ล ⁴	-	- ช ⁴ ฟ ⁴ ล ⁴ - ช ⁴	- ช ⁴ - ช ⁴	-
		๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒	๒ พดิง ๒
//	- ท ⁴ ท ⁴ ท ⁴	- ล ⁴ - ท ⁴	- ท ⁴ ท ⁴ ท ⁴	- ล ⁴ - ท ⁴	- ล ⁴ ล ⁴ ล ⁴	- อ ⁴ ม ⁴ ฟ	- ท ⁴ - ล ⁴	- ล ⁴ ล ⁴ - ท ⁴
	- ล ⁴ ล ⁴ ล ⁴	- ท ⁴ - ล ⁴	- ต ⁴ - ท ⁴	- ล ⁴ - ฟ	- ช ⁴ ฟ ⁴ ม	- ฟ ⁴ ฟ ⁴ ฟ	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- ม ⁴ ม ⁴ ม ⁴
	- ช ⁴ ฟ ⁴ ม	- ฟ ⁴ ฟ ⁴ ฟ	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	- ม ⁴ ม ⁴ ม ⁴	- ท ⁴ - ม ⁴	- ร ⁴ - ม ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴ ท ⁴	- ร ⁴ ม ⁴ - อ ⁴
	- ท ⁴ - ม ⁴	- ร ⁴ - ม ⁴	- ฟ ⁴ ม ⁴ ร ⁴ ท ⁴	- ร ⁴ ม ⁴ - อ ⁴	- ล ⁴ ร ⁴ ร ⁴	- ม ⁴ - อ ⁴	- ฟ ⁴ - ม ⁴	- อ ⁴ - ท ⁴ ไม้ท ⁴ น

พจนานุกรมหน้าทับเล่ม ๑ ๒๐ ไม้ลา

7

	ตัดไม้	ปรากฏ	ตัดไม้	๒-๕ ๓	๔ ไม้กล	บตันอก	๔ ครั้ง	แล้วลงลา
ขึ้นเสียง	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
๐ ไม้กล	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
ไม้ลา	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓
	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓	--- ๓

ไม้ ๒๐

ตารางรายณ์บรมลัญจ 4 ไม่ลากกลับ ๒ เที้ยว

//	ม ⁴	-ซซซซ	ล ^๘	-ซซซซ	ท ^๘ ม ^๘	ว ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ซ ^๘	ว ^๔	
		จ ^๔	-ซซ	-ซซ	ท ^๘ ม ^๘	ว ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ซ ^๘	จ ^๔	
		จ ^๔	-ซซ	-ซซ	ล ^๘	ซ ^๘		ล ^๘	
	ว ^๘ ม ^๘	จ ^๘ -ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘ ซ ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ซ ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ซ ^๘	
	ม ^๔	ม ^๔ -ม ^๔	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ซ ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	จ ^๘	
	ท ^๔	ท ^๔ -ท ^๔	ซ ^๘ ล ^๘ ท ^๘	จ ^๘ ม ^๘	ซ ^๘ ม ^๘	จ ^๘ ด ^๘	ด ^๘ ด ^๘ -ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ล ^๘	
	ซ ^๔	ซ ^๔ ล ^๘ ท ^๘	ม ^๘ จ ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ม ^๘ จ ^๘	ม ^๔	
	จ ^๔ -ซ ^๘	ล ^๘ ท ^๘	จ ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ซ ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ซ ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ซ ^๘	กลับต้น จ ^๘ เวลาเดียว
			ตารางพระวิเศษน	การรวม	4 ไม่ลากกลับ	๒ เที้ยว			
//		จ ^๘	ล ^๘	จ ^๔	จ ^๔	ล ^๘ ล ^๘	ซ ^๘		
	พ ^๘ พ ^๘	ซ ^๘ ล ^๘	ท ^๘	ล ^๘	ม ^๘ ด ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	
	ท ^๘	ล ^๘	ล ^๘ ล ^๘	จ ^๔	จ ^๔	ม ^๘ ร ^๘ ด ^๘	จ ^๘	จ ^๘ จ ^๘	
		พ ^๘ ม ^๘ ร ^๘	ม ^๘	ม ^๘ ม ^๘	ล ^๘ จ ^๘	จ ^๘ ม ^๘ พ ^๘	ม ^๘ พ ^๘	ซ ^๘ ล ^๘	
	ท ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ล ^๘	ล ^๘	จ ^๘ ท ^๘	ล ^๘ พ ^๘	พ ^๘ พ ^๘ ม ^๘	ม ^๘ ม ^๘ จ ^๘	
ลมดำ	ท ^๘ ม ^๘	จ ^๘ ท ^๘	จ ^๘ ม ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ม ^๘ ม ^๘	พ ^๘		ม ^๘	
	ม ^๘	ม ^๘ ม ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ซ ^๘		ล ^๘	
	ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ม ^๘ จ ^๘	ท ^๘ ล ^๘	จ ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ซ ^๘	ล ^๘ ซ ^๘	ซ ^๘ ซ ^๘	กลับต้น จ ^๘ เวลาเดียว

องค์พระพิฆาต (หน้าพาทย์ชั้นสูงสุด)

จ๊ว	ลือ	ทึ	พ่มุร	ม	ม่ม	จี่	ดตุล	ท
เสลา	ดรัม	จี่	ม	ม	ม-ม	ม-ม		
	จี่	ชี่	ลทึ	ลือ	ท	ท-ท	ท-ท	
	ม	จี่	ล-ล	ล-ล	ล-ล			
	จี่	ทึ	ลทึ	ลือ	ช	ช	ช-ช	
เสียน*	ช	ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ล	ล-ล	ชชช
เล่นหน้า		ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช
ท่าวต	ช-ช	ล-ช	ช-ช	ล-ช	พ่มุร	ม-ช	ช-ช	ช-ช
	จี่	ม	ล	ท	ล	ท	ล-ล	ช-ช
	จ-จ	ม-ม	ล-ล	ม-ม	ม-ม	ม-ม		
	ล-ล	ช-ช	ม-ม	พ่มุร	ล-ล	ล-ล		ชชช
องค์ 1	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ล-ล	ท	ช-ช	ชชช	
	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	ช-ช	
	จตุท	ดตุด	ด-ด	ด	ล	จ	ล	ด
	ล-จ	ล-ด	ล-จ	ล-ด	พ่มุร-ม	ม-ม	ดตุล-ท	ดรัม-จ
	ม	ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม	
	กลับป	เล่นเสียน	ชกแล้วเล่น	องค์ 1	ช	จบแล้ว	กลับไปเล่น	เสียนใหม่
	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ	แล้วจ
องค์ 2	ลือ	พ่มุร	จ-จ	จ-จ	จ-จ	ม-ล	ล-ช	ช-ช-ม
หน้าทับนม	ม	ม-ม	ดรัม	ช-ช	ล-ล	ท-ท	ม-จ	ม
16 ไม้ลา	ลือ	ช		ล	ล	ท	ท-ท	จ
ชั้นไม้ทิม	พ่มุร	ม-จ	จ-จ	ล	ล-ล	ท-ท	ม-จ	ม
ตี 4 ตระกม	ลือ	ช		ล	ล	ท	ท-ท	จ
ไม้ลา	พ่มุร	ม-จ	จ-จ	ล	ล-ล	ท-พ่มุร	ม	ม-ม
	ล	จ-จ	ท	ดรัม-ช	ช	ล-ล	ช-ล	ท-ด
มตา	ท-ล	ล-ด	ช-ด	ดรัม	ม-ด	จ-ม	จ-ม	ช-ม

	ชชชช	ล ^๘ -ร ^๔	ท	ดรัมม ^๘	ชช	ล ^๘ -ด ^๔	ว ^๔	ม ^๔	
ร้อง	ชช	ล ^๘ -ร ^๔	ม ^๔	ร ^๔	รดท	ดัดด	ด-ล	ด ^๔	จบองค์
	ล ^๘ ค	ล ^๘ ค	พม ^๘	ท-ม ^๔	ล ^๘ ค	ล ^๘ ค	พม ^๘	ท-ม ^๔	
	ท-ร ^๔	ท-ม ^๔	ท-ร ^๔	ท-ม ^๔	ท-ร ^๔	ท-ม ^๔	พม ^๘	ม-ม ^๘	
	ร ^๔	ดทคท	ดรัมม ^๘ -ร ^๔	ม-ม ^๔	ม-ม ^๔	ม-ม ^๔		ม ^๘	
องค์			กลับไป	เล่นเสียง	นมให้	มีแล้ว	เล่น	ท ^๘	
	ช ^๘	ล ^๘	ช ^๘ -ท ^๘	ล ^๘ -ช ^๘	ช ^๘	ล ^๘	ช ^๘ -ท ^๘	ล ^๘ -ช ^๘	
	ช ^๘ -ล ^๘	ช ^๘ -ท ^๘	ล ^๘ -ช ^๘	พม ^๘ -ม ^๔	ม ^๘ -ร ^๔	ดทคท	ดรัมม ^๘ -ร ^๔	ม-ม ^๘ ม ^๘	วิธยาว
	ร ^๔	ล ^๘	ช ^๘	ม ^๔	ค-ท	ดรัมม ^๘	ช ^๘ -ล ^๘	ช ^๘ -ม ^๔	} ๒หน
	ร ^๔	ล ^๘	ช ^๘	ม ^๔	ค-ท	ดรัมม ^๘	ช ^๘	ม ^๔	
	ร ^๔ -ช ^๘	ล ^๘ -ท ^๘	ล ^๘ -ท ^๘	ท	ท-ท	ท-ท	ท-ท	ท-ท	
	ม ^๘	ร ^๘	ล ^๘ -ล ^๘	ล ^๘ -ล ^๘	ล ^๘ -ล ^๘	ล ^๘ -ล ^๘	ล ^๘		
	ร ^๘	ท ^๘	ล ^๘ -ท ^๘	ล ^๘ -ช ^๘	ล ^๘ -ช ^๘	ช	ช-ช	ช-ช	
ทอกลง		กลับไป	เล่นเสียง	นอกแล้ว	ต่อด้วย	องค ^๓	แล้วทอ	ดลงบรร	ทตลาง
	ล ^๘	ท ^๘ -ม ^๔	ท ^๘ -ล ^๘	ล ^๘		ชฟ	ลชช ^๘	ช-ช	
		จบแล้ว	เล่นเพลง	ม ^๘ ม ^๘	ทำยปรุ	ม ล	อ้อล	เด็ย	ต่อท้าย

ไปรษณีย์ท่าอากาศยานหน้าท่าบ้านนาเกลือ

ท่อน 1	---ม ⁴ -จ ⁴ -ซ ⁸	-ม ⁴ -ม ⁴ -ล ⁸ -ท ⁸	---จ ⁴ -จ ⁸ -ท ⁸	---ม ⁴ -ล ⁸ -ซ ⁸	-ซ ⁸ -ล ⁸ -ม ⁴ -ด ⁸	-ซ ⁸ -ม ⁴ จ ⁸ จ ⁸ -ซ ⁸	---จ ⁴ ซ ⁸ ซ ⁸ -ล ⁸	---ม ⁴ ล ⁸ ล ⁸ -ท ⁸	
	-ด ⁸ -ล ⁸	-ท ⁸ -จ ⁸	-ล ⁸ -ล ⁸	-พ ⁸ ม ⁸ ร ⁸	-จ ⁸ ม ⁸ พ ⁸	-ล ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-พ ⁸ ม ⁸ ร ⁸ -ท ⁸	
	-ซ ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ -ท ⁸	-ท ⁸ -ท ⁸	-ด ⁸ ร ⁸ ม ⁸	1. -ซ ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ ซ ⁸ ซ ⁸	-ซ ⁸ -ซ ⁸	กลับต้น
			ลงเทียบ ๑๒.		2. -ซ ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ ซ ⁸ ซ ⁸	-จ ⁸ -ล ⁸	แทนบน
ท่อน ๒	---ท ⁸	---ล ⁸	-ล ⁸ -ล ⁸	---ท ⁸	-ซ ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ -ท ⁸	-ล ⁸ -ท ⁸	-จ ⁸ -ม ⁴	
	---พ ⁸	-พ ⁸ ม ⁸ ร ⁸	-ล ⁸ -ล ⁸	-พ ⁸ ม ⁸ ร ⁸	-จ ⁸ ม ⁸ พ ⁸	-ด ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-พ ⁸ ม ⁸ ร ⁸ -ท ⁸	
	-ซ ⁸ ซ ⁸ ซ ⁸	-ล ⁸ -ท ⁸	-ม ⁸ -จ ⁸	-ท ⁸ -ล ⁸	-จ ⁸ -ท ⁸	-ล ⁸ -ซ ⁸	-พ ⁸ -ม ⁴	-จ ⁸ -ท ⁸	
	-ซ ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ -ท ⁸	-ท ⁸ -ท ⁸	-ด ⁸ ร ⁸ ม ⁸	1. -ซ ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ ซ ⁸ ซ ⁸	-จ ⁸ -ล ⁸	กลับต้น
			ลงเทียบ ๑๒.		๒. -ซ ⁸ -ม ⁴	-ล ⁸ -ซ ⁸	-ล ⁸ ซ ⁸ ซ ⁸	-ซ ⁸ -ซ ⁸	แทนบน
			พธำหม่น	หน้าออก	หน้าทับ	เสมอ ๘	ไม้ลา		
บ่นเสียงต่ำ	---ท ⁴	---ท ⁴	-ด ⁴ -ท ⁴	-จ ⁴ -ม ⁴	-ม ⁴ -ซ ⁴	-ล ⁴ -ม ⁴	-ล ⁴ -ล ⁴	---จ ⁴	
	---	-ด ⁴ ท ⁴ ล ⁴	---	---ท ⁴	---	-พ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	---	-ม ⁴ -ม ⁴	
	---จ ⁴	---	---จ ⁴	---ม ⁴	-ด ⁴ -ล ⁴	-ท ⁴ -ซ ⁴	---	---จ ⁴	
	---ด ⁴	-ล ⁴ -ล ⁴	-ล ⁴ -ท ⁴	-ด ⁴ ร ⁴ ม ⁴	-ล ⁴ -ล ⁴	-ท ⁴ -ท ⁴ ซ ⁴	---	-ล ⁴ -จ ⁴	
	-จ ⁴ -จ ⁴	ม ⁴ -ด ⁴ ท ⁴ ล ⁴	---	---ท ⁴	---	---	-ด ⁴ ร ⁴ ม ⁴	---	
	-ซ ⁴ ซ ⁴ ซ ⁴	-ล ⁴ -ท ⁴	-ล ⁴ -ท ⁴	-จ ⁴ -ท ⁴	---	-ม ⁴ -จ ⁴	-ล ⁴ -ล ⁴	---	
				จ ⁴ จ ⁴ พ ⁴ จ ⁴ ต ⁴					
	-ด ⁴ -ล ⁴	-ล ⁴ -ล ⁴	ม ⁴ ล ⁴ -ซ ⁴	ม ⁴ ล ⁴ -ซ ⁴	-พ ⁴ ม ⁴ ร ⁴	-ม ⁴ -ซ ⁴	-ซ ⁴ ล ⁴ ท ⁴	---จ ⁴	
	-ท ⁴ -ท ⁴	-ท ⁴ -ท ⁴	-ท ⁴ -ท ⁴	-ท ⁴ -ท ⁴	---	---	---	---	
	-จ ⁴ -ม ⁴	-จ ⁴ -ท ⁴	-ล ⁴ -ท ⁴	-ล ⁴ ซ ⁴	---	-ซ ⁴ -ซ ⁴	-ซ ⁴ -ซ ⁴	---	
	-ม ⁴ -ม ⁴	---	-ท ⁴ -ล ⁴	---	-ซ ⁴ พ ⁴	-ล ⁴ ซ ⁴ -ซ ⁴	-ซ ⁴ -ซ ⁴	---	

เล่มอนุชาที่ หน้าทับเล่ม 5 ไม้ลา

	-ล-ล	ที่-พม	--จ-จ	-จ-จ	--ช-ช	-ช-ช	--ล	--ท	
	-ล-ล	-ล-ท	-ล-ท	-จ-ท	-ช-ล	-จ-ม	-ช-ม	-จ-ท	
	-จ-ม	-จ-ท	ท-ล	ล-ล-ช	--ช	-ช-ช	-ด-ม	-ช-ล	
	-ท-จ	-ท-ล	ล-ล-ช	ช-ช-ม	-ช-ช	-ล-จ	-ด-ม	-ช-ล	
	-จ-ท	-ล-ช	-ล-ช	-ช-ช	ออก จอคาเดเปว				
			การาวรี						
กลองทัด	-ม-ท	-ล-ช	-ด-ม	-ช-ล	-ท-ช	-ล-ท	-จ-ม	-จ-ท	} ๒ หน้า
	ท-ล	ล-ล-ช	-ด-ม	-ช-ล	-ท-จ	-ท-ล	-ท-ล	-ล-ล	
	-ท-ล	-ช-ม	-ล-จ	-ม-ช	-ท-จ	-ท-ล	-ท-ล	-ล-ล	
	-พ-ม	-จ-ท	-ล-จ	-จ-ม	-ท-ล	-ล-ม	-ล-ล	-ช-ล	
	-ท-ล	-ช-ม	-ม-ท	-ม-ม	-ล-ช	-ช-ช-ล	-ท-ล	-ล-ล	
लग 1.	-พ-ม	-จ-ท	-ล-จ	-จ-ม	-ท-ล	-ล-ม	-จ	-จ-จ	กลับต้น
लग 2.	-พ-ม	-จ-ท	-ท-ท	--ล	--ช	--จ	--	--	
			หน้าทับการาวรี						
ตาโพน	แพตม	แพตม	--แพตม	ตม	--แพตม	แพตม	ตม	ตม	กลับต้น
กลองทัด	(ตม)	(ตม)		(ตม)	(ตม)	(ตม)			

โคลงช่วยนบ หน้าทับเหาะ

หน้า	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕	ล ^๕	ท ^๕	ม ^๕	ม ^๕ จ ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	
ท่อน ๑	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕						
ท่อน ๑	ล ^๕	ท ^๕	ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ล ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ท ^๕	จ ^๕ ท ^๕	๒๗๗
	ล ^๕	ม ^๕	ล ^๕	ม ^๕	ม ^๕ จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ล ^๕	ล ^๕ ล ^๕	
	จ ^๕	ม ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ล ^๕	ม ^๕ จ ^๕ ท ^๕	ช ^๕ ล ^๕	ท ^๕ ล ^๕	
	ล ^๕	ท ^๕	ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ล ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ท ^๕	จ ^๕ ท ^๕	
	ล ^๕	ม ^๕	ล ^๕	ม ^๕	ม ^๕ จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ล ^๕	ล ^๕ ล ^๕	
ท่อน ๒	จ ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕	ม ^๕ ล ^๕			
ท่อน ๒	ล ^๕	ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕	จ ^๕	จ ^๕	ช ^๕	ฟ ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕
	ล ^๕ ม ^๕	ฟ ^๕ ช ^๕	ฟ ^๕ ช ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ล ^๕	ม ^๕	ล ^๕	ม ^๕ ม ^๕
	ล ^๕ ท ^๕	จ ^๕ ม ^๕	ช ^๕ ล ^๕	ท ^๕ ท ^๕	จ ^๕ ท ^๕	ฟ ^๕ ม ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕
	ล ^๕	จ ^๕ ช ^๕	ล ^๕	ล ^๕	จ ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕ ล ^๕	ล ^๕ ล ^๕ ท ^๕
	จ ^๕ ม ^๕	ช ^๕ ล ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ม ^๕	ช ^๕	ล ^๕	จ ^๕	จ ^๕
	จ ^๕ ม ^๕ ฟ ^๕	ล ^๕ ม ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ฟ ^๕ ม ^๕ ท ^๕	ท ^๕ ท ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ฟ ^๕ ฟ ^๕ ฟ ^๕	ม ^๕ จ ^๕
	จ ^๕ ม ^๕	ช ^๕ ล ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ม ^๕	จ ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ล ^๕ ช ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕
	ล ^๕	จ ^๕ ช ^๕	ล ^๕	ล ^๕	จ ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕ ล ^๕	ล ^๕ ล ^๕ ท ^๕
	จ ^๕ ม ^๕	ช ^๕ ล ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ม ^๕	ช ^๕	ล ^๕	จ ^๕	จ ^๕
	จ ^๕ ม ^๕ ฟ ^๕	ล ^๕ ม ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ฟ ^๕ ม ^๕ ท ^๕	ท ^๕ ท ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ช ^๕	ฟ ^๕ ฟ ^๕ ฟ ^๕	ม ^๕ จ ^๕
	จ ^๕ ม ^๕	ช ^๕ ล ^๕	จ ^๕ ล ^๕	ช ^๕ ม ^๕	ล ^๕ ท ^๕	ล ^๕ ม ^๕	ล ^๕ จ ^๕ ล ^๕ ล ^๕	ม ^๕ จ ^๕

พระนางอลอยภาค (เล่นตอนพระลวดยะชาลัฟฟ์จบแล้ว)

	ด ^๔	ร ^๔	ม ^๔	ช ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ฟ ^๔ ม ^๔	ร ^๔ ล ^๘	
	ด ^๔ ล ^๔ ล ^๔	ร ^๔ ม ^๔	ล ^๘ ช ^๘	ม ^๘ ช ^๘	ด ^๘ ร ^๘	ม ^๔ ร ^๔	ด ^๘ ร ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ด ^๔	๒หน
	ร ^๘ ร ^๘	ล ^๔ ท ^๔	ด ^๔	ท ^๘ ด ^๘ ร ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ร ^๘	ล ^๔ ท ^๔	ด ^๔	ท ^๘ ด ^๘ ร ^๘ ด ^๔	๒หน
	ช ^๘ ม ^๘	ม ^๘ ม ^๘	ช ^๘ ร ^๘	ร ^๘ ร ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ล ^๔ ท ^๘ ด ^๘ ร ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ด ^๔	๒หน
	ล ^๔ ล ^๔	ด ^๔ ล ^๔ ช ^๘ ม ^๘	ช ^๘ ช ^๘	ล ^๘ ช ^๘ ม ^๘ ร ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ล ^๔ ท ^๘ ด ^๘ ร ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ด ^๔	๒หน
	ช ^๘ ช ^๘	ร ^๔ ม ^๔	ฟ ^๘ ช ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ล ^๘	ฟ ^๘ ฟ ^๘	ช ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๘	ม ^๔ ร ^๔	๒หน
	ม ^๘	ม ^๔ ม ^๔	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ม ^๔	ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ช ^๘	๒หน กลับต้น แทนบน
	ม ^๘	ม ^๔ ม ^๔	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ม ^๔	ช ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ด ^๘	
			ถ้า	ทอดลง	ท ^๘ ท ^๘	ล ^๘	ช ^๘	ร ^๘	
			หน้าทับ	ตาเฝิน	และภาค	องทัดตี			
ตาเฝิน	ท ^๘	ด ^๘	ท ^๘	ด ^๘	ท ^๘	ด ^๘	ท ^๘ ด ^๘	ท ^๘ ด ^๘	
กลองท ^๘		(ต่อม)		(ต่อม)		(ต่อม)		(ต่อม)	กลับ
				ปลาย	เข้ามาน	หน้า	ทับเข้ามาน		
	ท ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ช ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ท ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ม ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ท ^๘	
	ฟ ^๘ ม ^๘	ร ^๔ ท ^๔	ล ^๔ ท ^๔	ร ^๔ ม ^๔	ช ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ท ^๘ ร ^๘	ม ^๘ ร ^๘	ท ^๘ ล ^๘	
	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ช ^๘	
				ลาวชั้น	หน้าทับ	ตระม	ชั้น		
	ฟ ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ฟ ^๘ ม ^๘ ร ^๘	ฟ ^๘ ม ^๘	ร ^๔ ท ^๔	ม ^๘ ร ^๔	ม ^๘	
	ด ^๘	ด ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ม ^๘	ม ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ร ^๘ ท ^๘	ม ^๘ ม ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	
	ร ^๘ ช ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ม ^๘ ล ^๘	ร ^๘ ร ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ท ^๘	
	ท ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ร ^๘	ร ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ม ^๘ ฟ ^๘	ล ^๘ ม ^๘	ล ^๘	ฟ ^๘ ม ^๘ ร ^๘ ท ^๘	
	ด ^๘	ด ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ม ^๘	ม ^๘ ท ^๘	ม ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	
	ช ^๘	ช ^๘ ล ^๘ ท ^๘ ร ^๘	ม ^๘ ร ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ร ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ม ^๘	
	ร ^๘	ร ^๘ ร ^๘	ท ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘ ช ^๘	ด ^๘ ร ^๘ ม ^๘	ช ^๘ ล ^๘	ท ^๘ ล ^๘	ช ^๘ ม ^๘	
	ร ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๘	ช ^๘ ช ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ท ^๘	ร ^๘ ม ^๘	ร ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘ ล ^๘	ด ^๘ ล ^๘ ช ^๘	วิภาเดี

เล่มมือข้ามศัพท์

	ก่อน 1	ที่ ๑ ไม้ลา	ก่อน ๒	4 ไม้ลา	4 ไม้ลา	4 ไม้ลา		
	เพียวก	ลับต้น	ปัดก่อน	1 อีกที่ ๘	ไม้ลา เพราะ	ไม้ลา ลัด	ทำยติ	แทนไม้ กลองที่ 1.
ก่อน 1	- ลลล	ทึ-พมร	-- ๖๖	- ๖-๖	- ลลล	- ทึ- ๖	--- ม	--- ๖
	- ๖-๖	ล-ทึ	- ๖-ทึ	- ล-๖	ม-ท	ม๖-๖	- ล-๖	๖-๖-ล
	๖-ทึ	ล-พ	พ-ม	ม-๖	๖-๖	ด-ท	- พมร	- ล-๖
	๖-๖	ล-ทึ	- ๖-ทึ	- ล-๖	ด-ด	- ทึ-ล	- ม-๖	ม๖-๖
	๖-๖	- ล-๖	- ๖-๖	พมร-ท	--- ท	- ท-ท	- ๖-๖	- ล-ท
	- ล-๖	๖-๖	- ล-๖	พมร	- พ-๖	- ๖-๖	ด-ท	- ๖-๖
	- ๖-๖	ล-ทึ	- ๖-๖	ม-๖				
ก่อน ๒	--- ๖	--- ล	- ล-๖	--- ๖	๖-๖	--- ๖	- ล-๖	ล-๖-๖
๐-ไม้เดิน	--- ม	--- พ	- ล-๖	- ทึ-๖	๖-๖	--- ๖	- ล-๖	ล-๖-๖
ไม้ลา	- ๖-๖	ด-ท	๖-๖	ด-ท	- ล-๖	- ๖-๖	- ล-๖	พมร
	- ๖-๖	ด-ท	- ท-๖	- ล-๖	พมร	๖-๖	- ล-๖	พมร
	--- ๖	- ๖-๖	- ๖-๖	๖-๖	๖-๖	๖-๖	๖-๖	๖-๖
ไม้ลา	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖	๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖
	--- พ	- พ-พ	- ทึ-๖	- พ-๖	ล-๖	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖
	--- พ	- พ-พ	--- ๖	--- ๖	ท-๖	ล-๖-๖	พมร	๖-๖-๖
	- ๖-๖	- ล-๖	- ๖-๖	พมร-ท	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖	- ๖-๖
ไม้ลา	--- พ	--- ๖	--- ๖	--- ๖	- ๖-๖	- ๖-๖	--- ๖	--- ๖
	- ๖-๖	- ๖-๖	--- ๖	--- ๖	(เหลือ ๔	น้อง ๖	น้อง ๖	น้อง ๖
	กลับไปเล่นก่อน 1 ที่ ๘ ไม้ลา คือ ขึ้นไม้ที่ ๒ ของหน้า ทำเลมมือที่ ๘ ไม้ลา							
	มือจบก่อนที่ 1 แล้วออกธรรมาเดี่ยว มือลงท้ายหรือ มือจบของหน้าทับ							
	ไปตีในหน้าไม้ ที่ 1 ตะโพน และกลอง ทัด จึงตีไม้ที่ ๒ 3 4 5 รวม 4 ไม้							
	แล้วตีอีก 4 ไม้ รวมเป็น ๘ ไม้ แล้วจึง ตีลงไม้ลา							

คภพาทย์

กาลองทัด	ค ^๘	ท ^๘	พ่มรุ ^๘	ม	ม่ม	ว ^๕	ด่ากค-ท	ดรัม ^๕
ตะโพน	ค-ค ^๘	ช ^๕	พ่มรุ-ม	พช ^๕	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘
	ช ^๕ พ่ม	พ-ม	ช ^๕ พ่ม	พ-ม	ช ^๕ พ่ม	พ-ม	ช ^๕ พ่ม	พ-ม
	ช ^๕ พ่ม	พ-ม	ช ^๕ พ่ม	พ-ม	ติดไป			
กรอ	จ ^๕ ช ^๕	ล ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ท ^๘ ท ^๘	ท ^๘
	ค ^๘	ค ^๘	ค ^๘	ท ^๘	จ ^๕	ท ^๘	ม ^๘	จ ^๕
	พ่มรุ	ม-ร ^๘	พ่มรุ	ม-ร ^๘	พ่มรุ	ม-ร ^๘	พ่มรุ	ม-ร ^๘
กรอ	ค ^๕ ว ^๕	ม ^๘ พ ^๘	ม ^๘ พ ^๘	พ	พ-พ	พ-พ	พ-พ	พ
	ค ^๘	ค ^๘	ค ^๘	พ	ม ^๘	ค ^๘	ค ^๘	จ ^๕
เร่งเร็ว	ท ^๕ ม ^๘	ล ^๘ พ ^๘	ม ^๘ จ ^๕	ท ^๘ ม ^๘	ล ^๘ พ ^๘	ม ^๘ จ ^๕	ติดไป	
กาลองทัด	ค-ค ^๘	ช ^๕	พ่มรุ-ม	พช ^๕	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘	ค-ค ^๘
	จ ^๕ ม ^๘	จ ^๕ ท ^๘	ล ^๘ ท ^๘	ล ^๘ ช ^๕	ล ^๘ ช ^๕	ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕	
	ค ^๘	ท ^๘ ค ^๘	ท ^๘ ม ^๕	ท ^๘ ล ^๘	จ ^๕ ค ^๕	ช ^๕ พ	ล ^๘ ช ^๕ ช ^๕	ช ^๕ ช ^๕
			หน้าทับ					
ตะโพน	ตูป-ท่ง	ตึง-	ตูป-ท่ง	ตึง-	ท่ง	ตึง	ท่งตึง	ท่งตึง
กาลองทัด		(ต้อม)		(ต้อม)		(ต้อม)	(ต้อม)	(ต้อม)
ตะโพน	ตูป-ตึง	ตูป-ท่ง	ตึงตูป	ท่งตึงตูป	ท่ง	ตึงตูป	ท่งตึงตูป	ท่งตึงตูป
กาลองทัด	(ต้อม)		(ต้อม)	(ต้อม)		(ต้อม)	(ต้อม)	(ต้อม)
ตะโพน	ตูป-ตึง	ตูป-ท่ง	ตึงตูป	ท่งตึงตูป	ท่ง	ตึงตูป	ท่งตึงตูป	ท่งตึงตูป
	(ต้อม)		(ต้อม)	(ต้อม)		(ต้อม)	(ต้อม)	(ต้อม)
ตะโพน	ตึง-ท่ง	ท่ง-ตูป	ตึง-ตูป	ตึง-ตูป-ท่ง	ตึง	ตูป-ท่ง	ท่ง-ตูป	ตึง-
กาลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม		ต้อม	ต้อม	(ต้อม)	(ต้อม) กลับต้น
หมยเหตุ	(ต้อม)	ตึง-ท่ง	ตึง-ตูป	(ต้อม)	ตึง-ท่ง	ตึง-ท่ง		

มือฆ้องวงใหญ่

เพลงชุดโหมโรงเย็นและชุดโหมโรงเช้า

มีหน้าทับตะโพนไทยประจำเพลง

อาจารย์ขุน พงษ์ผล

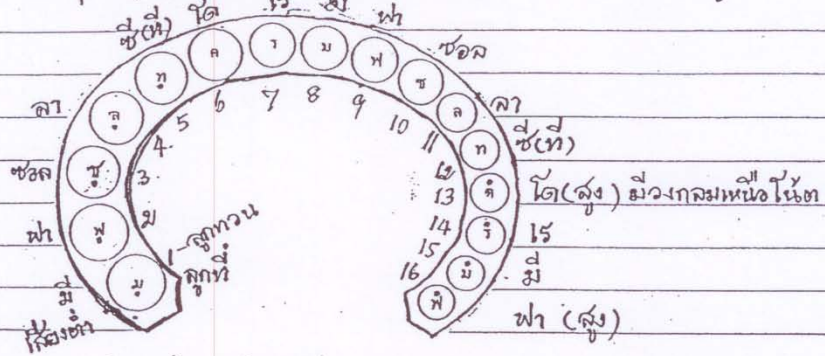
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ขั้นตอนเสียงร้องวงใหญ่ทงปีในป่า	1
ตำแหน่งเสียงของระนาดท้มทงใน	1
ตำแหน่งเสียงของระนาดเอกทงใน	1
ภาพแสดงตำแหน่งเสียงของฆ้องวงใหญ่ทงเพิ่มอ	2
เทคนิคการตีฆ้องวง	3
การตีฆ้องวงคู่คู่บัตต่างทง	5
การเคาะจังหวะเดินของตัวโน้ตอักษรย่อ	6
วิธีตีฆ้องในชุดโหมโรงเย็น	6
การแบ่งฆ้องวง	8
เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงสำราญการ	9
ตระหมี่ปากคอก	12
จั่วสามลา	13
ต้นซบ	15
เข่าม้าน	15
ปฐม ท้ายปฐม	17
เพลงลา	17
เสมอ จั่วลาเดี่ยว	18
เซ็ดซบซ้น	19
เซ็ดซบเดี่ยว	21
กลม	24
ชำชาญ	26
กราวใน	27
ต้นซบ เพลงลา	24
วิธีตีตะโพนไทย	29
เพลงกราวในและเซ็ดซบเดี่ยว	30
เพลงชุดโหมโรงเช้า	31
เพลงหาร	31
จั่วลาเดี่ยว เพลงกลม	32
ครุฑนจักษ์กราวซบซ้น	33

ภาพแสดงตำแหน่งเสียงของฆ้องวงใหญ่ทางเฟียงออ (ใช้ล้อยเฟียงออเป่า)
ภาพเสียงต่ำสุด มู ฟ ช ลู ทู ต ร ม ฟ ช ล ท ตี รั ม ฟี (มี 16 ลูก)

ตำแหน่งเสียงของระนาดทุ้มทางเฟียงออ (มี 17 ลูก)

ลูกที่ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
เสียง มู ฟ ช ลู ทู ต ร ม ฟ ช ล ท ตี รั ม ฟี ช

ตำแหน่งเสียงของระนาดเอกทางเฟียงออ (มี 22 ลูก)

ลูกที่ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22
เสียงต่ำสุด ช ลู ทู ต ร ม ฟ ช ลู ทู ต ร ม ฟ ช ล ท ตี รั ม ฟี ช เสียงสูง
↑ ช่วงเสียงต่ำ ↑ ช่วงเสียงกลาง ↑ ช่วงเสียงสูง ↑

บันไดเสียงของฆ้องวงใหญ่ ระนาดทุ้มและระนาดเอกใช้เป็นบันไดเสียงผสมกับ
วงเครื่องสาย ซึ่งมีล้อยเฟียงออเป่าทำขึ้นตามตำแหน่งเสียงของลูกฆ้องวงใหญ่
ไม่เกี่ยวกับบันไดเสียงชุดใหม่หรือเครื่องสายซึ่งเป็นทำนองในท้องถิ่นที่ต่างกัน
เช่นท่วงทำนองที่พาทย์ทำใน (เป่าพาทย์ไม้หนัง) ลูกที่ 1 (ลูกทวน) เสียงต่ำสุด
เทียบเสียงกับเป่าโน้ตคือเสียง เร ต่ำสุดแล้วไล่เสียงขึ้นไปตามลำดับ ชั้นของ
ของบันไดเสียงซรรมชาติหรือบันไดเสียงทางเมจอร์ ให้อูที่ภาพแสดงตำแหน่ง
ล้อยการนำฆ้องวงใหญ่เล่นผสมวงกับวงเครื่องสายต้องเทียบเสียง
กับล้อยเฟียงออ ลูกที่ 1 (ลูกทวน) คือเสียง มี (ม) ตามเสียง ล้อยเฟียงออ
แล้วไล่เสียงขึ้นตามลำดับชั้นจนถึงลูกที่ 16 คือเสียง ฟาสูง (ฟี) มีวงกลมหรือ
ล้อยอยู่บนตัวโน้ต ให้อูในการเทียบเสียงหลัก ชอล-เร กับชอลวงและระนาดเอกทั้งเสียง
วิธีจับไม้ตีฆ้องวง

มีวิธีจับ ๒ แบบ แบบที่หนึ่งจับคอกแบบที่ จับที่ฆ้องม ระนาดเอกและระนาดทุ้ม

1. วิธีจับแบบปากกา ใช้นิ้วกลางนิ้วางรัดก้านไม้ตีฆ้องไว้ให้แน่น
และในขณะเดียวกันก็ใช้นิ้วมืออีกด้านข้างของก้านไม้ตีฆ้อง ล้วนนิ้วชี้กดก้าน
ไม้ตีฆ้องด้านบนไว้ และ ปลายนิ้วชี้ยึดติดด้านหลังของแผ่นหนังข้าง (ปุ่มของไม้ตี)
๒. วิธีจับแบบปากกาแก้ว ต้องใช้นิ้วกลางนิ้วางจับก้านไม้ตี ใช้นิ้วชี้ในอุ้งมือ
ในขณะเดียวกันใช้นิ้วแม่มือและนิ้วชี้รัดด้านข้างของก้านไม้ตีฆ้องไว้ไม่ให้ลื่นไถลอยู่บนก้านตี

3

เทคนิคการตีฆ้องวง

ผู้ริเริ่มหัดตีฆ้องวงใหญ่ต้องใช้กำลัศดีในลักษณะตีรั้ง ข้อตีรั้งแขน
 ต้องจับไม้ตีฆ้องให้แน่นแล้วยกไม้ตีฆ้องให้สูงขึ้นสักกระดกประมาณ 3-4 นิ้วพอตา
 แล้วหักข้อมือลง หักข้อมือไม่ตลบจนจุดกึ่งกลาง ของข้อมือถูกฆ้องแล้วยกไม้ตีขึ้น

ศิลปะในการผลิตเสียงฆ้องวง

วิธีตีเปิดเสียง คือการใช้ไม้ตีลงไปบนข้อมือข้อมือ แล้วยกไม้ตี
 ขึ้นทันที เพื่อปล่อยให้เสียงฆ้องก้องกังวาน หรือมีเสียงตรงยาวได้นานๆ
 ขันต่อโน้ตในฆ้องหนึ่ง มีตัวเดียวแล้วมีขีดหรือจุดอยู่หลังตัวโน้ตจะต้อง
 ใช้ไม้ตีตลบบนข้อมือแล้วยกมือขึ้นให้มีเสียงยาว ถ้าเพลงเป็นเพลงกร้อ
 ก็จะต้องรั้งไม้ตีต่อมือซ้ายลงก่อนมือขวาตีที่หลังสับกันไปอย่างรวดเร็ว
 ดังตัวอย่างโน้ตเพลงลูกขึ้นต้นของเพลงสาธการต้องตีหลังยกไม้ตีขึ้น
 เพื่อให้เสียงตรงยาวพอดีกับเดาะรั้ง หอระตกได้ 1 จังหวะได้เนื้อดีในฆ้องหนึ่ง
 การตีฆ้องแบบกลุ่บข้อมือขึ้น ปล่อยให้เสียงสั้นหรือตีเสียง ดัง ทง เต่ง เมตง เมตง เต่ง

เดาะรั้งหอระตก

ตียกไม้ขึ้น	ตีคู่ 4	ตีคู่ 4	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8
เทียบกับตัวดำ	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
ขึ้นจังหวะ	1	2	3	4			

วิธีตีแบบกร้อเสียงยาวหรือรั้ง ให้ใช้มือซ้ายตีก่อนมือขวาตีที่หลัง
 ตีสับกันอย่างรวดเร็วให้กระแฉับเสียงยาว ซึ่งใช้กับเพลงทางกร้อเช่นเพลง
 แยกถ้อยหม้อ เขมรเพลง ๓ ชั้น เขมรปี่แก้วทางลึกลงา และเพลงรั้วต่างๆ
 ถ้าเป็นเพลงกร้อยาวหรือรั้วควรเป็ยนตัวโน้ตให้จุดหลายจุดไว้หลังตัวโน้ต
 ตีระฆังคู่ เคียงระดัง โขรั้ง... โคร่ง... เมตง... เมตง...
 ตีแบบกร้อไม้ตี

เดาะรั้งหอระตก	ตีคู่ 4	ตีคู่ 4	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8	ตีคู่ 8
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓

3 การตีแบบประคอบมือแบบเสียงยาว เป็นการตีฆ้องที่สลับกันตีระดอง
 คอบคุมหน้าเสียงของฆ้องไม่ให้กังวานและมีเสียงงั้นบหายไปเอง คือการตีไม้ฆ้อง
 ลงบนข้อมือข้อมือตงจังหวะที่ 1 แล้วยกไม้ตีขึ้นปล่อยให้เสียงตรงยาว พอตงจังหวะ
 ที่ 2 ให้ใช้ไม้ตีจ้องกลางที่ข้อมือข้อมืออีกตงจังหวะหนึ่งโดยใช้มือขวาถัด เพื่อห้าม
 เสียงไม่ให้กังวาน ถ้าเป็นลูกหนักตงตงแบบกัดมือไปในตัว ดังโน้ตเพลง
 การประคอบมือแบบเสียงยาวตี 4 ตีปล่อยมือให้หัวหลังกัดมือขวาตั้งเป็น ดัง... โหนด

ตีขวา	ตีซ้าย	ตีขวา	ตีซ้าย	ตีขวา	ตีซ้าย	ตีขวา	ตีซ้าย
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
ตีฆ้องมือ	แล้วกัดมือ	ตีฆ้องมือ	กัดมือ	ตีฆ้องมือ	กัดมือ	ตีฆ้องมือ	กัดมือ (ห้ามเสียง)

4

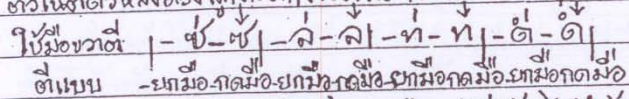
4 การตีกระทบมือแบบเสียงสั้น คือให้ใช้ฝ่ามือตีลงบนปมโดยกดไม้

ตีลงบนปมลูกฆ้องอย่างรวดเร็วจนเห็นเขวกับภาพการกระทบมือเสียงยาว ในแต่ละท่อน
เพียงระยะ ปลายของท่อนการตีกระทบมือจะกระทำมือกดเร็วกว่าแบบเสียงยาว
การตีกระทบมือแบบเสียงสั้นบางทีนำไปใช้ตีกับท่อนเก็บเวลาที่ตกจังหวะนี้

ตัวอย่างการตีตัวโน้ตแบบกดเสียงสั้นเสียงจะดัง "หนอด" ที่ลูกฆ้องมือจะดัง "หนอด"

ตัวอย่างการตีตัวโน้ตแบบกดเสียงสั้นเสียงจะดัง "หนับ"

ตัวโน้ตตัวหลังตรงลูกด้นตกคือตัวกดไม้ลงกลมปมฆ้อง โน้ตตัวแรกตีขมมือ

5 การตีแบบปิดเสียง คือการตีฆ้องไม่ให้ก้องกังวาน จะต้องตีกดไม้
ฆ้องลงบนปมฆ้องอย่างแน่นหนาเพื่อไม่ให้เสียงดัง น้ำเสียงของฆ้องจะดัง "แทนะ"
การบรรเลงเพลงแบบนี้ผู้ประพันธ์ต้องการให้เสียงเบาบางหรือเรียกว่า "ลูกกระซิบ"
เช่นการเล่นเพลงเข็ดจันและเพลงทยอยนอกเป็นต้น

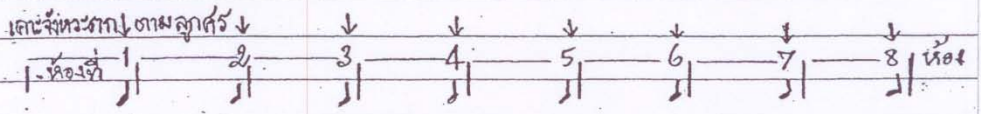
6 การตีแบบเปิดเสียง ตีลูกฆ้องลูกเดียว เริ่มตีลูกฆ้องลูกที่ตีแล้วขมมือ
เสียงจะดัง ดังหรือทิง หากตีลูกฆ้องขมมือหรือตอนกลางจะมีเสียงโชน
ถ้าเลื่อนเสียงขึ้นมาตีระดับลูกที่ 3 กับ 10 คือเสียงระหว่างซอลต่ำกว่าซอลสูง
เสียงจะดังเป็น ทิง-นอย ถ้าเลื่อนขึ้นไปตีคู่เสียงโดเสียงดังเป็น ทิง-หนอย

เสียงที่เกิดขึ้นจากการตีลูกฆ้องในระยะชั้นคู่ (Sound Effects)
การตีฆ้องในระยะชั้นคู่โดยตีมือขวาและมือซ้ายพร้อมกันหรือไม่พร้อมกัน
จะทำให้เกิดเสียงต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) ตีคู่สอง ถ้าตีพร้อมกัน ทั้งขวาและซ้ายโดยไม่กดเสียง เสียงที่
เกิดขึ้นจะเป็นเสียง "เทียว" ถ้าตีแล้วกรอไม้ตีไปด้วยจะได้เสียง "เทียว"
ถ้าตีในระยะเสียงต่ำจะฟังเป็นเสียงโถง
- 2) ตีคู่สาม ถ้าตีลงบนปมพร้อมกันแล้วขมมือไม่ตีชั้นเสียงจะดัง "ทิ่ง"
ถ้าตีกดมือซ้ายแล้วมือขวาตี โดยขมมือชั้นเสียงที่เกิดขึ้นจะดังเป็น "ผลิ่ง"
ถ้าตีเสียงล่างก่อนแล้วตีเสียงบนหากตีทันทีในระดับเสียงสูงจะดัง "โถ้ง"
- 3) ตีคู่สี่ ถ้าตีแล้วขมมือขึ้นทันทีจะฟังเป็นเสียง ดังหรือโถง
- 4) ตีคู่ห้า ถ้าตีแล้วขมมือขึ้นทันทีจะฟังเป็นเสียง ทิงหรือโถ้ง
- 5) ตีคู่หก ถ้าตีแล้วขมมือขึ้นทันทีจะฟังเป็นเสียง "ฮง"
- 6) ตีคู่แปด ถ้าตีแล้วขมมือขึ้นทันทีจะฟังเป็นเสียง "โถ้ง" หรือหนง
ถ้าตีคู่ต่ำจะฟังเป็นเสียง "โถ้ง" คู่สูงจะฟังเป็นเสียง "โถ้ง"
- 7) คู่เก้าหรือคู่สอง คู่ทั้งสองนี้มีผลเท่าเทียมกันคือตีแล้วกดมือทันที
จะฟังเป็นเสียง "เทียว"

การเจาะจังหวะเดินของโน้ตตัวอักษรย่อ (ไดเรมี)

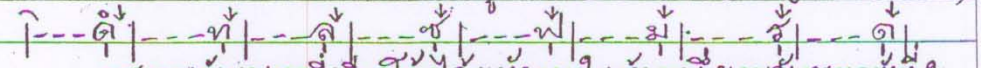
โน้ตเพลงของไทยแบ่งออกเป็น 8 ห้อง ห้องหนึ่งรูปร่างจังหวะตก 1 จังหวะ เทียบเท่ากับจังหวะของโน้ตตัวคี่ (๑) ภายในห้องหนึ่งของโน้ตไทยจะมีก็ตัวก็คี่ แต่เวลาอ่านโน้ตต้องเจาะจังหวะตกตัวสุดท้ายของห้องหนึ่งรูปร่างสม่ำเสมอจึงจะเป็เซกันของเพลงตามที่เขาต้องการ กรณีนี้ห้อง 8 ห้อง คือมี 8 จังหวะ ดังนี้

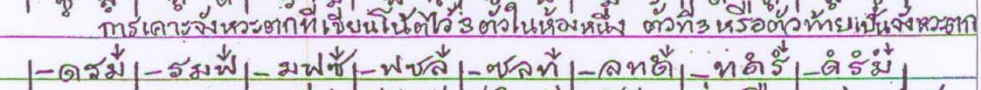
การเจาะจังหวะตกที่เขียนโน้ตไว้ตลอดเดียว ห้องแรกมี 3 ซีดหมายถึงเสียงที่ตี กิ่งวณหรือดูรพยาวมาจากห้องสุดท้ายของบรรทัดก่อน ให้เริ่มตีโน้ตตัวแรกแล้ว มีขีดหลังตัว ๑--- หมายถึงที่เสียงใดแล้วยกมือขึ้นปล่อยเสียงตรงยาว ซีดหรือเครื่องหมาย (ลบ) มีจังหวะเท่ากับโน้ตตัวขยับ ๒ ชั้น 1 ตัว (๑)

ถ้าห้องหนึ่งมี 4 ซีดก็จะมีจังหวะเท่ากับโน้ตตัวคี่ (1 จังหวะ) ซีด(-) เส้นที่ 4 เป็นตัวตก จังหวะ ถ้ามีตัวโน้ตแทนขีดที่ 4 โน้ตตัวนั้นต้องเล่นพร้อมกับจังหวะตก ดังนี้

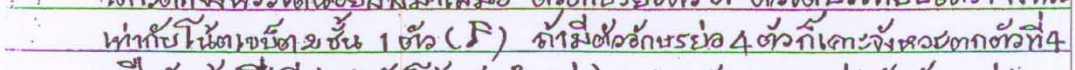
ตัวโน้ตที่ตีไล่เสียงจากเสียงใดถึงใดลงตีด้วยมือขวา (มีขีดบนตัวโน้ต)

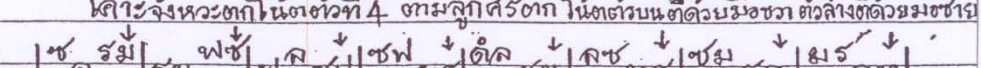
ตัวโน้ตที่ตีไล่เสียงจากเสียงใดสูงมาหาใดต่ำตีด้วยมือซ้าย (มีขีดใต้ตัวโน้ต)

การเจาะจังหวะตกที่เขียนโน้ตไว้ ๓ ตัวภายในห้องหนึ่งเจาะจังหวะตกที่ ๒

การเจาะจังหวะตกที่เขียนโน้ตไว้ 3 ตัวในหนึ่งห้อง ตัวที่ 3 หรือตัวท้ายเป็นจังหวะตก

การเจาะจังหวะตกที่เขียนโน้ตไว้ 4 ตัวในหนึ่งห้อง โน้ตตัวที่ 4 หรือตัวท้ายเป็นตัว

เจาะตกจังหวะเดินอย่างสม่ำเสมอ ตัวอักษรย่อตัว "ด" ตัวเดียวเทียบอัตราจังหวะ เท่ากับโน้ตขยับ ๒ ชั้น 1 ตัว (๑) ถ้ามีตัวอักษรย่อ 4 ตัวก็เจาะจังหวะตกตัวที่ 4 หรือตัวท้ายซึ่งมีเท่ากับโน้ตตัวคี่ (๑) การเจาะจังหวะของกลุ่มตัวอักษรย่อ

ไม่เหมือนกับโน้ตสากลในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ ๒

เจาะจังหวะตกโน้ตตัวที่ 4 ตามลูกศรตก โน้ตตัวบนตีด้วยมือขวา ตัวล่างตีด้วยมือซ้าย

วิธีเล่นโน้ตในเพลงขลุ่ยใหม่โรงเรียน

ให้ดูวิธีตีที่โน้ตเพลงขลุ่ยใหม่โรงเรียน เช่น เพลงสารการตีเฉพาะจังหวะหนึ่งซึ่งเป็นจังหวะวิ่งเร็วๆ ไม่มีนับ ส่วนเพลงธรรมดาปากตอกตีจังหวะ ๓ ชั้น เป็นต้น

๗

วิธีตั้งโน้ตประเภทเพลงเถา จังหวะ 3 ชั้นโน้ตไปต่อกับตระหนี่ปากคอก

การตั้งอัตราจังหวะ 3 ชั้นมี โฉน้ต จังหวะ เดิม 1 ห้องเพลง คือริ้มตีที่เส้นกันห้องที่ ๕ เป็นจังหวะหนึ่งแล้วปล่อยให้เสียงตรงวันไปอีก 1 ห้องเพลง (1 จังหวะของโน้ตตัวต่ำ) จึงจะตีหนึ่งลงนับที่เส้นกันห้องที่ 4 (หรือโน้ตตัวสุดท้ายของห้องเพลง)

ถ้าจะตั้งจังหวะนี้ต่อไปต้อง โฉน้ต จังหวะ เดิม 1 ห้องเพลง พอถึงเส้นกันห้องที่ 6 (หรือโน้ตตัวสุดท้ายของห้อง) ให้ตีจังหวะหนึ่ง แล้วเว้นจังหวะเดิมที่เส้นกันห้องที่ ๗ จึงจะตีลงนับที่เส้นกันห้องที่ ๘ (หรือตีลงนับที่โน้ตตัวสุดท้ายของห้อง)

การตั้งโน้ตในอัตรา 3 ชั้นโน้ตไปต่อเพลงตัวอักษรย่อหรือโน้ต ๒๐ จะเข้า ๒๒๒

โน้ต

กลับต้น

หยุดตี	ตั้ง	หยุดตี	ตั้ง	หยุดตี	ตั้ง	หยุดตี	ตั้ง	หยุดตี	ตั้ง	กลับต้น
เส้นกันห้องที่ ๕	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔

การตั้งโน้ตในอัตราจังหวะ ๕ ชั้นโน้ตไปต่อเพลง เส้นกันห้องที่ ๕ ถึงหนึ่ง เส้นกันห้องที่ ๕ ตีลงนับกลับไปเป็นจังหวะทหารเดิน เวลาแปลงโน้ตตัวอักษรย่อเป็นตัวโน้ตสากลในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ ๕ ห้องหนึ่งมี ๕ จังหวะจะต้องเอาโน้ตที่อยู่ห้องที่ ๕ ของโน้ตตัวอักษรย่อห้องแรก หลังเครื่องหมายกำหนดจังหวะขึ้นเป็นเศษของห้องสุดท้ายในการเล่นจบทำนองเพลง ตัวโน้ตหลังเส้นกันห้องต่อไป ต้องเขียนตัวโน้ตให้ได้ ๕ จังหวะภายในห้องหนึ่งๆ ตัวโน้ตที่จบเพลงห้องสุดท้ายร่วมกับห้องแรก

การตั้งโน้ตในอัตราจังหวะ ๕ ชั้น

โน้ต

ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง
๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔

การตั้งโน้ตในอัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นจังหวะวิ่งเร็ว ห้องหนึ่งตีหนึ่งนับ

โน้ต

ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง
๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔

การตั้งจังหวะเพลงสาธุการให้ตีหนึ่ง เป็นจังหวะวิ่งชั้นเดียว แต่ตีเฉพาะหนึ่งเท่านั้นไม่ต้องตีลงนับ การตีแบบนี้เข้าไปต่อกับเพลงเร็วต่างๆตามไม้กลองที่ตีขึ้น

การตั้งเพลงเข็ดจัน เวลาร้องให้ตีจังหวะรับแบบสาธุการตีจากเข้าไปเร็ว

เมื่อจบวรรคของทำนองเพลงให้ถอนจังหวะเข้าๆไป แล้วเร่งความเร็วขึ้นอีกทีหนึ่ง

เวลาเตรียมดนตรีบรรเลงรับให้ตีหนึ่งเฉพาะจังหวะนับเท่านั้นเป็นจังหวะเดิน

การตั้งเพลงชมตลาด ให้ตีหนึ่งช่วง 3 ชั้นกับ ๕ ชั้นสลับกันไปเช่น

ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง	ตั้ง
๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔

การแบ่งมือของ

การตีมือวงต้องแบ่งมือกันตีคือตีด้วยมือซ้ายและขวาสลับกัน
พยายามแบ่งมือตีให้เท่ากัน หรือใช้มือตีมากกว่ากันตามความเหมาะสมของลูกผสม
ทำนองเพลง การเขียนโน้ตโดยการใช้มือตีมือ 3 แบบด้วยกัน

1. แบบมีขีดใต้โน้ตและขีดเหนือโน้ตในเพลงชุดใหม่โรงเรียน
ขีดอยู่ที่ใต้โน้ตตีด้วยมือซ้าย ขีดอยู่เหนือโน้ตตีด้วยมือขวา ผู้เริ่มหน้าจะ
ต้องจำทำนองเพลงและการใช้มือให้ติดกับทำนองเพลงสักการเป็นต้นไป

เช่นตีไล่เสียงขึ้นใช้ตี ซ้าย-ขวา ตีไล่ลง ขวา-ซ้าย

โน้ตแบบ 1) | - ตรีม | - ตรีมฟ | - มฟช | - ฟชลิ | - ลิชฟ | - ชฟม | - มฟร | - ตรีม |

โน้ตแบบ 2) โน้ตไล่เส้นตรงหรือตัวลิ่มตีด้วยมือซ้าย โน้ตตัวบนเหนือเส้นตีด้วยมือขวา

ตรีมฟ | ตรีม | มฟ | ฟช | ลิช | ชฟ | ฟม | มฟ | ตรีม | ตัวบน
ตรีมฟ | ตรีม | มฟ | ฟช | ลิช | ชฟ | ฟม | มฟ | ตรีม | ตัวล่าง

โน้ตแบบ 3) ท่อนหนึ่งมี 4 ตัว แบ่งมือตีดังนี้ ขีดใต้โน้ตตีด้วยมือซ้าย ขีดเหนือโน้ตตีด้วยมือขวา

| ตรีมฟ | มฟชลิ | ตรีม | ตรีมฟ |

โน้ตแบบ 2) โน้ตตัวล่างตีด้วยมือซ้าย โน้ตตัวบนตีด้วยมือขวา

ตรีมฟ | มฟ | ลิช | ตรีม | ตรีมฟ |
ตรีมฟ | มฟ | ลิช | ตรีม | ตรีมฟ |

3) การตีในระยะขั้นคู่เสียงตั้งแต่คู่ 2 ถึงคู่ 10

ในโน้ตเพลงชุดใหม่โรงเรียนมีเขียนตัวโน้ตแบบย่อหละแบบเต็ม ถ้าโน้ตตัวบน

มีตัวเลข 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ให้ตีทั้งข้อมือลงพร้อมกันทั้งซ้ายและขวาในระยะขั้นคู่

เช่น มี เขียนเต็มเป็น มี โน้ตตัวบนตีด้วยมือขวา โน้ตตัวล่างตีด้วยมือซ้ายโดยกดมือ

ก็เขียนโน้ต มี หมายถึงตีคู่ 4 พร้อมกัน โน้ตตัวบนคือ ๒ โน้ตตัวล่างคือ ๓ (นับจากท่อน ๕

ลงมารวม 4 ชั้น) โน้ตขั้นคู่แบบย่อเทียบเสียงเต็มดังนี้ ๔ = ๓ ๕ = ๔ ๖ = ๕ ๗ = ๖ ๘ = ๗ ๙ = ๘ ๑๐ = ๙

๕ = ๔ ๖ = ๕ ๗ = ๖ ๘ = ๗ ๙ = ๘ ๑๐ = ๙ ๕ = ๔ ๖ = ๕ ๗ = ๖ ๘ = ๗ ๙ = ๘ ๑๐ = ๙

การตีในระยะคู่ เช่น ๕ = ๔ ๖ = ๕ ๗ = ๖ ๘ = ๗ ๙ = ๘ ๑๐ = ๙ ๕ = ๔ ๖ = ๕ ๗ = ๖ ๘ = ๗ ๙ = ๘ ๑๐ = ๙

แบบฝึกหัดการตีไล่เสียงในระยะขั้นคู่แบบย่อเทียบกับแบบเต็ม (โน้ตตัวบน)

แบบย่อ ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

แบบเต็ม ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

แบบย่อ ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

แบบเต็ม ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

แบบฝึกหัดการตีไล่เสียงขึ้นหนึ่ง ท่อนของน้อยตีด้วยมือซ้ายและมือขวา

แบบย่อ ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

แบบเต็ม ๓ | ๔ | ๕ | ๖ | ๗ | ๘ | ๙ | ๑๐ | ๙ | ๘ | ๗ | ๖ | ๕ | ๔ | ๓ |

	- ลู ^๖ - ๘ - ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
สระโพน	- ตึง-เพ่ง	- ฉะ-ทับ	- ตึง-ทับ	ตึงตึงเพ่ง	- ตับตึง	- ตับเพ่ง	- ฉะ-ทับ	- ตึง-ทับ
กลองทัด	-- (ต๋อม)	-- (ต๋อม)	-- (ต๋อม)		-- (ต๋อม)	-- (ต๋อม)	-- (ต๋อม)	-- (ต๋อม)
เนื้อเรื่อง	- ลู ^๖ - ลู ^๖	ท ^๕ - พิมรุ ^๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ลู ^๖ - ลู ^๖	ท ^๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
สระโพน	- ตับตึง	- ตับเพ่ง	- ตึง	- ตับ	- ตึง	- ฉะ	- ตับ	- ตึง
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ลู ^๖ - ท ^๕	- ๕ - ๕	- ลู ^๖ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
(เวลาได้ยว (จึงได้) ๕ ตามไม่ (กลองทัดดี))								
เป็นเพลง ประกอบกีริยาที่เทพเจ้าเสด็จออกจากวิมาน								
สระโพน	- ลู ^๖ - ลู ^๖	- ๕ - ๕	- พิมรุ ^๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)
สระโพน	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕	- ๕ - ๕
กลองทัด				- (ต๋อม)				- (ต๋อม)

เปิด ๒ ชั้น

๑๑

หมายเหตุการมาของขบวณเพพดา กษรวิรูป ๗๗ (เรียงตั้งหน้าเดินพารัง)

ชิงต	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	ชิง	๗๗
ตัวที่ 1	ลิ	วิ	หุ	มิ	ลู-หุ	ดรัม	ชู-ชช	ลี-ช		
สระโพง	โพง	ดะ	ตูป	ดง	(แห่งตัมตูป)	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป		๗๗
กลองทัด				(ต้อม)	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		๗๗
	ดรัม	ช-ลี	ห-ลี	ชู-ชช	จ-ม	ลี-ชม	จ-ช	ชู-ช		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
	ลู-หุ	ม-วิ	ด-หุ	ลู-ม	ลู-หุ	ดรัม	ชู-ชช	ลี-ช		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗								
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
	ดรัม	ช-ลี	ห-ลี	ชู-ชช	๔-๖	ชลี-วิ	ม-วิ	ห-ลี		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗								
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
สร้อย*	ลี	ลี	ช	๔	ห	ลี	*ดรัม	จ-หุ		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป	แห่งตัมตูป	แห่ง-ณ	ตัมตัมตูป		
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	๔	(ต้อม)	ตัวคู่	
	ม-วิ	๕-๖	๔	ช-ลี	ห-ลี	ชู-ชช	จ-ม	ลี-ชม		
สระโพง	แห่งตัมตูป	๗๗								
กลองทัด	(ต้อม)	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
	จ-ช	ชู-ช	จ-ช	วิ-ดี	ห-ลี	ช-ลี	ห-ลี	วิ-ดี		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗								
กลองทัด	(ต้อม)	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
	ห-ลี	ช-ม	จ-ม	พ-ชลี	ลู-ลี	ห-ห	ลู-หุ	ดรัม		
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗								
กลองทัด	(ต้อม)	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม		
	ม-ม	ช-ลี	ช-พ	ลี-๔	เล่นตักไปตัว ๒					
สระโพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗								
กลองทัด	(ต้อม)	ต้อม	ต้อม	ต้อม						
หมายเหตุ	หน้าทับ	สระโพงที่	เหมือนตัว	ที่ 1	ส่วน	กลองทัด	ขึ้นตัวที่	เปลี่ยนเสียง	ขึ้นต้น	
	เป็นต้อม	หรืออาก	หรือสระโพง	ที่(แห่ง)ดะ	ตูปตัมตูป	กลองทัด	ขึ้นในแต่	เป็นเสียง	จนจบ	
	ส่วนตัวที่	3	เหมือนตัว	ตัวที่ 4	ไม่	กลองทัด	เหมือนตัว	ที่ ๒		
	หน้าทับ	โพง	(แห่งตัมตูป)	๗๗	สร้อย*	๓	(แห่ง-ดะ	ตูปตัมตูป)		
		กลองทัด	ต้อม							

๑๓.

ตัวที่ 14	-มูม่ม	-ซึ-ล	-ซึ-ล	-ทึ-ล	-มูม่ม	-ซึ-ล	-ซึ-ล	ทึ-ล
	-ซึ-ล	ทึลซึม	ลึซึม	ซึมซึท	มึรึทล	อึทึลซึ	-มูม่ม	-ซึ-ล
	-ซึ-ล	-ทึ-ล	-มูม่ม	-ซึ-ล	-ซึ-ล	-ทึ-ล	-ซึ-ล	ทึลซึม
ส่ว	-ซึ-ล	-ล-ท	-ล-ท	ทท-ล	ล-ล	-ซึ-ม	-ทึ-ล	-ซึ-ล
	ทึลซึม	ลึซึม	ซึมซึท	มึรึทล	อึทึลซึ	-ดว่ม	-ซึ-ล	-ทึ-ล
	-ซึ-ล	-ล-ท	-ล-ท	-ล-ท	ทท-ล	ทึลซึ	ดิดไป	
ตัวที่ 15	-อึ-ล	-ทึ-ล	ซึลทึ	-ทึ-ล	-มึ-ล	-ทึ-ล	ซึลทึ	-ทึ-ล
	-ซึ-ล	ทึลซึม	ลึซึม	ซึมซึท	มึรึทล	อึทึลซึ	-อึ-ล	-ทึ-ล
	ซึลทึ	-ทึ-ล	-มึ-ล	-ทึ-ล	ซึลทึ	-ทึ-ล	-ซึ-ล	ทึลซึม
ส่ว	-ซึ-ล	-ล-ท	-ล-ท	ทท-ล	ล-ล	-ซึ-ม	-ทึ-ล	-ซึ-ล
	ทึลซึม	ลึซึม	ซึมซึท	มึรึทล	อึทึลซึ	-ดว่ม	-ซึ-ล	-ทึ-ล
	-ซึ-ล	-ล-ท	-ล-ท	-ล-ท	ทท-ล	ดิดอก	ดงกม	

กลอน (ซึ่งตั้งหระดัดเฉพาะนี้)

หมายถึงการกลอนของเทพเจ้า เช่น พระอิศวร และ พระนารายณ์

เสียงที่ ๑	ใช้ ๔ ว				เสียง ๘ ก	เสียง ๘ ก	เสียง ๘ ก	เสียง ๘ ก	
ตรีเพน		น้ำ			เพ็ริงเพ่ง	เพ็ริงเพ่ง	เพ็ริงเพ่ง	เพ็ริงเพ่ง	
กลองทัด		ไม้เท้า	ตม	ตม	ตม	ตม	ตม	ตม	ตม
เข้าห่มทับ	ทลช	ลทลท	จจจ	ทลช	ทลช	ลทลท	จจจ	ทลช	
* ตรีเพน	(ตม - ก)	ตมเพ็ริงเพ่ง	ตมเพ่งตม	เพ็ริงเพ่ง	(ตม - ก)	ตมเพ็ริงเพ่ง	ตมเพ่งตม	เพ็ริงเพ่ง	๗๗
กลองทัด									๗๗
	จ - พ	มจ - ท	ชช - ล	ทลช	จ - พ	มจ - ท	ชช - ล	ทลช	
	จ - ท	ล - พ	ม - ล	ล - พ	จ - พ	ล - พ	จ - ท	ล - ท	
	จ - ท	ล - พ	ม - ล	ล - พ	จ - พ	ล - พ	จ - ท	ล - ท	
	จ - ท	ล - พ	ชช - ล	ล - พ	จ - ท	ล - พ	ชช - ล	ล - ท	
	จ - ท	ล - พ	ม - ล	ล - พ	จ - ท	ล - พ	ม - ล	ล - พ	
	มพ - ล	มพ - ล	มพ - ล	ท - ล	ด - ล	ท - พ	พ - ล	มพ - ล	
	จ - พ	มพ - ล	พ - ล	จ - พ	ด - ล	ท - พ	พ - ล	มพ - ล	
	จ - พ	มพ - ล	พ - ล	จ - พ	ล - พ	พ - ล	พ - พ	มพ - ล	
	ล - ล	พ - พ	ม - ล	จ - พ	จ - พ	มพ - ล	ท - ล	พ - ล	
	ล - ท	ล - พ	พ - ล	ม - ล	พ - ล	จ - พ	ท - ล	พ - ล	
	พ - ล	จ - พ	ท - ล	ด - ล	พ - พ	ล - พ	ล - พ	มพ - ล	
	พ - ล	จ - พ	ท - ล	ด - ล	พ - พ	ล - พ	ล - พ	มพ - ล	
หมายเหตุ	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	ใช้ใบตม	---
(กลองทัด)	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	กลองทัด	
ท้ายกลอน	จ - พ	จ - พ	ชช - ล	ล - ท	จ - พ	ล - พ	ชช - ล	ล - ท	
	จ - ท	ล - พ	ชช - ล	ล - ท	จ - พ	ล - พ	ชช - ล	ล - ท	
	จ - ท	ล - พ	ม - ล	ล - พ	มพ - ล	มพ - ล	มพ - ล	ท - ล	
//	ด - ล	ท - พ	พ - ล	มพ - ล	จ - พ	มพ - ล	พ - ล	จ - พ	๒๗๖
	ล - พ	พ - ล	พ - ล	ม - ล	ล - ล	พ - พ	ม - ล	จ - พ	
	จ - พ	มพ - ล	ท - ล	พ - ล	ล - ท	ล - พ	พ - ล	ม - ล	
	พ - ล	จ - พ	ท - ล	ด - ล	พ - ล	จ - พ	ท - ล	ด - ล	
	พ - พ	ล - พ	ล - พ	มพ - ล	พ - ล	จ - พ	ท - ล	ด - ล	
	พ - พ	ล - พ	ล - พ	มพ - ล	ล - พ	ล - พ	ล - พ	ล - พ	

นรธค3	-ดอ้ม	-ช-ล	-ท-ม	-จ-อ	-ดอ้ม	-ช-ล	-ท-ม	-จ-อ
	-ช-ช	ลท-ล	-ท-ม	-จ-อ	-ช-ช	ลท-ล	-ช-ล	-ท-อ
	-ช-ช	ลท-ล	-ช-ม	-ม-อ	-ม-ม	-อ-ท	-ช-ท	-จ-ท
	-ม-ม	-จ-ท	-ช-ท	-จ-ท	-ม-ล	-จ-ท	-ม-ล	-จ-ท
	จล-ช	จล-ช	จล-ช	จล-ช	-ฟ-ม	-จ-ด	ทล-ท	-ดอ้ม
	-ดอ้ม	-ช-ล	ท-ล	-ช-ม	---	---	---	---
สุไยบ	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม
นรธค4	-ดอ้ม	-ม-ม	-ดอ้ม	-ม-ม	-ดอ้ม	-ม-ม	-ดอ้ม	-ม-ม
	-ทล-ช	ทล-ช	-ดอ้ม	-ม-ม	-ทล-ช	ทล-ช	-ดอ้ม	-ม-ม
	-ดอ้ม	-ม-ม	-ดอ้ม	-ม-ม	ช-ท	ม-ท	-ล-ช	ช-ล
	-ช-ช	ลท-อ	-ม-อ	-ท-ล	---	---	---	---
สุไยบ	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล
นรธค5	-ทท-ท	-ล-ท	-อ-ท	-ล-ท	-ทล-ฟ	ล-ฟ	-ล-อ	-จ-ม
	-จ-ม	-ล-ท	-อ-ท	-ล-ฟ	---	---	---	---
	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ	-ฟ-ฟ
นรธค6	-ท-ม	-ล-ฟ	-ท-ม	-ล-ฟ	-ท-ล	-ล-ม	-ท-ล	-ล-ม
	-ช-ม	ฟ-ฟ	-ฟ-ม	ม-ม	-ช-ม	ฟ-ฟ	-ฟ-ม	ม-ม
	-ท-ม	-จ-ม	-ฟ-ม	-จ-ม	-ท-ม	-จ-ม	-ฟ-ม	-จ-ม
	-ฟ-ฟ	ม-ม	-ฟ-ฟ	ม-ม	-ช-ด	-ดอ้ม	-ล-ม	ช-ม
	-ทล-ช	-ล-ช	-ช-ช	---	-ช-อ	-อ-ม	-อ-ม	-อ-อ
	---	---	-อ-ท	-ด-อ	-อ-อ	-อ-อ	-อ-อ	-อ-อ
	-อ-อ	-อ-อ	-อ-อ	-อ-อ	ล-ล	ล-ล	ล-ล	ล-ล
นรธค7	-ช-ล	-ดอ้ม	-ม-อ	-ดอ้ม	-ช-ล	-ดอ้ม	-ม-อ	-ดอ้ม
	-ม-อ	-อ-อ	-ม-อ	-ดอ้ม	-ม-อ	-อ-อ	-ม-อ	-ดอ้ม
	-ม-อ	-ดอ้ม	-ม-อ	-ดอ้ม	ช-ล	ล-ล	ล-ล	ช-ล
	-ช-ด	-ช-ด	-ช-ด	-ด-ด	-ช-ด	-ช-ด	-ช-ด	-ด-ด
	-ช-ด	-ด-ด	-ช-ด	-ด-ด	-ช-ด	-ดอ้ม	-ม-ล	จ-ล
	-ช-ช	-ล-ท	-ช-ล	-ทท-ท	-ช-ช	ล-ล	-ช-ฟ	-ม-อ
สุไยบ	ช-ท	ล-ช	-ช-ท	ล-ท	-ดอ้ม	จ-ม	ฟ-ล	ช-ม
	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล	-จ-ล
หมายเหตุ	การตีกลอง	ที่ตีให้	เสียง	ใน	ไป	ตาม	ทำ	ของ
	ใน	เสียง	ดัง	ดัง	ดัง	ดัง	ดัง	ดัง

เพลงกราวใหม่และเพลงเข็ดขันเดียว

เพลงกราวใหม่และเพลงเข็ดขันอยู่ในชุดใหม่โรงเรียน ถ้าไปเล่นในงานบวชทอดทอดกรุ่น เมื่อเล่นเพลงใหม่โรงเรียนจบแล้วสปีพาทย์ไม่แพ้จะเล่นเพลงอะไรต่อไป มักขึ้นต้นด้วยเพลงกราวใหม่ก่อนด้วยวรรค 1. แล้วตัดไปขึ้นเพลงที่เล่นได้เช่น แบทกลพบุรีหรือทยอยเขมรจบแล้วจึงไปเล่นเพลงเข็ดขันเดียว

เพลงกราวใหม่กับเพลงเข็ดขันเดียวใช้สำหรับเป็นเพลงส่งพระกลั่นวัดเมื่อเจริญพระพุทธมนต์จบหรือใช้เล่นตอนพระเทศน์จบแล้ว และยังใช้เป็นเพลงใหม่โรงเรียนอย่างย่อ เช่นจะมีเทศน์เป็นพิเศษเป็นต้น

สำหรับโน้ตเพลงเข็ดขันเดียวในชุดใหม่โรงเรียนขาดตัวที่ 1-4 ไม่มี ส่วนตัวที่ 5 ถึงตัวสุดท้ายเล่นเหมือนกัน เข็ดขันเดียวนี้นำไปเล่นกับการแสดงละคร

เข็ดขันเดียวตัวที่ 1-5 (มีลูกทอดลงจบตัวที่ 5)

ตัว 1.	-ซ ^๕ -ลิ ^๘	-ท ^๕ -วิ ^๔	-ท ^๕ -มิ ^๔	-วิ ^๕ -มิ ^๔	ซ ^๕ ซ ^๕ ลิ ^๘ ซ ^๕	วิ ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	ท ^๕ ซ ^๕ ซ ^๕	วิ ^๕ -มิ ^๔
สร้อย*	ซ ^๕ ซ ^๕ ลิ ^๘	ท ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	ท ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	ท ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	ซ ^๕ ซ ^๕ ลิ ^๘ ซ ^๕	ลิ ^๘ ซ ^๕ ซ ^๕	ไปต่อสร้อย	*4-ซ ^๕
ตัว ๒.	-ท ^๕ -ลิ ^๘	-ซ ^๕ -มิ ^๔	-ซ ^๕ -ซ ^๕	ท ^๕ ซ ^๕ มิ ^๔	ลิ ^๘ ซ ^๕ ซ ^๕	ซ ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	มิ ^๔ ซ ^๕ ซ ^๕	ซ ^๕ ซ ^๕ ลิ ^๘
ตัว ๓.	-มิ ^๔ -ลิ ^๘	-วิ ^๕ -มิ ^๔	ฟ ^๕ ร ^๕ ม ^๕ ฟ ^๕	ท ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	-ซ ^๕ -ซ ^๕	ท ^๕ ซ ^๕ มิ ^๔	ลิ ^๘ ซ ^๕ ซ ^๕	ซ ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕
สร้อย*	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน
ตัว ๔.	-ท ^๕ -ซ ^๕	-ลิ ^๘ -ท ^๕	-ท ^๕ -ซ ^๕	-ลิ ^๘ -ท ^๕	-ซ ^๕ -ซ ^๕	ท ^๕ ซ ^๕ มิ ^๔	ลิ ^๘ ซ ^๕ ซ ^๕	ซ ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕
สร้อย*	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน
ตัว ๕	-ด ^๕ ร ^๕ ม ^๕	-ลิ ^๘ -ซ ^๕	-ลิ ^๘ ลิ ^๘	วิ ^๕ ท ^๕ ลิ ^๘ ท ^๕	-ซ ^๕ -ซ ^๕	ท ^๕ ซ ^๕ มิ ^๔	ลิ ^๘ ซ ^๕ ซ ^๕	ซ ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕
สร้อย	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน	เหมือน
ทอดลง*	ซ ^๕ -มิ ^๔	ซ ^๕ -ซ ^๕	ลิ ^๘ -ท ^๕	ท ^๕ มิ ^๔ ซ ^๕	ซ ^๕ ซ ^๕ ลิ ^๘ ซ ^๕	-ด ^๕ ร ^๕ ม ^๕	ซ ^๕ ลิ ^๘	-ท ^๕ -ลิ ^๘
	เวลาจบ	ไม่กลองที่ตี	ตีรัว	(-ตุ้มตุ้มตุ้ม-ตุ้มตุ้มตุ้ม-)	---	---	ซ ^๕ ลิ ^๘ ท ^๕	ลิ ^๘ ลิ ^๘ ...
หมายเหตุ	เพลงนี้	นำไปเล่น	ประกอบ	การแสดงละครและลิ	ภาเวลา	เวลา	เวลา	เวลา
	จะเข้าวัง	หรือรบกัน	ใช้เวลา	นานต้องขึ้น	ต้นด้วย	เข็ดขันเดียว	ก่อนแล้ว	จึง
	เล่นเร็ว	ตัวที่ 6-	15 เล่น	เหมือนกับ	เข็ดขันเดียว	ใหม่	อีก	การ
	นำหน้าใช้	เวลา	นาน	มากต้อง	เล่น	นาน	สัก	ต้น
เข็ดขัน	ต้น	ด้วย	เข็ด	ขัน	ตัว	ก่อน	แล้ว	ตัด

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสมพร ชุ่มเพ็งพันธ์
วันเดือนปีเกิด	19 เมษายน 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	59 หมู่ 1 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านมณีโชติสามัคคี ตำบลแสงพัน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2527	ระดับชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านน้ำซับ ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2533	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนบ้านโคกตูม ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2536	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนโคกตูมวิทยา ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
พ.ศ.2541	ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศึกษา จากสถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2554	ปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตร์ มานุษยวิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ